

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANA BİLİM DALI

SOSYAL HİZMET ALANI LİTERATÜRÜNDE ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ
KAVRAMLARINA İLİŞKİN BİBLİYOMETRİK ANALİZ

YÜKSEK LİSANS

İlter ALTUNBAŞ

EKİM-2025
GÜMÜŞHANE

T.C

**GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

İŞLETME ANA BİLİM DALI

**SOSYAL HİZMET ALANI LİTERATÜRÜNDE ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ
KAVRAMLARINA İLİŞKİN BİBLİYOMETRİK ANALİZ**

**A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF ORGANIZATIONAL BEHAVIOR
CONCEPTS IN THE SOCIAL WORK LITERATURE**

YÜKSEK LİSANS

İlter ALTUNBAŞ

**EKİM-2025
GÜMÜŞHANE**

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

İŞLETME ANA BİLİM DALI

**SOSYAL HİZMET ALANI LİTERATÜRÜNDE ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ
KAVRAMLARINA İLİŞKİN BİBLİYOMETRİK ANALİZ**

**A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF ORGANIZATIONAL BEHAVIOR
CONCEPTS IN THE SOCIAL WORK LITERATURE**

YÜKSEK LİSANS

İlter ALTUNBAŞ

Danışman: Doç. Dr. Orkun DEMİRBAĞ

**EKİM-2025
GÜMÜŞHANE**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum **“Sosyal Hizmet Alanı Literatüründe Örgütsel Davranış Kavramlarına İlişkin Bibliyometrik Analiz”** isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmaları kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi’nin lisanslı kullanıcısı olduğum intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlediği kıstaslara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

16/10/2025

.....
İlter ALTUNBAŞ

TEŞEKKÜR

Bu yüksek lisans tez çalışmasının hazırlanmasında bilgi, deneyim ve rehberliğiyle bana yol gösteren Sayın Doç. Dr. Orkun DEMİRBAĞ'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Akademik sürecim boyunca desteğini esirgemeyen yaklaşımı, çalışmama yön veren katkıları ve teşvik edici tutumuyla bu sürecin en önemli mihenk taşlarından biri olmuştur.

Her zaman yanımda olan, varlıklarıyla güç bulduğum sevgili annem Nermin ALTUNBAŞ, babam Yusuf ALTUNBAŞ ve kardeşim İlkan ALTUNBAŞ'a sonsuz minnettirim. Onların sabrı, sevgisi ve manevi desteği, bu zorlu sürecin her aşamasında bana ilham ve güç vermiştir.

Hayat yolculuğunda en büyük desteği yanımda hissettiğim sevgili eşim Makbule'ye gönülden teşekkür ederim. Bu süreçte gösterdiği anlayış, sabır ve fedakârlık, bana her anlamda destek olmuştur. Ayrıca canım evlatlarım Aris, Eftelya ve Ella'ya; sevgileri, sabırları ve neşeleriyle bu süreci anlamlı ve özel kıldıkları için yürekten teşekkür ederim.

Tezimin çeşitli aşamalarında bilgi ve değerlendirmeleriyle katkı sunan, akademik bakış açımı geliştirmeme yardımcı olan Sayın Orhan BEKTAŞ'a da teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca, sevgilerini ve desteklerini esirgemeyen değerli teyzelerime, her zaman yanımda olduklarını hissettiren Feyza ve Feyyaz'a; bununla birlikte bu süreçte manevi desteklerini ve içten ilgilerini her zaman hissettiren VOLİ ailesine de gönülden teşekkür ederim.

Ve elbette, hayatım boyunca mensubu olmaktan onur duyduğum, dayanışma ruhunu her zaman hissettiğim ÇALIKOĞLU sülalesine de teşekkürlerimi sunuyorum. Aile bağlarımızdan aldığım güç, bu akademik yolculukta bana her zaman yol gösterici olmuştur.

İsimlerini tek tek sayamasam da, bu süreçte bana katkı sunan, desteğini esirgemeyen herkese teşekkür ederim.

İlter ALTUNBAŞ
GÜMÜŞHANE-2025

ÖZET

Bu çalışma, sosyal hizmet alanında örgütsel davranış kavramlarının nasıl ele alındığını bibliyometrik ve içerik analizi yaklaşımlarını bir arada kullanarak incelemektedir. Araştırma, sosyal hizmet bağlamında örgütsel davranışa odaklanan çalışmaların temel temalarını, kuramsal yönelimlerini ve zaman içindeki gelişimini ortaya koymaktadır. Bulgular, liderlik, motivasyon, tükenmişlik, iş doyumu ve örgütsel bağlılık gibi konuların sosyal hizmet literatüründe merkezi bir konum kazandığını ve mesleki uygulamanın örgütsel ve psikolojik boyutlarına artan bir ilgi olduğunu göstermektedir. Zamanla alanın, sosyal hizmeti yönetim ve davranış bilimleriyle daha fazla ilişkilendiren disiplinler arası bir yönelime girdiği görülmektedir. Bununla birlikte, çalışan iyi oluşu, örgütsel adalet ve dijital dönüşümün sosyal hizmet örgütleri üzerindeki etkileri gibi konularda kavramsal boşluklar mevcuttur. Genel olarak bu çalışma, sosyal hizmet literatüründe örgütsel davranış alanının nasıl geliştiğine dair bütüncül bir bakış sunmakta ve bu iki disiplin arasındaki kuramsal ve uygulamalı bağlantıyı güçlendirmeyi hedefleyen gelecekteki araştırmalar için yol gösterici bir çerçeve önermektedir.

Anahtar kelimeler: Bibliyometrik analiz, İçerik analizi, Örgütsel davranış, Sosyal hizmet

SUMMARY

This study examines how organizational behavior concepts have been addressed in the field of social work by combining bibliometric and content analysis approaches. The research reveals the main themes, theoretical orientations, and historical development of studies focusing on organizational behavior in social work contexts. The findings show that topics such as leadership, motivation, burnout, job satisfaction, and organizational commitment have gained a central position in the social work literature, indicating an increasing interest in the organizational and psychological dimensions of professional practice. Over time, the field has evolved toward an interdisciplinary orientation that connects social work more closely with management and behavioral sciences. However, conceptual gaps remain regarding issues such as employee well-being, organizational justice, and the impact of digital transformation on social service organizations. Overall, this study provides a comprehensive perspective on the development of organizational behavior research within social work and offers a guiding framework for future studies aiming to strengthen the theoretical and practical connections between the two disciplines.

Keywords: Bibliometric analysis, Content analysis, Organizational behavior, Social work

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	X
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XI
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. Sosyal Hizmetin Kavramının Temelleri.....	4
2.1.1. Sosyal Hizmetin Tanımı ve Temel İlkeleri	4
2.1.2. Sosyal ve Hizmet Kavramlarının Temelleri.....	5
2.1.3. Sosyal Kavramının Tanımı ve Kapsamı	7
2.1.4. Sosyal Kavramının Etimolojik ve Felsefi Kökeni	9
2.1.5. Tarihsel Bağlamda Sosyal Kavramının Gelişimi	11
2.1.6. Sosyal Hizmet Bağlamında Sosyal Kavramı	13
2.2. Sosyal Hizmet Kavramının Dünya ve Türkiye’deki Gelişimi	15
2.2.1. Dünyada Sosyal Hizmetin Tarihsel Gelişimi: İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri Örneği	15
2.2.2. Almanya’da Sosyal Hizmetin Gelişimi, Uygulamaları ve Gelecek Perspektifleri	17
2.2.3. Türkiye’de Sosyal Hizmetin Gelişimi ve Dönüşümü	20
2.3. Sosyal Hizmetin Yapısal, Kuramsal ve Uygulamalı Çerçevesi	22
2.3.1. Sosyal Refah Kavramı ve Sosyal Hizmetle Bağlı	22
2.3.2. Sosyal Hizmetin Sosyal Politika ile İlişkisi	23
2.3.3. Sosyal Hizmetin Disiplinlerarası Niteliği	25
2.3.4. Sosyal Hizmetin Bütüncül Yaklaşımı	27
2.3.5. Sosyal Hizmette Kuramsal Yaklaşımlar	28
2.3.6. Sosyal Hizmette Yöntem ve Müdahale Modelleri	30
2.3.7. Sosyal Hizmette Alanında Kullanılan Örgütsel Davranış Kavramları	32
3. MATERYAL VE YÖNTEM	34
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	34

3.2. Veri Kaynağı ve Sorgulama Yöntemi	35
4. BULGULAR.....	37
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	37
4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	38
4.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	39
4.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	41
4.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	43
4.6. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	44
4.7. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	45
4.8. Sekizinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	46
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	47
4.10. Onuncu Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	48
4.11. On birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum.....	49
4.12. On ikinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum	50
4.13. Tezlerin Temel Bulguları	52
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	131
KAYNAKÇA.....	135
ÖZGEÇMİŞ	140

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Tezlerin yıllara göre dağılımı.....	37
Şekil 2. Tezlerin türlerine göre dağılımları	38
Şekil 3. Tezlerin üniversitelerine göre dağılımları.....	40
Şekil 4 Tezlerin üniversitelerine göre dağılımları.....	42
Şekil 5. Tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımları.....	43
Şekil 6. Tezlerin yazar cinsiyetlerine göre dağılımları	44
Şekil 7. Tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımları.....	45
Şekil 8. Tezlerin danışmanlarının unvanlarına göre dağılımları.....	46
Şekil 9. Tezlerin bölgelere göre dağılımları.....	47
Şekil 10. Tezlerin şehirlere göre dağılımları.....	48
Şekil 11. Tezlerin yöntemlere göre dağılımları.....	49
Şekil 12. Tezlerde kullanılan kavramların frekans dağılımları	50
Şekil 13. Tezlerde kullanılan anahtar kelimelere ilişkin kelime bulutu.....	51

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AMOS	: Analysis of Moment Structures
ANOVA	: ANalysis Of VAriance
ASDEP	: Aile Sosyal Destek Programı
BDT	: Bilişsel Davranışçı Terapi
BMAS	: Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı
BMFSFJ	: Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth
COS	: Charity Organization Societies
COVID-19	: Corona Virus Disease 19
ÇADEM-TP	: Çalışan Destek Programı.
DGSA	: Deutsche Gesellschaft für Soziale Arbeit
IASSW	: Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği
IFSW	: Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu
İSG	: İş sağlığı ve güvenliği
İTS	: İkincil travmatik stres
İTSÖ	: İkincil Travmatik Stres Ölçeği
LGBTQ+	
ÖVD	: Örgütsel vatandaşlık davranışı
PDÖ	: Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği
SCL-90-R	: Deragotis Belirti Kontrol Listesi
SGB	: Sosyal Kanunlar Kitabı
SHM	: Sosyal Hizmet Merkezi
SHU	: Sosyal hizmet uzmanları
SHUDER	: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
SPSI	: Sosyal Sorun Çözme Envanteri (Social Problem Solving Inventory)
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
YÖKTEZ	: Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi

1. GİRİŞ

Sosyal hizmet disiplini, bireylerin, ailelerin, grupların ve toplumların yaşam koşullarını iyileştirmeyi, sosyal adaleti teşvik etmeyi ve insan haklarını korumayı amaçlayan uygulamalı bir sosyal bilim dalıdır. Sosyal hizmet, yalnızca bireysel düzeyde psikososyal destek sağlamakla kalmayıp, bireylerin içinde bulundukları toplumsal, kurumsal ve yapısal sistemlerle olan etkileşimlerini de ele alır. Bu yönüyle disiplin, hem mikro (birey-aile), hem mezzo (grup-toplum), hem de makro (kurum-politika) düzeyde işleyen çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Sosyal hizmet uzmanlarının uygulama alanları arasında kamu kurumları, yerel yönetimler, sağlık kurumları, eğitim kurumları, ceza ve çocuk koruma sistemleri, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası yardım örgütleri bulunmaktadır. Bu geniş yelpaze, sosyal hizmetin yalnızca bireyle değil, aynı zamanda örgütlerle, politikalarla ve sistemlerle iç içe yürütülen bir meslek olduğunu göstermektedir.

Bu noktada, örgütsel davranış disipliniyle sosyal hizmet arasındaki etkileşim dikkate değerdir. Örgütsel davranış, bireylerin ve grupların örgüt içindeki tutum, motivasyon, iletişim, liderlik, çatışma yönetimi ve performans gibi davranışlarını anlamaya ve açıklamaya çalışan çok disiplinli bir çalışma alanıdır. Sosyal psikoloji, sosyoloji, yönetim, antropoloji ve psikoloji gibi farklı bilim dallarından beslenen örgütsel davranış, örgütlerin etkinliğini, çalışanların verimliliğini ve genel örgüt iklimini iyileştirmeye yönelik kuramsal ve pratik yaklaşımlar geliştirmektedir. Sosyal hizmet kurumları da birer örgüt olarak işlev gördüklerinden, örgütsel davranış literatüründeki kavramların bu alana uyarlanması hem kuramsal hem pratik açıdan son derece önemlidir.

Sosyal hizmet örgütlerinde çalışan profesyoneller, genellikle yüksek duygusal emek gerektiren, kaynak kısıtlı, toplumsal baskıların yoğun olduğu ortamlarda görev yapmaktadır. Bu nedenle, liderlik tarzları, örgüt kültürü, motivasyon, tükenmişlik, iş doyumu, rol çatışması, örgütsel bağlılık ve etik ikilemler gibi konular, sosyal hizmet uygulamalarının kalitesini ve sürdürülebilirliğini doğrudan etkilemektedir. Literatürde yapılan çalışmalar, sosyal hizmet uzmanlarının iş doyumu ile hizmet kalitesi arasında güçlü bir ilişki bulunduğunu, tükenmişliğin ise hem bireysel iyi oluşu hem de örgütsel verimliliği olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu bağlamda örgütsel davranış kavramlarının sosyal hizmet literatüründe ele alınma biçimi, yalnızca akademik bir

merak konusu değil, aynı zamanda mesleğin kurumsal kapasitesini ve profesyonel dayanıklılığını anlamak açısından da önem taşımaktadır.

Son yıllarda sosyal hizmet literatüründe örgütsel davranış temalarının giderek daha fazla yer bulduğu görülmektedir. Özellikle liderlik yaklaşımları (dönüşümcü, hizmetkr, etik liderlik), çalışan bağlılığı, iş stresi, örgütsel adalet, iş-yaşam dengesi, duygusal emek ve tükenmişlik gibi kavramlar üzerine yapılan araştırmalar artış göstermiştir. Ancak bu araştırmaların dağınık bir yapıda olması, hangi kavramların, teorilerin ve temaların ne çıktığını sistematik olarak ortaya koymayı güçleştirmektedir. Bu noktada, bibliyometrik analiz, alanın bilgi birikimini haritalamak ve akademik eğilimleri görünür kılmak açısından önemli bir yöntem sunmaktadır.

Bibliyometrik analiz, bilimsel yayınların sayısal özelliklerini inceleyerek belirli bir araştırma alanının yapısını, eğilimlerini, yazar ağlarını, işbirliği ilişkilerini ve tematik gelişimini ortaya koyan bir yöntemdir. Sosyal hizmet alanında bugüne kadar birçok tematik alanda bibliyometrik araştırmalar yapılmış olsa da, örgütsel davranış kavramlarının sosyal hizmet literatüründeki konumunu bütüncül biçimde değerlendiren bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Oysa bu tür bir analiz, alanın teorik gelişim çizgisini anlamak, araştırma boşluklarını belirlemek ve gelecekteki çalışmalara yön vermek açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda, bu tez çalışması, sosyal hizmet alanında hazırlanmış lisansüstü tezlerde örgütsel davranış kavramlarının nasıl ele alındığını bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, belirli bir dönem aralığında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde (YÖKTEZ) yer alan tezleri kapsamaktadır. Çalışmada rgtsel davranışla ilişkilendirilebilecek kavramlar (rneğin, liderlik, iş doyum, tükenmişlik, motivasyon, örgütsel bağlılık, stres, iş tatmini, örgütsel adalet vb.) belirlenmiş ve bu kavramların sosyal hizmet bağlamında nasıl işlendiği sistematik olarak analiz edilmiştir.

Bu analiz, yalnızca frekans ve dağılımlara odaklanmamakta; aynı zamanda sosyal hizmet disiplini içinde örgütsel davranışın nasıl kavramsallaştırıldığını, hangi teorik temellere dayandırıldığını ve hangi uygulama alanlarında yoğunlaştığını da irdelemektedir. Böylece alışma, sosyal hizmette örgütsel davranışın akademik görünürlüğünü ortaya koyarken, aynı zamanda alanın disiplinler arası niteliğine ışık tutmaktadır.

Elde edilen sonuçlar, sosyal hizmet literatürünün giderek yönetim ve örgüt bilimleriyle daha fazla etkileşim içinde olduğunu göstermektedir. Bu durum, sosyal hizmetin yalnızca bireysel düzeyde değil, örgütsel ve kurumsal düzeyde de dönüşüm

gerektiren bir alan olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, alışanların iyi oluğu, mesleki doyumu, etik ikilemlerle baş etme becerisi ve örgütsel destek algısı gibi konuların sosyal hizmet uygulamalarının başarısında belirleyici olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma, sosyal hizmet alanında üretilen tezlerin sistematik olarak incelenmesi yoluyla, örgütsel davranışa ilişkin akademik bilgi birikimini görünür kılmakta ve literatürdeki eğilimleri haritalamaktadır. Bu yönüyle çalışma, hem sosyal hizmet akademisine hem de uygulama alanına katkı sunmakta; gelecekte yapılacak disiplinler arası araştırmalar için kavramsal bir temel ve metodolojik bir referans noktası oluşturmaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde sosyal hizmet disiplininin kavramsal ve kuramsal temelleri ele alınmakta; önce sosyal hizmetin tanımı, tarihsel arka planı ve temel ilkeleri sunulmakta, ardından “sosyal” ve “hizmet” kavramlarının kuramsal içeriği ile disiplinin yapısal ve uygulamalı boyutları tartışılmaktadır. Böylece çalışma, ilerleyen bölümlerde kullanılacak kavramsal zemini bütüncül bir bakış açısıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır.

2.1. Sosyal Hizmetin Kavramının Temelleri

Bu alt bölümde sosyal hizmetin ne olduğu, hangi etik ve kuramsal ilkelere dayandığı ve farklı ülkelerdeki tarihsel gelişim dinamikleri ele alınmaktadır. Önce sosyal hizmetin tanımı ve temel ilkeleri açıklanmakta; ardından dünyada ve Türkiye’deki tarihsel gelişim çizgisi incelenerek mesleğin günümüzdeki konumuna ışık tutulmaktadır.

2.1.1. Sosyal Hizmetin Tanımı ve Temel İlkeleri

Sosyal hizmet, bireylerin, ailelerin, grupların ve toplulukların sosyal, ekonomik ve çevresel düzeyde karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmeyi amaçlayan, çok boyutlu ve uygulamaya dayalı bir disiplindir. Bu meslek yalnızca bireysel yardım sunmakla sınırlı kalmaz; aynı zamanda toplumsal yapıyı analiz ederek, eşitsizlik üreten sistemsel koşulları dönüştürmeyi de hedefler. Sosyal hizmetin temel amacı, insan refahını desteklemek, yaşam kalitesini yükseltmek ve daha adil bir toplumsal düzenin inşasına katkı sunmaktır.

Disiplinin temel dayanağı, insan yaşamının toplumsal boyutuna duyarlı bir yaklaşımdır. Bireyin yaşadığı zorluklar, çoğunlukla kişisel niteliklerden değil; yoksulluk, ayrımcılık, dışlanma, toplumsal cinsiyet eşitsizliği veya yapısal adaletsizlik gibi toplumsal faktörlerden kaynaklanır. Bu bağlamda sosyal hizmet, bireyin yaşadığı sorunları yalnızca psikososyal düzlemde ele almaz; birey ile sosyal sistemler arasındaki etkileşimi çözümleyecek bir bütüncül müdahale çerçevesi sunar. Healy (2005), sosyal hizmetin bu yönünü, bireyle toplum arasındaki karşılıklı ilişkiyi dikkate alan, dönüşüm odaklı bir mesleki yaklaşım olarak tanımlar.

Sosyal hizmetin tanımını yalnızca işlevsel sınırlarla değil; aynı zamanda mesleğin dayandığı temel ilkeler üzerinden değerlendirmek gerekir. Bu ilkeler, mesleğin etik

zeminini oluşturur ve uygulama süreçlerinde rehberlik eden normatif bir çerçeve sunar. Sosyal hizmetin temel ilkeleri arasında insan onuruna saygı, adalet ve eşitlik, ayrımcılıkla mücadele, bireyin özerkliğine değer verme, katılımcılık ve insan haklarına bağlılık yer alır. Bu değerler, sosyal hizmet uygulamalarının yönünü belirlediği gibi, aynı zamanda mesleğin toplumsal işlevini de tanımlar.

Bu ilkeler doğrultusunda sosyal hizmet, bireyin yalnızca ihtiyaçlarını karşılamayı değil, bireyi güçlendirmeyi ve kendi yaşamı üzerinde söz sahibi olmasını desteklemeyi hedefler. Bu yaklaşım, sosyal hizmetin yardım merkezli değil, güçlendirici (empowerment) ve hak temelli bir çerçeve ile yürütülmesini gerektirir. Katılım, sosyal hizmette yalnızca bir yöntem değil; aynı zamanda etik bir zorunluluktur. Bireyin yaşamına dair karar süreçlerine dâhil edilmesi, sosyal hizmetin hem demokratik hem de etkin olmasının ön koşuludur.

Mesleki uygulamada sosyal hizmet uzmanı, yalnızca bir yönlendirici değil; bireyin yaşamındaki dışlayıcı mekanizmaları analiz eden, toplumsal kaynaklara erişimini kolaylaştıran ve hak temelli çözümler geliştiren bir aktördür. Bu rol, bireysel düzeyin ötesine geçerek, grup, kurum ve toplum düzeyinde müdahale kapasitesini de içerir. Payne (2021), bu yönelimi, bireyin edilgen bir yardım alıcısı olarak değil, yaşamının aktif öznesi olarak tanınması gerektiği anlayışıyla tanımlar.

Sosyal hizmetin temel ilkeleri, mesleğin yalnızca etik değil, aynı zamanda işlevsel bütünlüğünü de garanti altına alır. Özellikle dezavantajlı gruplarla çalışırken bu ilkeler, sosyal hizmet uzmanlarının hem bireysel farkındalık geliştirmesini hem de yapısal düzeyde değişim hedeflemesini zorunlu kılar. Bu yönüyle sosyal hizmet, yalnızca bireysel sorunlara müdahale eden değil; toplumsal eşitsizliklere karşı duyarlı ve dönüştürücü bir meslek olarak tanımlanır.

Dolayısıyla sosyal hizmetin tanımı, yalnızca mesleğin kapsamını belirlemekle kalmaz; aynı zamanda bu mesleğin adalet, eşitlik ve insan hakları temelinde nasıl yapılandırılması gerektiğine dair normatif bir yönelim de sunar. Sosyal hizmetin temel ilkelerini anlamak ve bu ilkeleri uygulamada içselleştirmek, bu alanın yalnızca mesleki bir etkinlik değil, aynı zamanda sosyal dönüşüm aracı olduğunu kavramanın da ön koşuludur.

2.1.2. Sosyal ve Hizmet Kavramlarının Temelleri

Bu bölüm, “sosyal” ve “hizmet” kavramlarının anlam dünyasını, tarihsel gelişimini ve sosyal hizmet disiplindeki yerini açıklamayı amaçlamaktadır. Öncelikle bu iki kavramın genel kullanım biçimleri, toplumsal bilimlerdeki konumları ve

birbirleriyle kurdukları ilişki ele alınacaktır. Ardından, “sosyal” kavramının tanımı, kapsamı, etimolojik ve felsefi kökenleri irdelenerek, bu kavramın tarihsel süreçte geçirdiği dönüşümler değerlendirilecektir. Bu bağlamda, farklı dönemlerde “sosyal”ın nasıl yorumlandığı, toplumsal yapılar, ilişkiler ve değer sistemleriyle nasıl etkileşim içinde şekillendiği ortaya konulacaktır. Son olarak, sosyal hizmet disiplini özelinde “sosyal” kavramının nasıl anlam kazandığı, mesleğin etik temelleri, müdahale alanları ve toplumsal sorumluluk anlayışıyla bağlantılı olarak tartışılacaktır. Böylece, hem kavramsal hem tarihsel düzeyde “sosyal”ın sosyal hizmet pratiğine nasıl yön verdiği bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konulacaktır.

Sosyal hizmet disiplini, adını oluşturan “sosyal” ve “hizmet” kavramları üzerinden hem teorik hem de pratik temelini inşa eder. Bu iki kavram, sosyal hizmetin yalnızca bireysel yardım süreçlerine indirgenemeyeceğini; aksine toplumsal eşitsizliklerle mücadeleyi, yapısal dönüşümü ve sosyal adaletin tesisi yönünde kolektif sorumluluk üstlenen bir meslek olduğunu ortaya koyar. “Sosyal” kavramı, birey ile toplum arasındaki ilişkileri, toplumsal yapılarla bireyin yaşam deneyimi arasındaki dinamik etkileşimi ifade eder. Bu kavram aynı zamanda dayanışma, katılım, eşitlik ve bütünleşme gibi toplumsal değerlerle de yakından ilişkilidir. Midgley (2014), bireyin yalnızca bireysel düzeyde değil, içinde yaşadığı toplumsal bağlamda değerlendirilmesi gerektiğini savunur ve sosyal kalkınma yaklaşımını bu temele oturtur. Lorenz (2006) ise sosyal kavramının özellikle Avrupa refah devleti modelinde toplumsal sorumluluk, kamusal dayanışma ve hak temelli hizmetlerle iç içe geçtiğini belirtir. Sosyal hizmet uzmanı, bireyin yaşadığı sorunlara müdahale ederken yalnızca psikososyal koşulları değil; yoksulluk, toplumsal dışlanma, ayrımcılık, göç gibi yapısal faktörleri de dikkate almak zorundadır. Bu bağlamda sosyal hizmet, bireyin yaşadığı zorlukların kişisel yetersizlikten değil, toplumsal eşitsizliklerden kaynaklandığını kabul eden eleştirel bir duruş geliştirir (Healy, 2014).

“Hizmet” kavramı ise bireylerin ihtiyaçlarına yönelik örgütlü, planlı ve profesyonel müdahaleleri ifade eder. Sosyal hizmet bağlamında bu müdahaleler yalnızca danışanla yapılan bireysel görüşmeleri değil; danışmanlık, yönlendirme, savunuculuk ve sistem düzeyinde politika geliştirme süreçlerini de içerir (Payne, 2021). Bu çok katmanlı müdahale biçimleri, mesleğin hem bireysel hem de kolektif düzeyde toplumsal sorumluluk üstlendiğini gösterir. Örneğin, korunmaya muhtaç bir çocuğa yönelik sosyal hizmet müdahalesi sadece bireysel destekle sınırlı kalmaz; aynı zamanda kurumsal koordinasyon, koruyucu hizmetler ve mevzuat temelli eylemlerle bütünleşik şekilde yürütülür (Elmalı, 2020).

Sosyal ve hizmet kavramlarının birlikte ele alınması, sosyal hizmetin teorik temelleri ile sahadaki uygulamaları arasındaki ilişkiyi daha iyi kavramayı sağlar. Bu kavramlar yalnızca tanımsal birer unsur değil; mesleki pratiklerin nasıl şekillendiğini belirleyen yönlendirici çerçevelerdir. Healy (2014), bu ikili kavram yapısının sosyal hizmeti birey-toplum-devlet ilişkilerinde dönüştürücü bir aktör olarak konumlandığını ifade eder. Türkiye bağlamında bu kavramlar, uygulamanın farklı alanlarında yeniden anlamlandırılmaktadır. Göç, engellilik, kadına yönelik şiddet ve çocuk koruma gibi alanlarda sosyal hizmetin yalnızca temel ihtiyaçların karşılanmasına odaklanması yeterli olmamakta; aynı zamanda hak temelli, kapsayıcı ve bütüncül yaklaşımlar gerekmektedir (Arslan Özdemir, 2022). Sosyal hizmet uzmanlarının bu karmaşık toplumsal sorunlara yanıt üretirken hem bireysel müdahale becerilerine hem de yapısal analiz yetkinliğine sahip olması beklenmektedir.

Ayrıca sosyal hizmet eğitimi alan bireylerin bu kavramlara yönelik algıları, mesleki kimlik oluşumunu doğrudan etkilemektedir. Candal (2021)'in yürüttüğü araştırmada, öğrencilerin sosyal kavramını yalnızca toplumla birey arasındaki ilişki değil, aynı zamanda değişim yaratma potansiyeli olan bir kavramsal çerçeve olarak gördükleri ortaya konmuştur. Hizmet kavramına dair algılar ise yalnızca yardım etme eylemiyle sınırlı kalmamakta, profesyonel sorumluluk ve etik müdahale boyutlarını da içermektedir. Sosyal hizmetin kuramsal, etik ve uygulamalı düzlemlerini bir arada kavramak için bu iki temel kavramın anlam dünyalarının, tarihsel arka planlarının ve toplumsal bağlamlarının bütüncül biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi halde meslek, yalnızca yardım temelli bir pratik alanına indirgenme riski taşır.

2.1.3. Sosyal Kavramının Tanımı ve Kapsamı

Sosyal kavramı, hem gündelik yaşamda hem de sosyal bilimler literatüründe sıkça kullanılan; ancak çok boyutlu doğası nedeniyle tanımlanması güç olan bir terimdir. Etimolojik olarak Latince “socius” kelimesinden türeyen bu kavram, “ortak”, “yoldaş” ya da “birlikte olan” anlamlarına gelir ve bireyin tek başına değil, bir topluluk içinde var olduğunu vurgular (Marshall, 2005). Bu yönüyle sosyal, insanın toplumsal bir varlık olma durumunu ve başkalarıyla kurduğu ilişkilerin belirleyiciliğini ön plana çıkarır. Sosyoloji disiplini sosyal kavramını, birey ile toplum arasındaki dinamik ilişkilerin açıklanmasında temel bir yapı taşı olarak ele alır. Durkheim (2013)'in toplumsal olgular yaklaşımında da belirtildiği gibi, bireylerin davranışları sadece bireysel tercihlerin ürünü değil; aynı zamanda bireyin dışında, toplumsal yapılar içinde işleyen kurallar, normlar ve değerler tarafından biçimlenmektedir. Bu bağlamda “sosyal”, yalnızca kişiler arası

ilişkilerin toplamını değil; kurumları, toplumsal sistemleri ve kültürel çerçeveleri de kapsayan bir bağlamı temsil eder.

Sosyal kavramı aynı zamanda normatif bir boyut taşır. Sosyal adalet, sosyal eşitlik, sosyal refah gibi terimler, yalnızca ilişkisel yapıları değil, belirli bir toplumsal idealin ve etik düzenin varlığını da ima eder. Giddens (1991), modern toplumlarda sosyal olanın yalnızca gündelik ilişkilerle değil, aynı zamanda kurumların işleyiş biçimi ve devletin vatandaşla kurduğu bağ üzerinden şekillendiğini ifade eder. Bu doğrultuda sosyal, mevcut toplumsal yapının tanımlanmasının ötesinde, daha adil ve kapsayıcı bir toplumun nasıl olması gerektiğine dair bir yön gösterici işlev de üstlenmektedir.

Sosyal hizmet disiplini açısından “sosyal”, mesleğin teorik ve pratik çerçevesinde merkezî bir konuma sahiptir. Sosyal hizmet, bireysel sorunların ardındaki yapısal eşitsizlikleri ve toplumsal dışlanma biçimlerini görünür kılmayı hedefler. Bireysel yoksulluk, şiddet, işsizlik veya evsizlik gibi olgular yalnızca kişisel nedenlerle açıklanamaz; bu tür sorunlar çoğu zaman sosyal sistemlerin işleyişinde var olan yapısal bozulmaların, kaynak dağılımındaki adaletsizliklerin ve haklara erişimdeki engellerin sonucudur (Healy, 2014; Midgley, 2014).

Bu çerçevede sosyal kavramı, bireylerin yaşamlarını etkileyen çeşitli toplumsal alanlara temas eder. Ekonomik durum, sosyal güvenceye erişim, eğitim fırsatları ve istihdam koşulları gibi faktörler, sosyalin ekonomik boyutunu oluştururken; normlar, değerler ve kimlik politikaları gibi unsurlar kültürel yönü belirler. Yurttaşlık hakları, demokratik katılım ve toplumsal kapsayıcılık ise sosyalin siyasal boyutunu tanımlar. Dolayısıyla sosyal, yalnızca bireyler arası ilişkilerle sınırlı olmayan, aynı zamanda toplumsal yapının farklı düzeylerinde işleyen çok katmanlı bir kavramdır.

Günümüzde sosyal kavramının kapsamı çevresel ve dijital bağlamlarla daha da genişlemiştir. Dominelli (2012), sosyal hizmetin sadece insanlar arası ilişkilerle değil, aynı zamanda insan-doğa ilişkisiyle de ilgilenmesi gerektiğini ileri sürerek, sosyalin çevresel krizler ve iklim adaleti gibi konularla da ilişkilendirilmesini savunur. Bu yaklaşım, sosyal hizmetin çevresel sorumluluğunu vurgulayan yeşil sosyal hizmet anlayışının teorik zeminini oluşturur. Benzer şekilde Castells (2010), dijitalleşmenin sosyal ilişkilerin biçimini köklü biçimde değiştirdiğini ve “ağ toplumunda” bireylerin sosyal bağlarının artık coğrafi mekâna bağlı olmadan kurulduğunu ifade eder. Dijital dışlanma, çevrimiçi dayanışma ağları ve sanal topluluklar gibi olgular, sosyalin artık fiziksel değil aynı zamanda dijital bir boyutta da inşa edildiğini göstermektedir. Özellikle COVID-19 pandemisi sürecinde gündeme gelen “sosyal mesafe” kavramı,

sosyal ilişkilerin mekânsal, duygusal ve etik boyutlarını bir arada düşünmeyi zorunlu kılmıştır (Banks vd., 2020).

Tüm bu yönleriyle sosyal kavramı, sosyal hizmet mesleğinin müdahale ettiği çok katmanlı yapıları açıklamak için vazgeçilmez bir teorik çerçeve sunar. Sosyal, yalnızca birey-toplum ilişkisini tanımlamakla kalmaz; aynı zamanda mesleğin temel değerlerini, hedeflerini ve dönüşüm kapasitesini yansıtır. Bu nedenle sosyal hizmetin uygulama alanları, politikaları ve eğitim müfredatı bu kavramın çok yönlü içeriği dikkate alınarak biçimlendirilmelidir.

2.1.4. Sosyal Kavramının Etimolojik ve Felsefi Kökeni

Sosyal kavramı, tarihsel ve düşünsel süreçler içerisinde yalnızca bir etimolojik kökeni değil, aynı zamanda farklı felsefi yaklaşımları da içeren çok katmanlı bir anlama sahiptir. Kavram, Latince “socius” kelimesinden türetilmiştir ve “ortak”, “yoldaş” veya “arkadaş” anlamına gelmektedir. Bu kökten türeyen “socialis” terimi ise, zamanla Avrupa dillerine geçerek “toplumla ilişkili olma” anlamında kullanılmaya başlanmıştır (Marshall, 2005). Böylece sosyal kavramı, bireyin diğer bireylerle kurduğu ilişkiler aracılığıyla varlık kazandığı fikrine dayanan bir toplumsallık boyutu kazanmıştır.

19. yüzyılda sosyal bilimlerin kurumsallaşmasıyla birlikte, bu kavram bireyler arası ilişkilerden çok daha geniş bir bağlamda ele alınmaya başlanmıştır. Auguste Comte’un sosyolojiyi bağımsız bir bilim dalı olarak kurarken sosyal kavramını merkeze yerleştirmesi bu süreçte belirleyici olmuştur. Comte (2001), bireylerin davranışlarını yalnızca psikolojik değil, toplumsal yasalarla da açıklamaya çalışmış; dolayısıyla sosyalin bireysel düzeyin ötesinde, daha kapsamlı yapıları ifade ettiğini öne sürmüştür.

Sosyal kavramı, sadece kavramsal ve bilimsel düzlemde değil, aynı zamanda felsefi düşünce içinde de derinlik kazanmıştır. Antik Yunan felsefesi, sosyal olanın temellerini insan doğasıyla ilişkilendirerek tartışmıştır. Aristoteles, insanı doğası gereği bir “zoon politikon” yani toplumsal ya da siyasal bir varlık olarak tanımlamış; bireyin yalnızca topluluk içinde potansiyelini gerçekleştirebileceğini ileri sürmüştür (Aristoteles, 2009). Bu yaklaşım, bireyin anlamlı bir varoluşunun ancak sosyal bağlamda mümkün olabileceğini göstermektedir.

Yeniçağ düşüncesinde sosyal düzenin doğasına ilişkin tartışmalar farklı yönelimlerle sürdürülmüştür. Hobbes, insanın doğa durumunda bencil, çıkarıcı ve çatışmacı olduğunu savunarak; toplumsal düzenin ancak güçlü bir otorite aracılığıyla sağlanabileceğini belirtmiştir (Hobbes, 2017). Buna karşılık Rousseau, insanın özünde iyi ve eşitlikçi olduğunu; toplumsal kurumların ise bu doğayı bozduğunu savunarak,

sosyal düzenin yeniden eşitlik ilkesi temelinde kurulması gerektiğini öne sürmüştür (Rousseau, 2012). Bu iki düşünür arasındaki yaklaşım farkı, sosyalin doğal mı yoksa tarihsel olarak inşa edilmiş bir yapı mı olduğu yönündeki temel soruyu ortaya koymuştur.

Karl Marx ise sosyal kavramını üretim ilişkileri ve ekonomik yapı üzerinden ele alarak, onu sınıfsal ilişkiler bağlamında değerlendirmiştir. Marx'a göre bireyin toplumsal konumu, üretim araçlarıyla kurduğu ilişkiyle belirlenir ve bu ilişkiler, sosyal yapının temelini oluşturur (Marx, 1990). Bu yaklaşıma göre sosyal, yalnızca ilişkisel bir düzlem değil; aynı zamanda çıkar çatışmalarının, güç ilişkilerinin ve tarihsel eşitsizliklerin mekânıdır. Sosyal hizmet açısından bu görüş, bireysel sorunların arka planında yer alan yapısal eşitsizlikleri görünür kılma açısından önemlidir.

Émile Durkheim ise sosyal kavramını bireyin dışında, nesnel bir gerçeklik olarak konumlandırmıştır. Ona göre normlar, değerler ve kurumlar bireyden bağımsız olarak var olan sosyal olgulardır ve birey bu olgulara uyum sağlamak zorundadır (Durkheim, 2013). Bu yaklaşım, sosyalin kolektif bilinçle şekillenen bir yapı olduğunu vurgular ve bireysel eylemlerin, toplumsal düzen içinde anlam kazandığını ileri sürer.

20. yüzyıla gelindiğinde, sosyal kavramı yalnızca yapısal değil, öznel deneyimlerle de ilişkilendirilerek daha karmaşık bir düzleme taşınmıştır. Edmund Husserl'in fenomenolojisi ve Alfred Schütz'ün sosyal fenomenolojisi, sosyal gerçekliğin bireylerin gündelik yaşamdaki deneyimleriyle anlam kazandığını savunur. Schütz'e göre sosyal, bireyler arası etkileşimlerin ortak deneyim ve anlamlar yoluyla inşa edildiği bir süreçtir (Schütz, 1967).

Michel Foucault'nun bilgi, iktidar ve söylem üzerinden geliştirdiği yaklaşım ise sosyal ilişkileri denetim ve disiplin mekanizmaları bağlamında yorumlamıştır. Foucault (1991), bireylerin davranışlarının toplumsal normlar ve kurumlar aracılığıyla nasıl şekillendirildiğini göstermiş; sosyalin aynı zamanda bir iktidar ilişkileri alanı olduğunu ortaya koymuştur. Bu görüş, sosyal hizmette müdahalelerin etik, politik ve güç ilişkileri boyutlarında değerlendirilmesini zorunlu kılar.

Jürgen Habermas'ın iletişimsel eylem kuramı ise sosyalin, karşılıklı anlayış, uzlaşma ve rasyonel iletişim üzerinden inşa edildiğini ileri sürer. Habermas (1984), toplumsal yaşamın sürdürülebilirliği için eşitlikçi ve açık bir iletişim alanının oluşturulmasının zorunlu olduğunu belirtir. Bu kuramsal çerçeve, sosyal hizmette danışanla kurulan ilişkinin karşılıklı güven, katılım ve güçlendirme esaslarına dayalı olması gerektiğini savunan yaklaşımlarla örtüşmektedir (Payne, 2021).

Sonuç olarak, sosyal kavramı tarih boyunca yalnızca bireyler arası ilişkiler düzeyinde değil, aynı zamanda toplumsal yapılar, iktidar ilişkileri, anlam üretim süreçleri ve etik bağlamlar çerçevesinde şekillenmiştir. Felsefi düşünce geleneği içerisinde farklı yaklaşımlar aracılığıyla derinleşen bu kavram, sosyal hizmetin temel teorik dayanaklarından biri olarak birey-toplum etkileşimini analiz etmede güçlü bir açıklayıcılık sunmaktadır.

2.1.5. Tarihsel Bağlamda Sosyal Kavramının Gelişimi

Sosyal kavramının tarihsel gelişimi, insanlık tarihinin toplumsal örgütlenme biçimleriyle eşzamanlı olarak evrilmiş ve farklı dönemlerde farklı anlamlar kazanmıştır. Başlangıçta bireyler arası ilişki, dayanışma ve ortak yaşam pratikleri üzerinden tanımlanan sosyal, zamanla siyasal, ekonomik ve kültürel yapılarla iç içe geçen daha kapsamlı bir anlam kümesine dönüşmüştür. Bu bağlamda sosyal, yalnızca bireyler arası ilişkiyi değil; toplumsal sistemin işleyiş biçimlerini, normatif düzenlemeleri ve kurumsal yapıları içeren çok boyutlu bir kavram hâlini almıştır.

İlkel topluluklarda sosyal, yaşamsal bir zorunluluk olarak şekillenmiştir. Avcı-toplayıcı toplum yapılarında bireyler, güvenlik, beslenme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını kolektif dayanışma ile karşılamış; bu durum sosyalin topluluğun hayatta kalma koşulu olarak algılanmasına neden olmuştur (Service, 1971). Sosyal burada yalnızca bir ilişki biçimi değil, aynı zamanda topluluğun devamlılığını sağlayan bir örgütlenme ilkesidir. Antik Çağ'da sosyal kavramı, felsefi bir içerik kazanarak birey-toplum ilişkisini açıklayan temel bir düşünsel eksen haline gelmiştir. Aristoteles'in insanı "zoon politikon" yani toplumsal bir varlık olarak tanımlaması, bireyin ancak bir topluluk içinde potansiyelini gerçekleştirebileceği fikrine dayanmaktadır (Aristoteles, 2009). Antik Yunan'da sosyal düzen, bireysel erdemle toplumsal iyiliğin bütünleştiği bir yapı olarak ele alınmış; siyasal katılım sosyal varoluşun ayrılmaz bir parçası olarak görülmüştür.

Ortaçağ'da ise sosyal kavramı, dinsel öğretilerle bütünleşerek ahlaki bir anlam kazanmıştır. Batı Avrupa'da Hristiyanlık, sosyal yardımlaşmayı ilahi bir buyruk olarak konumlandırmış; sadaka, bağış ve yoksullara yönelik hizmetler, dini yükümlülük olarak değerlendirilmiştir (Le Goff, 1990). Benzer biçimde, Osmanlı-Türk medeniyetinde vakıf sistemleri, sosyal hizmetlerin örgütlenmesinde belirleyici rol oynamış ve sosyal dayanışma, kurumsal bir zemine oturtulmuştur (Ortaylı, 2017).

Moderniteyle birlikte sosyal kavramı siyasal bir içerik kazanmaya başlamış; 17. ve 18. yüzyıllarda toplum sözleşmesi kuramları çerçevesinde birey-toplum-devlet

ilişkisi üzerinden tartışılmıştır. Hobbes (2017), bireyin doğası gereği çıkarıcı ve bencil olduğunu öne sürerken; Rousseau (2012), bireyin doğasında özgürlük ve eşitliğin bulunduğunu, ancak bu değerlerin toplumsal kurumlar tarafından bozulduğunu savunmuştur. Bu görüşler, sosyalin hem doğal hem de inşa edilmiş bir boyutunun olduğunu göstermektedir.

Sanayi Devrimi ile birlikte sosyalin kapsamı derinleşmiş, yeni sınıfsal yapılar ve toplumsal sorunlar sosyal kavramını farklı bir düzleme taşımıştır. Kapitalist üretim ilişkileri, kentleşme, iş gücünün metalaşması, çocuk emeği ve çalışma koşullarındaki ağırlaşma, sosyal eşitsizliklerin kurumsal düzeyde görünür hâle gelmesine neden olmuştur (Hobsbawm, 1996). Marx (1990), bu süreçte sosyalin sınıfsal ilişkilerle biçimlendiğini, toplumsal eşitsizliklerin sistemsel kökenlere dayandığını ve çözümün ancak ekonomik yapının dönüşümüyle mümkün olabileceğini savunmuştur. Aynı dönemde Durkheim (2013), toplumun bir arada tutulmasını sağlayan unsurları açıklamak üzere “mekanik” ve “organik” dayanışma kavramlarını ortaya atmış; sosyalin işbölümü ve kolektif bilinç üzerinden inşa edildiğini ileri sürmüştür.

20. yüzyılda yaşanan küresel krizler, savaşlar ve ekonomik çöküntüler, sosyalin devlet politikaları bağlamında kurumsallaşmasına zemin hazırlamıştır. 1929 Dünya Ekonomik Buhranı ve II. Dünya Savaşı sonrasında gelişen refah devleti anlayışı, sosyal kavramını vatandaşlık, hak ve kamu hizmetleri ekseninde yeniden tanımlamıştır. Beveridge Raporu (1942), bireylerin sosyal risklere karşı korunmasını hedefleyen bir sosyal güvenlik sistemini önererek sosyalin devlet güvencesiyle ilişkilmesini sağlamıştır (Esping-Andersen, 1990). Böylece sosyal, hak temelli evrensel bir düzenin parçası hâline gelmiştir.

21. yüzyıla gelindiğinde ise sosyal kavramı küreselleşme, dijitalleşme, göç, çevresel krizler ve sosyal cinsiyet gibi temalar etrafında daha da çeşitlenmiş ve karmaşıklaşmıştır. Ulus-devlet sınırlarının ötesine taşan sorunlar, sosyalin artık yalnızca yerel değil; aynı zamanda küresel düzeyde de tanımlanmasını gerektirmiştir. Castles ve Miller (2009), göçün uluslararası düzeyde yarattığı sosyo-politik etkileri değerlendirirken, sosyalin yeni türden eşitsizliklere yanıt üreten bir araç haline geldiğini vurgular. Dijitalleşme süreci ise sosyal ilişkilerin çevrimiçi ortamlara taşınmasına, dolayısıyla yeni sosyal alanların ve dayanışma biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle COVID-19 pandemisi, sosyal mesafe, izolasyon ve dijital eşitsizlik gibi konuların sosyal adalet çerçevesinde değerlendirilmesine yol açmıştır (World Health Organization, 2021).

Son dönemde sosyal kavramının çevresel boyutları da giderek önem kazanmıştır. İklim krizi, çevresel yıkım ve ekolojik adaletsizlikler, sosyalin yalnızca insanlar arası ilişkilerle değil, insan-doğa ilişkileriyle de tanımlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Baer (2010), sosyal adaletin ekolojik sürdürülebilirlik ilkeleriyle birlikte düşünülmesi gerektiğini savunarak, sosyalin kapsamının çevresel faktörleri içerecek biçimde genişletilmesi gerektiğini ifade eder. Tüm bu tarihsel süreçler ışığında sosyal, durağan bir kavram olmaktan ziyade, toplumsal yapının değişen ihtiyaçlarına göre yeniden biçimlenen, esnek ve çok boyutlu bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönüşüm, sosyal hizmet disiplini açısından da kavramın salt bireyler arası ilişkilerle sınırlı olmadığını; ekonomik, siyasal, kültürel ve çevresel bağlamlarla iç içe geçmiş bir müdahale alanı sunduğunu göstermektedir.

2.1.6. Sosyal Hizmet Bağlamında Sosyal Kavramı

Sosyal kavramı, sosyal hizmet disiplininin hem teorik çerçevesini hem de uygulama alanlarını biçimlendiren merkezi bir yapı taşıdır. Sosyal hizmet yalnızca bireylerin psikolojik ya da davranışsal problemlerine odaklanan bir meslek değildir; bireyin yaşadığı sorunları toplumsal bağlam içerisinde analiz eden ve bu sorunların sistemsel nedenlerine müdahale etmeyi amaçlayan bir yaklaşıma dayanır. Bu nedenle sosyal, sosyal hizmetin epistemolojik ve pratik zemininde kurucu bir rol üstlenir. Sosyal kavramı, birey ile toplumsal çevresi arasındaki karşılıklı etkileşimi, yapısal eşitsizliklerin birey üzerindeki etkilerini ve refahın kolektif bir çerçevede değerlendirilmesini ifade eder.

Bu çerçevede sosyal hizmetin bireye odaklı müdahale biçimleri, aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu sosyoekonomik, kültürel ve politik bağlamları anlamayı da gerektirir. Bireysel düzeyde yaşanan sorunlar—yoksulluk, dışlanma, evsizlik, aile içi şiddet, bağımlılık gibi—sıklıkla sosyal yapıların ürettiği eşitsizliklerden ve kurumsal yetersizliklerden beslenmektedir. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanının rolü, yalnızca bireysel destek sağlamak değil, aynı zamanda bu sorunları doğuran sosyal dinamikleri analiz etmek ve değiştirmeye yönelik stratejiler geliştirmektir (Healy, 2005).

Sosyal hizmetin temel etik ilkeleri de sosyal kavramı etrafında şekillenmektedir. İnsan hakları, sosyal adalet, eşitlik ve katılım gibi değerler; yalnızca teorik birer referans noktası değil, aynı zamanda mesleki uygulamalara yön veren normatif çerçevelerdir. Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) tarafından yayımlanan Etik İlkeler Bildirgesi (2018), sosyal hizmetin insan onurunu temel alan, adaleti ve hak temelli yaklaşımı önceleyen

bir meslek olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu bağlamda sosyal, yalnızca tanımlayıcı bir bağlam değil; aynı zamanda profesyonel sorumluluğun dayandığı etik bir referans alanı olarak işlev görmektedir.

Sosyal hizmetin uygulayıcı boyutunda sosyal kavramı, müdahale süreçlerinin yönünü belirleyen önemli bir analiz aracıdır. Sosyal hizmet uzmanı, danışanla kurduğu ilişkide yalnızca bireyin içsel kaynaklarına değil; aynı zamanda sosyal çevresiyle kurduğu ilişkilerin niteliğine, içinde bulunduğu yapısal eşitsizliklere ve bu eşitsizlikleri yeniden üreten kurumsal yapılara da odaklanmak durumundadır. Bu çok katmanlı bakış açısı, bireysel sorunları yalnızca semptom düzeyinde ele almayı değil; bu semptomların toplumsal kaynaklarını da tanımlamayı ve değiştirmeyi hedefler.

Bu yönüyle sosyal kavramı, sosyal hizmetin sadece bireye müdahale eden bir yardım pratiği olmanın ötesinde, toplumsal dönüşümü hedefleyen bir meslek olduğunu vurgular. Sosyal hizmet uzmanı, bireyin yaşamında kalıcı değişim yaratabilmek için toplumdaki adaletsizlikleri, ayrımcılık biçimlerini ve dışlama mekanizmalarını da dikkate almalıdır. Bu bağlamda sosyal, hem mesleğin hareket alanını belirler hem de müdahalenin yönünü etik değerlerle uyumlu hale getirir.

Kuramsal düzeyde bakıldığında, sosyal kavramı sosyal hizmetin temel yaklaşımlarında da belirleyici bir rol oynar. Ekolojik yaklaşım, sistem kuramı, güçlendirme modeli ve eleştirel sosyal hizmet gibi kuramlar; bireyin içinde bulunduğu sosyal çevre ile etkileşimini, güç ilişkilerini ve sosyal yapının dönüştürücü potansiyelini ön plana çıkarır. Bu kuramsal çerçeveler, sosyal kavramının yalnızca ilişkisellik değil, aynı zamanda yapısal farkındalık ve değişim arzusunu içeren bir bileşen olduğunu ortaya koyar (Healy, 2005).

Sonuç olarak, sosyal kavramı sosyal hizmetin yalnızca müdahale ettiği bir alan değil; aynı zamanda bu müdahalenin hem yönünü hem de meşruiyetini belirleyen etik ve kuramsal bir zemindir. Sosyal hizmet, bireyin refahını toplumsal adaletin tesisiyle birlikte düşünür ve bu doğrultuda sosyal olanı hem analiz aracı hem de dönüşüm hedefi olarak merkeze alır. Bu yaklaşım, sosyal hizmetin hem bireysel iyilik hâline hem de toplumsal yapıların daha adil ve kapsayıcı bir biçimde yeniden inşasına katkı sunmasını mümkün kılar.

2.2. Sosyal Hizmet Kavramının Dünya ve Türkiye’deki Gelişimi

2.2.1. Dünyada Sosyal Hizmetin Tarihsel Gelişimi: İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri Örneği

Sosyal hizmet mesleği, tarihsel olarak yoksulluk, sosyal eşitsizlik ve toplumsal dışlanma gibi sorunlara verilen tepkiler doğrultusunda biçimlenmiş; zamanla yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde kurumsallaşarak profesyonel bir disipline dönüşmüştür. Bu dönüşüm, her ülkenin tarihsel, siyasal ve toplumsal yapısına göre farklılık göstermiştir. İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri, sosyal hizmetin kurumsal temellerinin atıldığı ve mesleki kimliğinin şekillendiği iki öncü ülke olarak öne çıkmaktadır. Her iki ülkede de sosyal hizmet, başlangıçta yardım temelli pratiklerden beslenmiş; ancak zaman içinde sosyal politika, bilimsel bilgi ve etik ilkelere dayalı bir yapıya evrilmiştir.

İngiltere’de sosyal hizmetin tarihsel temelleri, Orta Çağ’daki dini kurumlar aracılığıyla yürütülen hayır faaliyetlerine dayanmaktadır. Kiliseler, yoksullar ve korunmaya muhtaç bireyler için yardım sağlayan temel kurumlar olarak işlev görmüştür. Ancak bu yardım biçimi, nüfusun artması, kentleşmenin hızlanması ve toplumsal yapıdaki değişimlerle birlikte yetersiz kalmıştır. Bu dönemde devletin sosyal sorumluluğu üstlenmeye başlaması, 1601 tarihli Elizabeth Yoksullar Yasası ile kurumsal bir çerçeveye kavuşmuştur. Bu yasa ile yoksullar, çalışabilir ve çalışamaz olarak sınıflandırılmış; yardım ise yerel yönetimlerin sorumluluğuna verilmiştir (Kut, 1988; Kongar, 1972). Böylece sosyal yardım, bireysel hayırseverlikten kamu temelli bir uygulamaya dönüşmüştür.

Sanayi Devrimi’nin etkisiyle toplumsal yapıda yaşanan dönüşümler, özellikle işçi sınıfının yoğun kentleşmeye maruz kalması, barınma ve sağlık sorunlarının artması gibi nedenlerle mevcut yardım sistemlerinin yetersizliğini daha da görünür kılmıştır. 1834 tarihli Yeni Yoksullar Yasası ile birlikte işhaneler kurulmuş, yardım almak çalışma yükümlülüğüne bağlanmıştır. Bu yaklaşım, yardımın bir hak değil, ancak belirli koşulları yerine getiren bireylere sunulan bir ayrıcalık olduğu anlayışını pekiştirmiştir (Forder, 1969). Bu dönemde sosyal yardım, bireylerin ahlaki uygunluklarına göre şekillenen bir araç olarak değerlendirilmiştir.

Yirminci yüzyılın başlarında ise Charles Booth ve Seebohm Rowntree’nin yoksulluk üzerine gerçekleştirdiği kapsamlı araştırmalar, sosyal sorunların bireysel yetersizliklerden değil, yapısal eşitsizliklerden kaynaklandığını ortaya koymuştur. Booth’un 1889 tarihli “Life and Labour of the People in London” ve Rowntree’nin 1901

tarihli “Poverty: A Study of Town Life” çalışmaları, modern sosyal hizmet politikalarının bilimsel zeminini oluşturmuştur (Booth, 1889; Rowntree, 1901). Bu araştırmaların etkisiyle sosyal yardımın rasyonelleştirilmesi ve sosyal hizmetin devlet politikası hâline gelmesi yönünde adımlar atılmıştır. Özellikle 1942 yılında yayımlanan Beveridge Raporu ile cehalet, yoksulluk, hastalık, işsizlik ve sefalet gibi temel toplumsal tehditlerin devlet müdahalesiyle ortadan kaldırılması gerektiği savunulmuş, bu anlayış refah devleti modelinin ve sosyal hizmetin kurumsallaşmasının temelini oluşturmuştur (Beveridge, 1942).

Amerika Birleşik Devletleri’nde ise sosyal hizmetin gelişimi, İngiltere’ye göre farklı bir rotada ilerlemiştir. ABD’de güçlü sivil toplum geleneği ve bireycilik kültürü, sosyal yardım faaliyetlerinin uzun süre gönüllü kuruluşlar, dini cemaatler ve yerel aktörler eliyle yürütülmesine neden olmuştur. 19. yüzyılın sonlarına doğru kurulan Charity Organization Societies (COS), yardım faaliyetlerini daha sistemli ve profesyonel biçimde düzenlemeyi hedeflemiş; bu bağlamda bireysel vaka çalışmasına (casework) dayalı ilk müdahale modeli geliştirilmiştir. Bu yaklaşım, yoksulluğu bireysel eksikliklerle ilişkilendirse de, sosyal hizmetin teknik bilgiye dayalı bir meslek olarak gelişimine önemli katkı sunmuştur (Richmond, 1917; Karataş, 1999).

COS yaklaşımına tepki olarak gelişen Settlement House hareketi, sosyal hizmetin yalnızca bireylere yönelik değil, topluluklara dayalı kolektif bir müdahale biçimi olması gerektiğini savunmuştur. Jane Addams’ın 1889 yılında Chicago’da kurduğu Hull House, göçmen işçiler başta olmak üzere düşük gelirli gruplara yönelik eğitim, danışmanlık, sağlık ve kültürel hizmetler sunmuş; böylece sosyal hizmetin hak temelli, katılımcı ve değişim odaklı yönünü güçlendirmiştir (Addams, 1910; Duyan, 2008). Bu yaklaşım, sosyal hizmetin yalnızca yardım değil, aynı zamanda sosyal dönüşüm aracı olarak da işlev görebileceğini ortaya koymuştur.

Amerikan sosyal hizmet tarihinin dönüm noktalarından biri, Mary Richmond’un 1917’de yayımladığı Social Diagnosis adlı eseridir. Richmond, sosyal hizmet uygulamalarını bilimsel bir temele oturtmuş; tanılama, planlama ve müdahale süreçlerini yapılandırarak mesleğin akademik bir disipline dönüşmesine öncülük etmiştir (Richmond, 1917). 1929’da yaşanan Büyük Buhran ve ardından gelen “New Deal” politikaları ile sosyal hizmet federal düzeyde sosyal politika ile entegre hâle gelmiş; 1935 tarihli Sosyal Güvenlik Yasası ile işsizlik sigortası, yaşlılık aylığı ve çocuk yardımı gibi hizmetler kurumsallaştırılmıştır (Federico, 1976). Bu gelişmeler, sosyal hizmetin devletin sosyal sorumluluğu çerçevesinde ele alınmasına olanak sağlamıştır.

1960'lı yıllarda yoksulluğa karşı yürütülen toplumsal politikalar, sosyal hizmetin yeniden topluluk temelli bir eksene yönelmesine neden olmuştur. Özellikle Ekonomik Fırsat Yasası gibi düzenlemeler, yapısal eşitsizliklerle mücadelede sosyal hizmetin aktif bir rol üstlenmesini sağlamıştır (Poppo ve Leighninger, 2008).

İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri örnekleri, sosyal hizmetin tarihsel gelişiminde farklı toplumsal dinamikler ve kurumsal süreçlerin belirleyici olduğunu göstermektedir. İngiltere'de sosyal hizmet daha çok devlet politikalarıyla bütünleşmişken, ABD'de uzun süre sivil toplumun öncülüğünde şekillenmiş; zamanla devletin daha fazla rol üstlendiği bir yapıya evrilmiştir. Her iki ülkede de sosyal hizmet, yalnızca bireylerin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bir faaliyet olmaktan çıkıp, toplumsal adalet ve yapısal dönüşüm hedeflerini içeren bir mesleğe dönüşmüştür.

2.2.2. Almanya'da Sosyal Hizmetin Gelişimi, Uygulamaları ve Gelecek Perspektifleri

Almanya'da sosyal hizmetin tarihsel gelişimi, sosyal devlet anlayışının biçimlenmesiyle doğrudan bağlantılıdır. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hızla artan sanayileşme ve kentleşme, yoksulluk, işsizlik, iş güvenliği eksikliği, çocuk işçiliği gibi birçok yapısal sorunu beraberinde getirmiştir. Bu dönemde ortaya çıkan sosyal ihtiyaçlar, geleneksel kilise temelli yardım sistemlerinin sınırlarını aşmış; bu da sosyal hizmetin daha kurumsal ve sistematik biçimde örgütlenmesini zorunlu kılmıştır (Müller, 2019).

Almanya, sosyal refahın devlet eliyle düzenlendiği ilk ülkelerden biri olarak kabul edilmektedir. 1880'li yıllarda Şansölye Otto von Bismarck öncülüğünde yürürlüğe konan sosyal sigorta yasaları, modern sosyal güvenlik sisteminin temel taşlarını oluşturmuştur. 1883 tarihli Hastalık Sigortası Yasası, 1884 İş Kazası Sigortası ve 1889 Yaşlılık ve Malullük Sigortası gibi düzenlemeler, işçilerin temel sosyal risklere karşı korunmasını sağlamış; böylece sosyal yardımın bireysel hayırseverlikten çıkarılıp hak temelli bir yapıya dönüşmesine katkı sunmuştur (Sachße ve Tennstedt, 2013).

20. yüzyılın başlarında “Soziale Arbeit” kavramı mesleki literatürde yer bulmaya başlamış ve sosyal yardım okullarının açılmasıyla birlikte profesyonel sosyal hizmet eğitimi yaygınlaşmıştır. Weimar Cumhuriyeti döneminde sosyal hizmet, refah politikalarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiş; ancak 1933'te başlayan Nazi dönemi, mesleğin etik temellerinin ağır biçimde tahrip edildiği bir sürece dönüşmüştür. Bu dönemde sosyal hizmet ideolojik amaçlarla araçsallaştırılmış; engelli bireylerin zorla

kısırlaştırılması, etnik ayrımcılık ve ırk temelli politikalar mesleğin tarihine ciddi etik ihlaller olarak yansımıştır (Lorenz, 2006).

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından yaşanan büyük yıkım, Almanya'da sosyal hizmetin yeniden yapılandırılmasını gerekli kılmıştır. 1949'da Federal Almanya Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte anayasal düzeyde "sosyal devlet" ilkesi kabul edilmiş ve bu çerçevede sosyal hizmet sistematik olarak örgütlenmiştir. Savaş sonrası dönemde yetimler, mülteciler, sakat kalan bireyler ve evsizler gibi toplumsal gruplara yönelik müdahale programları öncelik kazanmıştır. Bu süreçte Katolik Caritas, Protestan Diakonie gibi dini temelli sosyal refah dernekleri (Wohlfahrtsverbände), devletin tamamlayıcısı olarak hizmet sunumunda önemli roller üstlenmiştir (Spatscheck ve Wolf-Ostermann, 2020).

1990 yılında Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesi, sosyal hizmet sisteminde de bütünleşme ve dönüşüm ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Doğu Almanya'da daha merkeziyetçi ve devletçi bir sosyal hizmet modeli uygulanırken, Batı Almanya'da sivil toplumun da aktif olduğu daha çoğulcu bir yapı söz konusuydu. Birleşme sonrası dönemde sosyal hizmet sisteminin standardizasyonu, meslek etiklerinin güncellenmesi ve hizmet eşitsizliklerinin giderilmesi yönünde önemli düzenlemelere gidilmiştir (Healy ve Lymbery, 2020).

Günümüzde Almanya'daki sosyal hizmetin hukuki altyapısı, Sozialgesetzbuch (SGB) yani Sosyal Kanunlar Kitabı üzerinden yürütülmektedir. SGB II, işsiz bireyler için temel gelir desteği ve iş gücü piyasasına entegrasyon politikalarını düzenlerken; SGB VIII, çocuk ve gençlik hizmetlerinin yasal çerçevesini tanımlar ve bu hizmetler Jugendamt aracılığıyla yürütülmektedir. Engelli bireylerin topluma katılımı ve rehabilitasyonu SGB IX kapsamında sağlanırken, yaşlı bireylerin uzun süreli bakım hizmetleri SGB XI ile güvence altına alınmıştır. SGB XII ise genel sosyal yardımları kapsamakta, özellikle yaşlılık, yoksulluk ve barınma sorunları gibi alanlarda müdahaleyi mümkün kılmaktadır (BMAS, 2022).

Almanya'daki sosyal hizmet uygulamaları federal yapıya uygun olarak organize edilmektedir. Federal hükümet genel politikaları ve finansmanı sağlarken, eyaletler ve yerel yönetimler hizmetin uygulayıcısı konumundadır. Bu yapı, yerel ihtiyaçlara göre esnek çözümler üretilmesini mümkün kılmakta, hizmetin erişilebilirliğini artırmaktadır. Özellikle çocuk koruma alanında Jugendamt gibi yerel birimler öncü rol üstlenmektedir. Aynı zamanda Wohlfahrtsverbände sistemine bağlı dini ve sivil kuruluşlar, hem kaynak mobilizasyonu hem de hizmet çeşitliliği açısından güçlü bir yapı oluşturmaktadır (BMFSFJ, 2021).

Sosyal hizmet eğitimi, Almanya’da üniversiteler ve uygulamalı bilimler yüksekokulları (Fachhochschule) tarafından verilmektedir. Lisans düzeyinden itibaren kuramsal bilgi, saha deneyimi ile bütünleştirilmekte; staj uygulamaları ve süpervizyon süreçleriyle öğrencilerin pratik becerileri geliştirilmektedir. Yüksek lisans düzeyinde ise yönetsel beceriler, politika analizi ve araştırma metodolojileri ön plana çıkmaktadır. Meslek etik standartları ve uygulama ilkeleri Deutsche Gesellschaft für Soziale Arbeit (DGSA) tarafından belirlenmekte; insan haklarına saygı, gizlilik, ayrımcılıkla mücadele ve sosyal adalet ilkeleri bu mesleki çerçevenin temelini oluşturmaktadır (DGSA, 2023).

Uygulama alanları oldukça geniş bir spektruma yayılmıştır. Çocuk koruma, gençlik hizmetleri, evlat edinme, göçmen danışmanlığı, engelli bireylerin rehabilitasyonu, yaşlılara yönelik bakım hizmetleri ve bağımlılıkla mücadele gibi birçok alanda uzmanlaşmış kurumlar bulunmaktadır. Özellikle 2015 yılında yaşanan mülteci akını sonrası göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları öncelik kazanmış; dil kursları, mesleki eğitim ve entegrasyon programları bu alandaki hizmetlerin merkezine yerleşmiştir (Wagner ve Borrmann, 2019).

Buna karşın, güncel bazı zorluklar mesleki uygulamalarda öne çıkmaktadır. Artan hizmet talebi, yaşlanan nüfus ve göç hareketleri, nitelikli personel ihtiyacını artırmakta; sosyal hizmet uzmanlarının iş yükünü ağırlaştırmaktadır. Dijitalleşme ise hizmet sunumunda yeni imkânlar yaratmakla birlikte, veri güvenliği, etik sorumluluklar ve mesleki sınırlar açısından yeni tartışmaları da beraberinde getirmiştir (DGSA, 2023). Ayrıca neoliberal yönetim anlayışının sosyal hizmet alanına getirdiği performans odaklılık, hizmetin insan merkezli niteliğiyle zaman zaman çelişmektedir (Lorenz, 2006).

Almanya’da sosyal hizmetin geleceği, hem ulusal hem de küresel dinamiklerle şekillenecek çok boyutlu bir dönüşüm sürecine işaret etmektedir. Göç, iklim krizi, dijitalleşme ve toplumsal eşitsizlik gibi meseleler, hizmet sunum biçimlerinin yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının karar alma süreçlerine daha etkin biçimde katılması, saha temelli araştırmaların desteklenmesi ve meslek mensuplarının dayanıklılığını artıracak politikaların uygulanması, sürdürülebilirlik açısından öncelikli konular arasında yer almaktadır. Aynı zamanda disiplinlerarası iş birliklerinin yaygınlaştırılması, sosyal hizmetin çok yönlü doğasını güçlendirecek adımlar arasında değerlendirilmektedir.

2.2.3. Türkiye’de Sosyal Hizmetin Gelişimi ve Dönüşümü

Türkiye’de sosyal hizmetin tarihsel gelişimi, yalnızca modern dönemle sınırlı kalmayan; Osmanlı’dan Cumhuriyet’e, oradan günümüze kadar uzanan çok katmanlı bir dönüşüm süreci içinde değerlendirilmelidir. Osmanlı döneminde toplumsal refahın sağlanmasında merkezi bir rol üstlenen vakıflar, dönemin sosyal hizmet işlevlerini büyük ölçüde yerine getirmiştir. Eğitim, sağlık, barınma ve yoksul bakımı gibi alanlarda hizmet sunan medreseler, darüşşifalar, imarethaneler ve kervansaraylar, bu sistemin somut uzantıları olmuştur (Öztürk, 1995; Uzunçarşılı, 1999). Ancak bu yapılar hak temelli bir anlayışa değil, dini yükümlülük ve hayırseverliğe dayalı gönüllü yardımlaşma esasına göre işlemektedir (Talas, 1961).

Zekât, sadaka ve benzeri dini pratikler, bireylerin sosyal sorumluluk bilinciyle yürüttüğü yardımlaşma biçimleri olarak kurumsallaşmış; bu durum sosyal yardımın kamusal bir görev değil, bireysel erdem meselesi olarak görülmesine yol açmıştır (Kongar, 1972). Bu bağlamda Osmanlı’da sosyal hizmet uygulamaları, modern anlamda sosyal politika araçları değil; toplumsal düzenin devamlılığını sağlayan kültürel ve dini mekanizmalar olarak işlev görmüştür.

Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte devletin toplumsal yaşam üzerindeki düzenleyici rolü güçlenmiş ve sosyal hizmet, kurumsallaşma sürecine girmiştir. 1921’de kurulan Himaye-i Etfal Cemiyeti, Cumhuriyet döneminin ilk organize sosyal hizmet yapılarından biri olarak çocuk refahına odaklanmış; daha sonra Çocuk Esirgeme Kurumu’na dönüşerek kurumsal devamlılık kazanmıştır (Çengelci, 1998; Uluğtekin, 2001). Bu dönemde sosyal hizmet, büyük ölçüde koruma temelli yaklaşımla yürütülmüş; çocuklar, savaş mağdurları ve yoksullar gibi gruplara yönelik yardım faaliyetleri ön planda tutulmuştur.

Erken Cumhuriyet yıllarında sosyal hizmet, sosyal politika ile bütünleşmiş bir kamu hizmeti niteliği taşımaktan ziyade, devletin himayeci yapısı içinde şekillenmiş; bireyin hak öznesi olarak değil, korunması gereken bir unsur olarak görülmesine dayalı anlayış hâkim olmuştur (Kalaycıoğlu ve Sarıbay, 1986). Bununla birlikte bu süreç, sosyal hizmetin kamusal sorumluluk alanına dâhil edilmesinde önemli bir eşik oluşturmıştır.

1961 yılında Sosyal Hizmetler Akademisi’nin kurulması, mesleğin akademikleşme ve meslekleşme sürecinde bir dönüm noktası olmuştur. Bu kurum, sosyal hizmetin teorik altyapısının oluşturulmasını ve saha uygulamalarıyla bütünleşmesini hedefleyen bir model ortaya koymuş; uzman yetiştirme kapasitesiyle birlikte mesleki kimliğin şekillenmesine katkı sunmuştur (Yolcuoğlu, 2013; Ergüt, 2019). Bu gelişmeyle birlikte

sosyal hizmet, eğitimli personel eliyle kamu kurumlarında ve sosyal refah kuruluşlarında yürütülen bir profesyonel faaliyet haline gelmiştir.

1983 yılında çıkarılan 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, sosyal hizmetin yasal statüsünü netleştirmiştir. Bu düzenleme ile birlikte çocuklar, yaşlılar, kadınlar, engelliler ve korunmaya muhtaç bireyler, sosyal hizmet kapsamına açık biçimde alınmış; sosyal hizmet, devletin kurumsal sorumluluğu altına girmiştir (Arslan Özdemir, 2022). Ancak aynı yasa, hizmetlerin merkezî yapıda yürütülmesine neden olmuş; yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının bu alandaki rollerini sınırlandırmıştır (Güzel ve Buz, 2018).

2000’li yıllardan itibaren sosyal hizmet alanında gerek kurumsal yaygınlık gerekse akademik üretkenlik açısından ciddi bir ivme yakalanmıştır. Üniversitelerde sosyal hizmet bölümlerinin sayısındaki artış, mesleğin eğitim altyapısını güçlendirmiştir (Dinç, 2024). Ancak bu artışa rağmen saha uygulamalarıyla eğitim arasındaki uyum sorunları, akademik personel eksikliği ve uygulamada denetim mekanizmalarının yetersizliği, mesleki niteliğin gelişimini sınırlandıran etkenler arasında kalmaya devam etmektedir (Demirel, 2022).

Sosyal hizmet uzmanları bugün çok çeşitli alanlarda istihdam edilmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, adalet sistemi, yerel yönetimler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları, bu mesleğin uygulama alanlarını oluşturmaktadır. Kadın, çocuk, yaşlı, engelli, bağımlı bireyler ve mülteciler gibi dezavantajlı gruplarla çalışmayı içeren tematik alanlarda sosyal hizmet uzmanlarının müdahalesi giderek daha görünür hâle gelmektedir (Kurtaran, 2021). Ancak hâlâ büyük ölçüde müdahale ve kriz çözmeye dayalı bir anlayışın hâkim olması, önleyici ve güçlendirici hizmet modellerinin yeterince geliştirilememesine neden olmaktadır.

Türkiye’de sosyal hizmetin toplumsal algısı, tarihsel ve kültürel bağlamdan bağımsız değerlendirilemez. Hayırseverliğe dayalı yardım kültürünün etkisiyle, sosyal hizmet mesleği çoğu zaman yardımseverlik temelli bir eylem olarak algılanmakta; bu durum, mesleğin hak temelli yapısının görünürlüğünü sınırlamaktadır (Aydemir Sevim, 2019). Oysa çağdaş sosyal hizmet yaklaşımı, bireyin sosyal haklara sahip bir özne olduğunu kabul eder ve mesleki müdahaleyi bu perspektif üzerinden biçimlendirir (Dominelli, 2010).

Avrupa Birliği ile yürütülen uyum süreci, sosyal hizmet politikalarının belirli alanlarında dönüşüme katkı sunmuştur. Özellikle çocuk koruma, toplumsal cinsiyet eşitliği, engellilik ve göç politikalarında uluslararası normlara uyum yönünde gelişmeler sağlanmıştır (Gedik, 2019). Buna karşın uygulama süreçlerinde kurumsal koordinasyon

eksiklikleri, standart eksikliği ve hizmetlerde bütünlük sorunları halen devam etmektedir.

Türkiye’de sosyal hizmetin geldiği nokta, profesyonelleşmenin ve kurumsallaşmanın geliştiği bir evreye işaret etmektedir. Ancak bu gelişimin sürdürülebilirliği, mesleğin önleyici ve hak temelli uygulamalarla güçlendirilmesine, yerel düzeyde katılımcı hizmet modellerinin yaygınlaştırılmasına ve sosyal hizmet uzmanlarının politika yapım süreçlerine etkin biçimde dâhil edilmesine bağlıdır. Toplumsal farkındalığın artırılması ve disiplinin bilimsel temelde ilerlemesi, mesleğin gelecekteki yönünü belirleyecek en önemli etkenler arasında yer almaktadır.

2.3. Sosyal Hizmetin Yapısal, Kuramsal ve Uygulamalı Çerçevesi

Bu alt bölümde sosyal hizmetin sosyal refah, sosyal politika ve disiplinlerarası yapı ile ilişkisi; bütüncül yaklaşımı, kuramsal temelleri ve müdahale yöntemleri ele alınmaktadır. Böylece sosyal hizmetin yalnızca kavramsal düzeyde değil, aynı zamanda yapısal ve uygulamaya dönük boyutlarıyla nasıl örgütlendiği ortaya konulmaktadır.

2.3.1. Sosyal Refah Kavramı ve Sosyal Hizmetle Bağ

Sosyal refah, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayabildikleri, toplumsal yaşamın tüm boyutlarına eşit ve onurlu biçimde katılabildikleri, ekonomik ve sosyal güvenliklerinin teminat altına alındığı bir iyi oluş durumunu ifade eder. Bu kavram yalnızca gelir düzeyine ya da ekonomik göstergelere indirgenemez; barınma, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, istihdam ve kültürel katılım gibi çok yönlü yaşam alanlarını kapsayan, kapsamlı bir yaşam kalitesi anlayışını içerir (Titmuss, 1974).

Sosyal refahın bu çok boyutlu doğası, onu bireysel refahın ötesine taşıyarak, toplumsal eşitlik, adalet ve sosyal bütünleşme ilkeleri etrafında yapılandırılmış kolektif bir sorumluluk alanı haline getirir. Sosyal hizmet disiplini ise, bu yapının hem kuramsal hem de uygulama düzeyinde işlemlerini sağlayan merkezi bir aktör konumundadır. Sosyal hizmet yalnızca sosyal yardımların dağıtımıyla sınırlı bir alan değil; sosyal refah politikalarının sahadaki yansımaları örgütleyen, değerlendiren ve gerektiğinde dönüştüren bir mesleki alandır (Payne, 2021).

Sosyal hizmet uzmanları, sosyal refah sistemlerine bireylerin etkin biçimde katılımını destekleyen, aynı zamanda bu sistemlerin adalet, eşitlik ve erişilebilirlik ilkelerine uygun biçimde işlemesi için eleştirel bir gözle değerlendirme yapan meslek elemanlarıdır. Bu yönüyle sosyal hizmet, yalnızca birey düzeyinde müdahalelerle değil, aynı zamanda yapısal eşitsizlikleri hedef alan politikalar ve sistemsal reformlar

aracılığıyla sosyal refahın geliştirilmesine katkı sunar. Midgley (1995), sosyal refahı yalnızca yoksullara yönelik yardım mekanizmaları olarak değil, bireylerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebildiği, üretkenliğin ve sosyal katılımın desteklendiği bir sosyal kalkınma aracı olarak tanımlar. Bu yaklaşım, sosyal hizmetin sosyal refah içindeki rolünü, yalnızca uygulayıcı değil; hak temelli, güçlendirici (empowerment-oriented) ve dönüştürücü bir profesyonel aktör olarak yeniden konumlandırır.

Sosyal refahın farklı toplumsal bağlamlarda nasıl örgütlendiğini açıklamak amacıyla Esping-Andersen'in (1990) geliştirdiği refah rejimleri yaklaşımı önemli bir kuramsal çerçeve sunar. Liberal, muhafazakâr-kurumsal ve sosyal demokratik olmak üzere üç temel refah rejimi, sosyal politikaların kapsamını, devletin müdahale düzeyini ve sosyal hizmetlerin işlevini belirleyen yapısal farklılıkları ortaya koyar. Bu ayrım, sosyal hizmetin hem işlevini hem de toplumsal konumunu farklı bağlamlarda yeniden şekillendiren önemli bir göstergedir.

Sosyal hizmet ile sosyal refah arasındaki ilişki, yalnızca bir hizmet sunumu ilişkisi değil; aynı zamanda sosyal politikanın demokratikleşmesini, katılımın artırılmasını ve dezavantajlı grupların güçlendirilmesini amaçlayan bir dönüşüm ortaklığıdır. Bu bağlamda sosyal hizmet, sosyal refah sisteminin yalnızca bir uygulayıcısı değil; aynı zamanda bu sistemi daha adil, eşitlikçi ve kapsayıcı hale getirmeye yönelik eleştirel bir mesleki duruşun temsilcisidir.

Dolayısıyla sosyal hizmetin sosyal refahla ilişkisi, hem işlevsel hem de etik-politik bir boyut taşır. Bu bağ, yalnızca sistemlerin işletilmesiyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda toplumun yapısal dönüşümünü, sosyal adaletin tesisini ve insan onuruna yakışır yaşam koşullarının inşasını hedefleyen normatif bir yönelim içerir.

2.3.2. Sosyal Hizmetin Sosyal Politika ile İlişkisi

Sosyal politika ile sosyal hizmet arasındaki ilişki, her iki alanın da insan refahını artırma ve sosyal adaleti sağlama yönündeki ortak hedefleri çerçevesinde şekillenir. Sosyal politika, toplumsal risklerin azaltılması, yaşam standartlarının yükseltilmesi ve sosyal eşitsizliklerle mücadele amacıyla geliştirilen kamu temelli müdahale mekanizmalarını ifade eder (Spicker, 2014). Bu mekanizmalar; eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, istihdam ve barınma gibi temel hakların korunmasını amaçlayan yasal ve kurumsal düzenlemeleri kapsar. Sosyal hizmet ise bu politikaların sahadaki uygulama alanıdır; bireylerin sosyal politikalardan etkin biçimde yararlanabilmesini sağlayan, ihtiyaç tespiti, danışmanlık, yönlendirme ve savunuculuk gibi işlevler üstlenen bir mesleki pratiktir.

Sosyal politikanın temel hedefi, toplumsal yapı içerisinde ortaya çıkan eşitsizlikleri azaltmak, dezavantajlı grupların yaşam koşullarını iyileştirmek ve herkesin insan onuruna yakışır bir yaşam sürebilmesini garanti altına almaktır. Bu yönüyle sosyal politika yalnızca teknik ya da yönetsel bir süreç değil, aynı zamanda normatif bir değer sistemine dayanır. Esping-Andersen'in (1990) belirttiği gibi, her toplumun refah anlayışı, sosyal politika sistemlerinin yapısını belirlerken; bu sistemler içerisinde sosyal hizmet, söz konusu anlayışın uygulamadaki yansımaları temsil eder.

Sosyal hizmet, sosyal politikanın yalnızca bir uygulayıcısı değil; aynı zamanda birey-toplum-devlet ilişkileri ekseninde gözlem yapan, değerlendirmelerde bulunan ve bu gözlemleri politika yapıcı aktörlerle paylaşabilen bilgi üretici bir disiplindir. Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin sosyal haklara erişim süreçlerinde karşılaştıkları engelleri görünür kılarak, sosyal politikaların etkililiği ve kapsayıcılığı hakkında sahadan veri temelli geri bildirim sağlar. Bu yönüyle sosyal hizmet, sosyal politikanın yalnızca sonuçlarını değil, aynı zamanda yapısal etkilerini de analiz edebilecek potansiyele sahiptir (Payne, 2021).

Marshall'ın (1950) yurttaşlık kuramı, sosyal politikanın bireylerin hak temelli kazanımlarına dayandığını öne sürer. Bu bağlamda sosyal hizmet uzmanlarının rolü, bireylerin bu haklara erişimini kolaylaştırmak, hak temelli hizmet anlayışını uygulamak ve sosyal politikaların adil ve kapsayıcı biçimde yürütülmesini sağlamakla ilişkilidir. Sosyal hizmetin temel etik değerlerinden biri olan insan onuruna saygı, bu süreçte yalnızca bireylerin desteklenmesini değil; aynı zamanda sosyal politika düzenlemelerinin eleştirel biçimde değerlendirilmesini de gerekli kılar (Healy, 2005).

Disiplinlerarası doğası gereği, sosyal hizmet alanı; sosyoloji, psikoloji, hukuk, siyaset bilimi ve etik gibi çeşitli bilgi alanlarından yararlanarak sosyal politikaların bütüncül biçimde analiz edilmesini sağlar. Bu durum, sosyal hizmetin yalnızca bireysel müdahalelerle sınırlı kalmadan, daha geniş yapısal sorunlara müdahale edebilmesini mümkün kılar. Böylece sosyal hizmet, hem birey temelli hem de toplumsal dönüşüm odaklı bir rol üstlenir.

Sosyal hizmet ile sosyal politika arasındaki ilişki, geleneksel bir hiyerarşi içinde değerlendirilemeyecek kadar karşılıklı ve dinamik bir yapıya sahiptir. Sosyal hizmet uzmanları, yalnızca sosyal politikaların uygulayıcısı değil; aynı zamanda politika yapım süreçlerine sahadan bilgi taşıyan, dezavantajlı gruplar adına savunuculuk yapan ve eşitlik ilkesine dayalı düzenlemelerin geliştirilmesini talep eden etkin öznelardır. Bu bağlamda söz konusu ilişki, dikey bir emir-komuta ilişkisi değil; bilgi, deneyim ve değer temelli bir etkileşim biçimi olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak, sosyal hizmet ve sosyal politika, insan refahını artırma hedefi çerçevesinde birbirini tamamlayan ve güçlendiren iki temel toplumsal araçtır. Sosyal hizmetin sahadaki deneyimi, sosyal politikanın daha adil, etkili ve erişilebilir hale gelmesine katkı sunarken; sosyal politika da sosyal hizmetin kurumsal ve yasal çerçevesini belirleyerek, uygulama alanlarını şekillendirir. Bu karşılıklı yapı, sosyal adaletin sağlanmasına yönelik bütüncül bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koyar.

2.3.3. Sosyal Hizmetin Disiplinlerarası Niteliği

Sosyal hizmet disiplini, bireylerin ve toplulukların karşı karşıya kaldığı sosyal, ekonomik ve psikolojik sorunların çok boyutlu yapısını anlamak ve bu sorunlara etkili çözümler geliştirmek amacıyla disiplinlerarası bir yaklaşımı benimser. Bu yaklaşım, sosyal hizmetin yalnızca kendi mesleki bilgisine dayanarak değil; sosyoloji, psikoloji, hukuk, siyaset bilimi, sağlık bilimleri ve eğitim gibi farklı bilgi alanlarından beslenerek şekillendiğini ortaya koyar (Payne, 2014). Disiplinlerarası yapı, sosyal hizmetin teori, yöntem ve müdahale modellerinde çeşitlilik sağlarken, uygulama düzeyinde daha bütüncül ve etkili sonuçlara ulaşılmasını mümkün kılar.

Sosyoloji, sosyal hizmetin temel kuramsal zeminlerinden biridir. Toplumsal yapıların birey üzerindeki etkisini, sınıfsal farklılıkları, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini, göç, kentleşme ve toplumsal dışlanma gibi olguları inceleyen sosyolojik bakış açısı; bireysel sorunların toplumsal kökenlerini analiz etmede kritik rol oynar. Sosyal hizmet uzmanı, bireylerin yaşadığı sorunları yalnızca kişisel nedenlerle değil; toplumsal yapıdaki eşitsizliklerle ilişkilendirerek değerlendirdiğinde, müdahalenin kapsamı da genişler (Dominelli, 2009).

Psikoloji disiplini, birey düzeyinde yürütülen sosyal hizmet müdahalelerinin vazgeçilmez bileşenidir. Gelişimsel süreçler, travma sonrası stres, davranışsal uyum sorunları, başa çıkma mekanizmaları ve zihinsel sağlık durumları, sosyal hizmet uzmanlarının danışanlarla olan etkileşimlerinde dikkate alması gereken psikolojik dinamikleri oluşturur. Psikolojik kuramlar, bireyin yaşadığı sorunların içsel kaynaklarını anlamada ve uygun müdahale stratejileri geliştirmede rehberlik eder (Healy, 2005).

Hukuk, sosyal hizmetin sınırlarını belirleyen ve mesleki uygulamaları şekillendiren bir diğer temel disiplindir. Özellikle çocuk koruma, kadına yönelik şiddet, engelli bireylerin hakları, sosyal yardımlar ve göçmenlere yönelik hizmetler gibi alanlarda sosyal hizmet uzmanlarının yasal düzenlemelere hâkim olması, hem mesleki etik hem de hak temelli müdahale açısından zorunludur. Hukuki bilgi eksikliği, hak

ihlallerine neden olabileceği gibi, sosyal hizmet müdahalelerinin geçerliliğini de zedeleyebilir (Özbesler, 2015).

Ekonomi ve siyaset bilimi, sosyal hizmetin yer aldığı refah devletinin yapısını, sosyal politikaların işleyişini ve kaynakların dağıtımını analiz etmek açısından önemlidir. Sosyal hizmet uzmanı, yalnızca bireyin mevcut durumunu değil; bu durumun oluşumuna neden olan ekonomik ve politik karar süreçlerini de göz önünde bulundurarak müdahale üretmelidir. Böylece sosyal hizmet, yalnızca bireysel düzeyde değil; yapısal düzeyde de değişim hedefleyen bir meslek olarak konumlanır (Ferguson ve Lavalette, 2006).

Sağlık bilimleri ile kurulan iş birliği, sosyal hizmetin özellikle yaşlı bireyler, kronik hastalar, bağımlılıkla mücadele eden bireyler ve ruh sağlığı alanındaki uygulamalarında işlevselliğini artırmaktadır. Bireyin yalnızca fiziksel sağlığını değil; sosyal ve psikolojik bütünlüğünü de dikkate alan biyo-psiko-sosyal model, sosyal hizmetin sağlık alanındaki müdahalelerinde temel referans noktasıdır (Karls ve Wandrei, 1994).

Eğitim bilimleri, çocuklar ve gençlerle çalışan sosyal hizmet uzmanları için kritik bir bilgi alanı sunar. Okul temelli sosyal hizmet uygulamaları, devamsızlık, uyum problemleri, şiddet ve akademik başarısızlık gibi sorunları sadece pedagojik değil, aynı zamanda sosyal boyutlarıyla da ele almayı gerektirir. Bu nedenle, sosyal hizmet uzmanlarının pedagojik bilgiye sahip olmaları ve çocuk gelişimi süreçlerini dikkate alarak hareket etmeleri, müdahalenin etkililiğini artırır (Payne, 2014).

Disiplinlerarası yaklaşım yalnızca bilgi alışverişini değil, aynı zamanda farklı disiplinlerden gelen yöntemlerin harmanlanarak uygulamaya dönüştürülmesini içerir. Mikro (bireysel), mezzo (aile ve grup), makro (toplum ve politika düzeyi) müdahale alanlarında çalışan sosyal hizmet uzmanları, bu çok katmanlı bilgi yapısını entegre biçimde kullanmak durumundadır. Tek bir disipline dayalı çözümler, çoğu zaman sosyal sorunların karmaşık yapısını karşılamakta yetersiz kalırken; disiplinlerarası yaklaşım daha bütüncül ve sürdürülebilir müdahalelerin geliştirilmesini mümkün kılar.

Bu çok yönlü yapı, sosyal hizmetin yalnızca bireysel yardım sunan bir meslekten ibaret olmadığını; aynı zamanda eleştirel, analiz gücü yüksek ve toplumsal dönüşümü hedefleyen bir profesyonel alan olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda sosyal hizmet uzmanının yalnızca saha bilgisiyle değil; aynı zamanda disiplinlerarası düşünme becerisi, sistemsal analiz yeteneği ve çeşitli bilgi alanları arasında bağlantı kurma kapasitesiyle donanımlı olması gereklidir.

2.3.4. Sosyal Hizmetin Bütüncül Yaklaşımı

Sosyal hizmet disiplini, bireylerin yaşadığı sosyal sorunları yalnızca bireysel düzeyde değerlendirmekle yetinmeyen, bu sorunları toplumsal, ekonomik, kültürel ve çevresel bağlamlarla birlikte ele alan bütüncül bir yaklaşımı esas alır. Bu yaklaşım, birey ile çevresi arasındaki karşılıklı etkileşimi analiz ederek, sosyal işlevsizliklerin yalnızca kişisel değil, aynı zamanda yapısal nedenlerle ortaya çıktığını kabul eder (Payne, 2014). Bu bağlamda sosyal hizmet, bireyin yaşadığı sorunların arkasında yer alan sistemsel eşitsizlikleri, sosyal dışlanmayı ve güç ilişkilerini de değerlendirmeye tabi tutar.

Bütüncül yaklaşımın kuramsal temelinde yer alan en önemli modellerden biri ekolojik sistem kuramıdır. Bu kurama göre birey, yaşamını mikro (aile, arkadaş çevresi), mezzo (okul, işyeri) ve makro (toplum, politika, kültürel normlar) düzeylerde etkileşim içinde olduğu sosyal sistemler aracılığıyla sürdürür (Bronfenbrenner, 1979). Bireyin davranışları, tutumları ve karşılaştığı sorunlar, bu sistemler arasındaki etkileşimden doğar. Sosyal hizmet uzmanı, müdahale sürecinde yalnızca bireyin içsel kaynaklarına değil; aynı zamanda bu sosyal çevrelerin birey üzerindeki etkilerine odaklanarak çok katmanlı bir değerlendirme yapar.

Bu yaklaşımın bir diğer temelini oluşturan biyopsikososyal model, bireyin sağlığını ve refahını yalnızca biyolojik faktörlerle açıklamak yerine, psikolojik süreçler ve sosyal çevre ile birlikte değerlendirir. Engel (1980) tarafından geliştirilen bu model, bireyin yaşadığı sorunların hem içsel hem de çevresel boyutlarının birlikte ele alınması gerektiğini savunur. Sosyal hizmet, bu modeli özellikle bağımlılık, kronik hastalık, engellilik, yaşlılık ve ruh sağlığı gibi alanlarda uygulayarak bireyin bütünsel ihtiyaçlarına yanıt vermeyi hedefler.

Bütüncül yaklaşım aynı zamanda güçlendirme (empowerment) temelli bir bakış açısını da içerir. Güçlendirme, bireylerin yaşamları üzerindeki kontrolünü artırmayı, kendi haklarını talep edebilmelerini ve toplumsal karar süreçlerine katılımlarını desteklemeyi ifade eder (Healy, 2005). Bu perspektif, sosyal hizmetin yalnızca koruyucu ya da yardım edici değil; bireyleri toplumsal dönüşümün öznesi hâline getiren bir meslek olduğunu ortaya koyar. Bireyin kendi yaşamına dair karar alabilme kapasitesini geliştirmek, sosyal hizmetin etik sorumlulukları arasında yer alır.

Bütüncül yaklaşım, sosyal hizmetin sadece kısa vadeli çözümler üretmesini değil; aynı zamanda yapısal eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik, uzun vadeli ve sürdürülebilir müdahaleler geliştirmesini de mümkün kılar. Sorunların yüzeysel

nedenleri yerine, derin toplumsal kökenlerine odaklanan bu yaklaşım, mesleğin hem teorik derinliğini hem de uygulama gücünü artırır.

Bu nedenle sosyal hizmetin bütüncül yaklaşımı, yalnızca bireysel düzeyde yardım sunan bir çerçeve değil; aynı zamanda çok disiplinli bilgiyle donanmış, toplumsal yapıyı analiz eden ve dönüştürmeyi amaçlayan eleştirel ve çözüm odaklı bir müdahale stratejisidir. Bu yaklaşım, sosyal hizmetin mesleki kimliğini ve etik temellerini güçlendirerek, disiplini yalnızca uygulayıcı değil; aynı zamanda dönüştürücü bir aktör olarak konumlandırır.

2.3.5. Sosyal Hizmette Kuramsal Yaklaşımlar

Sosyal hizmet, uygulama odaklı bir disiplin olmasının yanı sıra, çeşitli kuramsal yaklaşımlarla zenginleşmiş, çok katmanlı bir düşünsel zemine sahiptir. Kuramlar, sosyal hizmet uzmanlarının birey, grup ve toplum düzeyinde karşılaştıkları sosyal sorunları analiz etmelerine, uygun müdahale yöntemlerini seçmelerine ve etik kararlar almalarına olanak tanıyan temel araçlardır (Payne, 2021). Kuramsal yaklaşımlar yalnızca uygulama pratiğine yön vermekle kalmaz, aynı zamanda mesleğin politik duruşunu ve etik sorumluluklarını da biçimlendirir.

Sosyal hizmetin kuramsal tarihi, psikodinamik kuramların etkisiyle başlamıştır. Psikanalitik yaklaşımdan etkilenen bu ilk kuramlar, bireyin geçmiş yaşantılarının ve bilinçdışı süreçlerinin güncel davranışlar üzerindeki etkisini vurgular. Goldstein (1995), psikodinamik kuramın bireyle yapılan çalışmalarda, özellikle duygusal süreçlerin anlaşılması açısından önemli katkılar sunduğunu belirtir. Ancak bu yaklaşım, bireyin toplumsal çevresi ve yapısal koşullarla ilişkisini ikinci plana atması nedeniyle eleştirilmiştir.

Birey davranışını daha çok çevresel etkenlerle ilişkilendiren davranışçı ve bilişsel kuramlar, sosyal hizmette özellikle bireysel müdahale yöntemlerinde etkili olmuştur. Beck'in (2011) geliştirdiği Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT), bireyin düşünsel çarpıtmalarını değiştirerek davranışsal dönüşüm yaratmayı hedefler. Yapılandırılmış ve kısa süreli müdahaleleriyle, sosyal hizmetin ruh sağlığı ve kriz müdahalesi gibi alanlarında yaygın olarak kullanılmaktadır.

1970'li yıllardan itibaren sosyal hizmette sistem yaklaşımı belirleyici bir paradigma hâline gelmiştir. Sistem yaklaşımı, bireyi çevresindeki sistemlerle karşılıklı etkileşim içinde değerlendirmeyi esas alır. Aile, okul, işyeri, sağlık hizmetleri gibi sosyal sistemler, bireyin işlevselliğini doğrudan etkileyen yapılardır (Pincus ve Minahan, 1973). Sistem yaklaşımı, bireysel sorunların çözümünde yalnızca bireyin

değil, içinde bulunduğu sistemlerin de müdahale kapsamına alınması gerektiğini savunur.

Sistem yaklaşımının genişletilmiş bir versiyonu olarak geliştirilen ekolojik yaklaşım, bireyin yaşamını etkileyen mikro, mezzo ve makro düzeydeki çevresel sistemleri analiz eder. Bronfenbrenner (1979), bireyin yaşam deneyimlerinin yalnızca içsel etkenlerle değil, çok katmanlı çevresel yapıların etkileşimiyle şekillendiğini vurgular. Bu kuramsal çerçeve, sosyal hizmet uygulamalarının çok boyutlu değerlendirmelere dayalı olarak planlanmasına imkân tanır.

Sosyal hizmetin kuramsal çeşitliliğinde önemli bir yere sahip olan güçlendirme yaklaşımı, danışanı pasif bir yardım alıcısı değil, yaşamı üzerinde söz sahibi olan aktif bir özne olarak konumlandırır. Güçlendirme, özellikle yoksulluk, toplumsal dışlanma ve ayrımcılığa maruz kalan birey ve gruplarla yürütülen çalışmalarda etkili bir çerçeve sunar. Gutierrez (1990), güçlendirme yaklaşımının bireylerin öz yeterliliklerini artırarak toplumsal kaynaklara erişimlerini kolaylaştırdığını ve eşitlik temelinde katılımı teşvik ettiğini belirtir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine odaklanan feminist kuram, sosyal hizmetin yalnızca bireysel değil, yapısal eşitsizlikleri de hedef alan bir meslek olması gerektiğini savunur. Dominelli (2002), feminist sosyal hizmetin kadınların ve LGBTQ+ bireylerin deneyimlerini görünür kıldığını ve uygulamada dönüştürücü bir perspektif sunduğunu ifade eder. Feminist yaklaşım, sosyal hizmetin politik yönünü vurgulayarak cinsiyet temelli ayrımcılıkla mücadele etmeyi bir mesleki sorumluluk olarak tanımlar.

Eleştirel ve yapısalcı kuramlar, sosyal sorunların bireysel eksikliklerden değil, kapitalist, patriyarkal ya da ırk temelli toplumsal yapılardan kaynaklandığını savunur. Mullaly (2007), yeni yapısal sosyal hizmet anlayışında, sosyal hizmet uzmanlarının yalnızca hizmet sunucusu değil; aynı zamanda toplumsal dönüşümün öznesi olarak konumlanmaları gerektiğini belirtir. Bu yaklaşımlar, sosyal hizmeti sistem karşıtı, adalet temelli ve kolektif eylem odaklı bir pratiğe dönüştürür.

Postmodern kuramlar ise sosyal hizmette evrensel modellerin yerine bireysel deneyimlere, kültürel farklılıklara ve yerel bilgilere odaklanmayı önerir. Bu yaklaşıma göre mutlak doğrular yerine, çoklu gerçeklikler kabul edilir. Anti-özürücü yaklaşım (anti-oppressive practice), engelliliği bireyin yetersizliği olarak değil, toplumsal engellerin bir sonucu olarak tanımlar (Oliver, 1990). Bu kuramsal çerçeve, dışlayıcı sosyal yapılarla mücadeleyi sosyal hizmetin temel müdahale alanı olarak belirler.

Kuramsal yaklaşımların çeşitliliği, sosyal hizmet uygulamalarına hem esneklik hem de derinlik kazandırır. Farklı bağlamlarda farklı kuramların kullanılması, sosyal

hizmetin bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeylerde etkili olmasını sağlar. Bu çoğulcu kuramsal yapı, aynı zamanda sosyal hizmet uzmanlarının etik sorumluluklarını daha bilinçli ve bütüncül bir şekilde üstlenmelerini mümkün kılar.

2.3.6. Sosyal Hizmette Yöntem ve Müdahale Modelleri

Sosyal hizmet disiplini, yalnızca kuramsal ve etik ilkeler üzerinden değil, uygulamada kullanılan yöntem ve müdahale modelleri aracılığıyla da tanımlanır. Bu meslek, bireylerin, grupların ve toplulukların karşılaştığı sosyal sorunlara sistematik ve profesyonel çözümler üretmeyi amaçlayan, uygulama temelli bir yapıya sahiptir. Sosyal hizmet uzmanları, müracaatçıların ihtiyaçlarına, müdahale düzeyine ve toplumsal bağlama göre farklı yöntemleri bir arada kullanabilir. Bu çok boyutlu uygulama anlayışı, sosyal hizmetin yalnızca bireysel yardım sunan değil, aynı zamanda yapısal dönüşüm hedefleyen bir disiplin olmasını sağlar.

Bireyle sosyal hizmet yöntemi, mikro düzey uygulamalarda bireyin yaşadığı sosyal, psikolojik ya da çevresel sorunlara doğrudan müdahaleyi içerir. Bu yöntemde temel amaç, bireyin güçlendirilmesi, sorun çözme becerilerinin geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin artırılmasıdır. Perlman tarafından geliştirilen problem çözme modeli, bireyin sorunlarını tanıma, çözüm yolları üretme ve karar alma süreçlerini yapılandırarak bireyin aktif katılımını teşvik eder. Bu yaklaşım, bireyin içsel kaynaklarını harekete geçirmeyi ve öz yeterliliğini desteklemeyi hedefler. Mikro düzeydeki bir başka müdahale modeli olan çözüm odaklı kısa süreli terapi ise bireyin sorunlarından çok, güçlü yönlerine ve geçmişte işe yarayan stratejilerine odaklanır. Bu model, özellikle kaynak ve zaman kısıtlarının olduğu durumlarda yapılandırılmış ve hedef odaklı müdahalelere imkân tanır (De Shazer, 1985).

Sosyal hizmetin mezzo düzeyinde yer alan gruplarla sosyal hizmet yöntemi, benzer sorunlara sahip bireylerin bir araya gelerek karşılıklı etkileşim yoluyla güçlendiği bir müdahale biçimidir. Grup üyeleri paylaşım, empati, dayanışma ve sosyal öğrenme süreçleri aracılığıyla yalnız olmadıklarını fark ederken, psikososyal gelişimlerini destekleme imkânı da bulurlar. Bu yaklaşım, madde bağımlılığı, ruh sağlığı sorunları veya sosyal uyum problemleri gibi alanlarda sıklıkla kullanılmaktadır (Toseland ve Rivas, 2017).

Makro düzeyde konumlanan toplulukla sosyal hizmet yöntemi ise, toplulukların kendi sorunlarını tanımlayıp çözüm üretme kapasitelerini geliştirmeye odaklanır. Bu yöntem, topluluk içinde yer alan bireylerin kolektif olarak harekete geçmesini, yerel kaynakları etkili biçimde kullanmasını ve katılımcı süreçlere dâhil olmasını destekler.

Sosyal hizmet uzmanı bu süreçte kolaylaştırıcı, savunucu ve örgütleyici bir rol üstlenir. Topluluk temelli çalışmalar, sosyal adalet, katılım ve güçlendirme ilkelerine dayanarak yalnızca bireysel değil, yapısal dönüşümü de hedefleyen müdahalelere olanak tanır (Rothman, 2007).

Sosyal hizmet uygulamalarında sıkça başvurulanan bir diğer yöntem ise vaka yönetimi modelidir. Bu model, özellikle karmaşık ihtiyaçlara sahip bireylerin farklı hizmetlere bütüncül ve koordineli biçimde erişimini sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Vaka yönetimi, hizmet sunumundaki dağınıklığı önleyerek, sürdürülebilir destek sistemlerinin oluşturulmasını hedefler (Summers, 2016). Bu müdahale biçimi aynı zamanda sosyal hizmetin disiplinlerarası doğasını somut biçimde ortaya koyar.

Kriz müdahalesi yöntemi ise bireylerin ani ve travmatik olaylar karşısında yaşadığı işlev kaybına hızlı ve yapılandırılmış müdahalelerle yanıt verir. Kriz anında yapılan etkili müdahale, bireyin duygusal stabilitesini yeniden kazanmasına ve uzun vadeli sorunların önlenmesine katkı sağlar (Roberts ve Ottens, 2005).

Güçlendirme temelli müdahale modeli, sosyal hizmetin etik değerlerini doğrudan yansıtan ve müracaatçıyı aktif bir özne olarak konumlandıran bir yaklaşımdır. Bu modelde bireyler, yalnızca yardım alan kişiler değil; kendi yaşamları üzerinde kontrol sahibi olan ve toplumsal kaynaklara erişim hakkı bulunan öznelere olarak değerlendirilir. Bu yaklaşım, toplumsal eşitsizliklerle mücadelede sosyal hizmetin dönüştürücü rolünü daha görünür hâle getirir (Gutierrez, 1990).

Günümüzde sosyal hizmet uygulamalarında giderek daha fazla önem kazanan bir diğer yaklaşım ise kanıta dayalı uygulamadır. Bu yaklaşım, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki kararlarını yalnızca sezgiye veya deneyime değil, bilimsel verilere, mesleki bilgiye ve danışan tercihine dayandırmalarını öngörür. Kanıta dayalı uygulama, hizmetin etkinliğini artırırken, etik sorumluluğun da somut biçimde yerine getirilmesini sağlar (Gambrill, 2012).

Tüm bu yöntem ve modeller, sosyal hizmetin yalnızca bireysel sorunlara müdahale eden bir alan olmadığını; aynı zamanda yapısal eşitsizliklerle mücadele eden, sosyal adalet ve insan hakları temelinde dönüşüm hedefleyen bütüncül bir disiplin olduğunu ortaya koyar. Uygulamada hangi yöntemin kullanılacağı, müracaatçının ihtiyaçları, sosyal bağlam ve hizmet hedefleri doğrultusunda belirlenmelidir. Bu süreçte sosyal hizmet uzmanının mesleki bilgi, etik duyarlılık ve eleştirel düşünceyle donanımlı olması esastır.

2.3.7. Sosyal Hizmette Alanında Kullanılan Örgütsel Davranış Kavramları

Tükenmişlik, yüksek stres altında çalışan bireylerde görülen duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda azalma ile karakterize edilen bir sendromdur. Maslach ve Jackson (1981), tükenmişliği özellikle insanlarla yoğun iletişim gerektiren mesleklerde ortaya çıkan bir “işe bağlı stres tepkisi” olarak tanımlar. Sosyal hizmet uzmanları; ağır iş yükü, duygusal yoğunluk, travmatik durumlarla çalışma ve yapısal yetersizlikler nedeniyle tükenmişlik açısından yüksek risk grubundadır. Duygusal tükenme, sosyal hizmet literatüründe en yaygın tükenmişlik boyutu olarak görülmektedir. Çalışanların enerjisinin tükenmesi, iş motivasyonunun azalması ve hizmet kalitesinin düşmesi gibi sonuçlar doğurur. Araştırmalar, sosyal hizmet uzmanlarında tükenmişlik düzeylerinin zamanla depresyon, işten ayrılma niyeti ve ikincil travmatik stres gibi değişkenlerle ilişkili olduğunu gösterir (Lizano, 2015; Kim ve Stoner, 2008). Sosyal hizmet çalışanlarında en yaygın tükenmişlik boyutudur ve genellikle ağır iş yükü ve duygusal yoğunlukla ilişkilidir. Duygusal tükenme düzeyi arttıkça hizmet kalitesi düşmekte, çalışanların işten ayrılma eğilimleri artmaktadır (Acker, 2010).

İş tatmini, bireyin yaptığı işten aldığı genel tatmin düzeyini ifade eder. Locke (1976), iş doyumunu çalışanın işine yönelik bilişsel ve duygusal değerlendirmelerinin bütüncül sonucu olarak tanımlar. Sosyal hizmet alanında iş doyumunu; çalışma koşulları, iş yükü, rol çatışması, örgütsel destek, ücret politikaları ve mesleki takdir gibi unsurlardan güçlü biçimde etkilenir. Araştırmalar, yüksek tükenmişlik seviyelerinin iş doyumunu azalttığını; buna karşılık örgütsel destek, süpervizyon kalitesi ve ekip içi dayanışmanın iş doyumunu artırdığını göstermektedir (Smith ve Shields, 2013). Bu nedenle iş doyumunu, sosyal hizmet çalışanlarının performansı ve hizmet kalitesi için kritik bir değişkendir.

İş stresi, çalışanların iş ortamındaki talepler ile bu taleplere yanıt verebilme kapasiteleri arasındaki uyumsuzluktan doğan psikolojik ve fizyolojik zorlanma durumudur (Lazarus ve Folkman, 1984). Sosyal hizmet alanı, travmatik olaylarla temas, yüksek beklenti, yoğun dosya yükü ve kurum içi baskılar nedeniyle stres düzeyinin yüksek olduğu bir meslek olarak tanımlanmaktadır.

Kronik iş stresi, tükenmişlik, ikincil travmatik stres, fiziksel sağlık sorunları ve iş doyumunda azalma ile ilişkilidir (McFadden vd., 2015). Bu nedenle sosyal hizmet alanında iş stresi, üzerinde en çok çalışılan kavramlardan biridir ve grafikte yüksek oranda yer alması literatürle tutarlıdır.

Süpervizyon, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygulamalarını yönlendiren, geliştiren ve duygusal destek sağlayan profesyonel bir danışmanlık sürecidir. Kadushin ve Harkness (2014), süpervizyonu yönetsel, eğitsel ve destekleyici olmak üzere üç temel işlev üzerinden tanımlar. Özellikle yeni sosyal hizmet çalışanları için süpervizyon, mesleki yetkinliğin gelişmesinde kritik bir araçtır.

Araştırmalar, düzenli süpervizyonun tükenmişliği azalttığını, iş doyumunu artırdığını ve hizmet kalitesini yükselttiğini göstermektedir (Carpenter vd. 2013). Grafiklerde süpervizyonun sık yer alması, örgütsel destek mekanizmalarının sosyal hizmetteki önemini yansıtır.

Psikolojik dayanıklılık, bireyin stres, kriz ya da travmatik durumlara rağmen işlevselliğini sürdürebilme ve toparlanabilme kapasitesidir. Luthar, Cicchetti ve Becker (2000), dayanıklılığı zorluklara karşı gösterilen dinamik uyum süreci olarak tanımlar. Sosyal hizmet çalışanları, travma yaşayan bireylerle çalıştıkları için psikolojik dayanıklılık mesleki yaşam kalitesini belirleyen bir faktördür. Yüksek dayanıklılık düzeyinin tükenmişlik ve ikincil travmatik stres düzeylerini azalttığı bilimsel olarak kanıtlanmıştır (Kinman ve Grant, 2011).

İkincil travmatik stres, travma yaşamış bireylerle çalışan profesyonellerde ortaya çıkan travma belirtileridir. Figley (1995), bu durumu “başkasının acısına tanıklık etmenin yol açtığı travmatik stres tepkisi” olarak tanımlar. Sosyal hizmet uzmanları özellikle çocuk koruma, göç, şiddet mağdurları ve ruh sağlığı alanlarında yüksek risk altındadır. Bu durum, uyku problemleri, kaçınma davranışları ve yoğun stres belirtileriyle kendini gösterebilir.

Örgütsel bağlılık, çalışanın kuruluşuna karşı geliştirdiği aidiyet ve devam etme isteğini ifade eder. Meyer ve Allen (1991)’in üç bileşenli modeli—duygusal, devam ve normatif bağlılık—sosyal hizmet alanında geniş biçimde kullanılmaktadır. Yüksek örgütsel bağlılık, performansı ve iş doyumunu artırırken tükenmişliği azaltır. Düşük bağlılık ise çalışan devri ve motivasyon kaybı ile ilişkilidir.

Merhamet yorgunluğu, sürekli olarak acı ve travma ile yüzleşen profesyonellerde görülen empati kaynaklı tükenme durumudur (Figley, 2002). Sosyal hizmette yoğun empati gerektiren vakalar bu riski artırmaktadır.

Merhamet yorgunluğu, tükenmişlikten farklı olarak daha ani ortaya çıkar ve duygusal tükenme, umutsuzluk, empati azalması gibi belirtiler içerir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Küreselleşme, toplumsal dönüşüm ve hizmet sunum modellerinde yaşanan köklü değişimlerle birlikte, örgütsel davranış kavramı sosyal bilimler literatüründe giderek daha fazla ilgi gören disiplinlerarası bir araştırma alanı haline gelmiştir. Özellikle sosyal hizmet kurumlarında çalışan bireylerin tutumları, davranışları ve örgütle kurdukları ilişki biçimleri; hem hizmet kalitesini hem de toplumsal refahı doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda örgütsel davranış, yalnızca özel sektör işletmeleri için değil, kamu ve sivil toplum kuruluşları gibi insan merkezli hizmet üretiminin yoğun olduğu sosyal hizmet alanı için de stratejik öneme sahiptir.

Bu çalışmanın temel amacı, örgütsel davranış kavramının sosyal hizmet disiplini bağlamında bilimsel literatürde nasıl şekillendiğini, zaman içindeki gelişimsel eğilimlerini, tematik yoğunlaşmalarını ve yapısal ilişkilerini bibliyometrik analiz yöntemiyle ortaya koymaktır. Bibliyometrik analiz, yayınlar üzerinden gerçekleştirilen sistematik ve nicel bir yöntem olarak, bilimsel üretimin haritasını çıkarmada etkili bir araç sunar. Bu yöntem sayesinde, örgütsel davranış temalı çalışmaların sosyal hizmet alanında hangi dönemlerde yoğunlaştığı, hangi ülkelerde üretildiği, en üretken yazarlar, kurumlar, dergiler ve anahtar kavramlar gibi çok boyutlu veriler analiz edilerek literatürdeki yapısal örüntüler ortaya konulacaktır.

Örgütsel davranış; liderlik, motivasyon, örgütsel bağlılık, tükenmişlik, iş doyumu, iletişim, karar alma süreçleri ve değişim yönetimi gibi çok sayıda alt kavramı bünyesinde barındıran geniş bir araştırma alanıdır. Sosyal hizmet bağlamında bu kavramlar; sosyal hizmet uzmanlarının mesleki tutumları, kurum içi işleyiş, çalışanların refahı ve hizmet sunum süreçleri açısından doğrudan etkilidir. Bu nedenle örgütsel davranışa ilişkin bilimsel birikimin sosyal hizmet disiplini içinde nasıl konumlandığını anlamak, hem teori hem de uygulama açısından önemli katkılar sunacaktır.

Çalışmanın bilimsel önemi, örgütsel davranış kavramının sosyal hizmet literatürü içerisindeki görünürlüğünü, akademik üretim düzeyini ve disiplinlerarası etkileşimlerini ortaya koymasıdır. Uygulama açısından ise, bu çalışmanın sonuçları sosyal hizmet kurumlarında politika geliştirme, insan kaynakları yönetimi ve hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik stratejiler belirleme süreçlerine dolaylı katkı sağlayabilir.

Bu bağlamda çalışma, literatürde sıklıkla eksik kalan ya da dağınık biçimde ele alınan sosyal hizmet ve örgütsel davranış ilişkisini sistematik bir biçimde analiz ederek, alan yazına bütüncül bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, analiz sonuçları doğrultusunda gelecekte yapılacak araştırmalara yön verecek öncelikli konular, yetersiz incelenmiş temalar ve yeni araştırma boşlukları da tespit edilebilecektir. Böylece, çalışma yalnızca mevcut durumu betimlemekle kalmayacak, aynı zamanda sosyal hizmet alanında örgütsel davranış üzerine yapılacak ileriki akademik çalışmalara da güçlü bir zemin oluşturacaktır.

3.2. Veri Kaynağı ve Sorgulama Yöntemi

Bu çalışmada kullanılan veriler, sosyal hizmet alanında yürütülen lisansüstü araştırmalarda örgütsel davranış kavramlarının nasıl ele alındığını ortaya koymak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanından elde edilmiştir. YÖKTEZ, Türkiye’de hazırlanmış tüm yüksek lisans ve doktora tezlerini sistematik biçimde arşivleyen, güvenilirliği ve kapsamı yüksek ulusal bir akademik veri kaynağıdır. Bu veri tabanının tercih edilmesinin temel nedeni, sosyal hizmet disiplinde üretilen özgün akademik çalışmaların bütüncül biçimde erişilebilir olması ve araştırmacıya hem nitelik hem de nicelik açısından geniş bir örneklem sunmasıdır.

Araştırmanın amacına uygun olarak, tez arama sürecinde “örgütsel davranış”, “liderlik”, “iş doyumu”, “tükenmişlik”, “motivasyon”, “örgütsel bağlılık”, “örgütsel adalet”, “iş stresi” ve “çalışan memnuniyeti” gibi örgütsel davranış literatürüyle doğrudan ilişkili kavramlar anahtar kelime olarak kullanılmıştır. Bu anahtar kelimeler, örgütsel davranışın sosyal hizmet alanındaki yansımalarını en kapsamlı biçimde temsil edebilmek amacıyla belirlenmiştir. Tarama işlemi yalnızca tez başlıklarıyla sınırlı tutulmamış; aynı zamanda özet ve konu başlıklarını da içerecek biçimde genişletilmiştir. Böylece, doğrudan kavram adını içermese de örgütsel davranış temalarını dolaylı biçimde ele alan çalışmalar da veri setine dâhil edilmiştir.

Zaman aralığı olarak 2000–2024 yılları arasındaki tezler seçilmiştir. Bu dönem, Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin akademik olarak kurumsallaştığı, örgütsel davranış temalarının sosyal hizmet literatüründe görünürlük kazanmaya başladığı ve aynı zamanda dijital tez erişiminin yaygınlaştığı dönemi kapsadığı için tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında yalnızca yüksek lisans ve doktora tezleri değerlendirmeye alınmıştır. Bu tercih, çalışmanın bilimsel güvenilirliğini artırmak ve hakemli, denetimden geçmiş akademik üretimleri temel almak amacına yöneliktir.

Veri toplama süreci, sistematik ve aşamalı bir biçimde yürütülmüştür. İlk aşamada, belirlenen anahtar kelimeler kullanılarak tezler taranmış ve konuyla ilgisiz çalışmalar elenmiştir. İkinci aşamada, ilgili tezlerin özetleri ayrıntılı biçimde incelenmiş; örgütsel davranış kavramlarını sosyal hizmet bağlamında ele almayan ya da farklı disiplinlerde (örneğin işletme, eğitim yönetimi veya psikoloji) konumlanan tezler kapsam dışı bırakılmıştır. Böylece elde edilen veri setinin hem içerik hem de kapsam bakımından araştırma amacına uygunluğu sağlanmıştır.

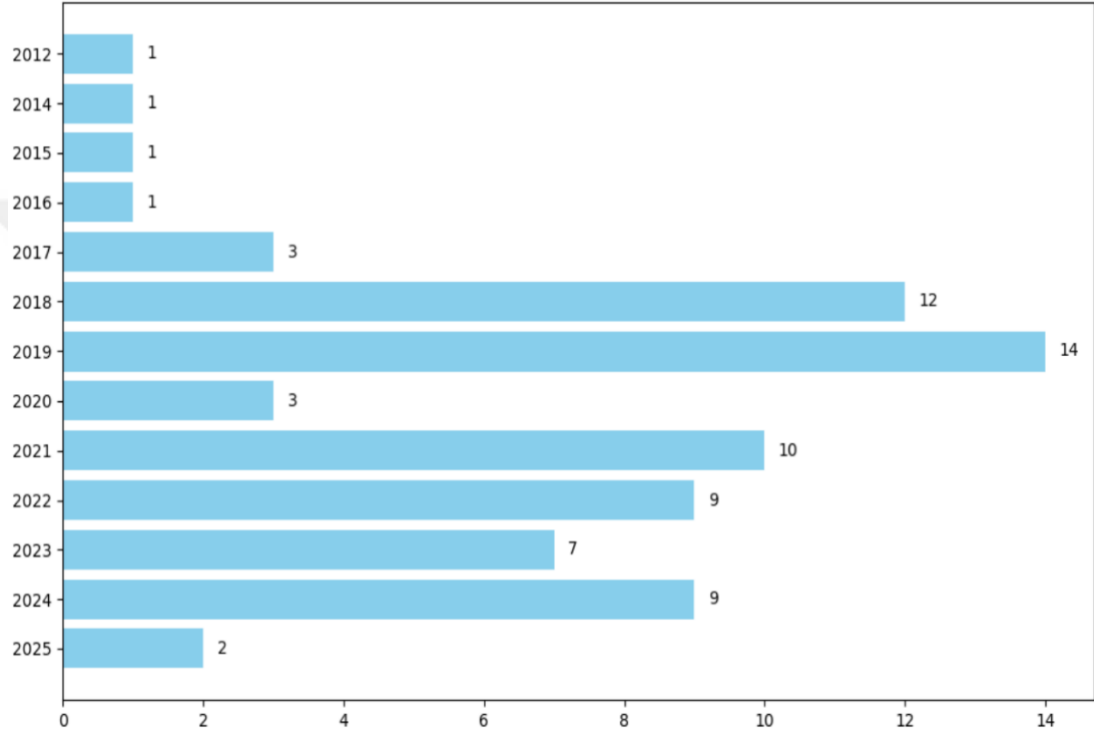
Son aşamada, seçilen tezler bibliyometrik analiz ve içerik analizi için kodlanmış; her tezin yılı, yazarı, üniversitesi, danışmanı, kullanılan yöntem, temel kavramlar ve araştırma temaları sistematik biçimde kaydedilmiştir. Bu sayede, sosyal hizmet alanındaki tezlerde örgütsel davranış kavramlarının zaman içindeki gelişimi, tematik yönelimleri, kuramsal yaklaşımları, yöntemsel çeşitliliği ve kurumsal dağılımı güvenilir biçimde analiz edilebilir hale gelmiştir.

Bu yöntemsel yaklaşım sayesinde, örgütsel davranışın sosyal hizmet literatüründeki akademik görünürlüğü, kavramsal yoğunluğu ve disiplinler arası bağlantıları bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konulmuştur. Çalışma, böylece hem Türkiye'deki sosyal hizmet araştırmalarının yönelimlerini anlamaya hem de sosyal hizmetin örgütsel bağlamda kuramsal gelişimini değerlendirmeye yönelik özgün bir veri temeli sunmaktadır.

4. BULGULAR

4.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Birinci Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları” Konulu Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımları Nasıldır?

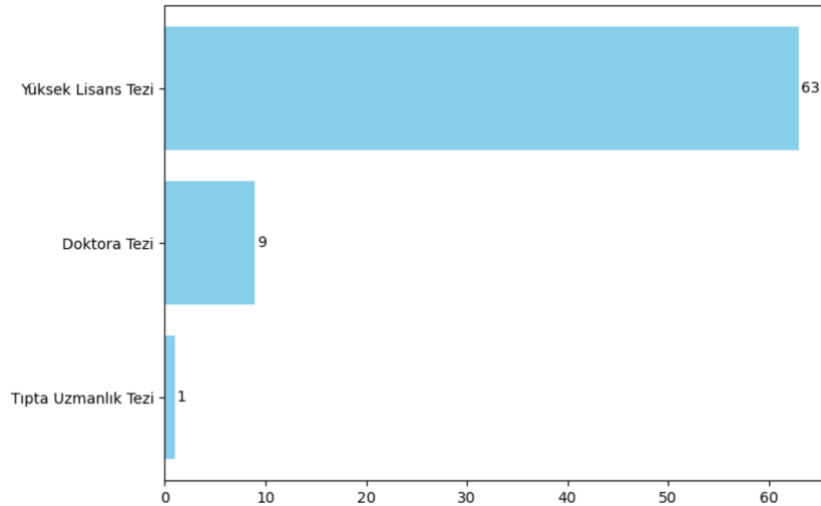
Şekil 1. Tezlerin yıllara göre dağılımı

Türkiye'de sosyal hizmet alanında hazırlanmış ve "örgütsel davranış" kavramına yer veren lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı incelenmiştir. 2012 ile 2025 yılları arasında örgütsel davranış temasını içeren tezlerin yıllık dağılımı dikkate alındığında, 2012–2016 dönemi oldukça düşük bir üretkenlikle dikkat çekmektedir. Bu dönemde her yıl yalnızca bir tez hazırlanmıştır. Bu durum, sosyal hizmet disiplininde örgütsel davranış konularına henüz yeterince yer verilmediğini ya da bu kavramın kuramsal temelde çok sınırlı bir biçimde ele alındığını göstermektedir. Ancak 2017 yılı itibarıyla bu alana yönelik akademik ilginin belirgin şekilde arttığı gözlemlenmiştir. 2017 yılında üç tez ile başlayan bu yükseliş eğilimi, 2018 yılında 12 ve 2019 yılında ise 14 tez ile zirveye ulaşmıştır. Bu iki yıl, örgütsel davranış temalı tezlerin en yoğun hazırlandığı dönemdir. 2020 yılında tez sayısında yeniden bir düşüş gözlemlenmiş ve sadece üç tez

kaydedilmiştir. Bu düşünün, COVID-19 pandemisinin akademik çalışmalar üzerindeki sınırlayıcı etkileriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Özellikle sosyal hizmet gibi saha temelli araştırmalarda, pandeminin yarattığı erişim sorunları ve kurumsal kısıtlamalar, tez üretim sürecini olumsuz yönde etkilemiştir. 2021 sonrası dönemde tez üretiminde göreceli bir toparlanma yaşanmıştır. 2021 yılında 10 tez hazırlanmış; 2022 ve 2024 yıllarında ise 9'ar tez ile istikrarlı bir düzey korunmuştur. 2023 yılında ise 7 tez ile hafif bir düşüş olsa da genel eğilim, örgütsel davranış temalı çalışmaların sosyal hizmet akademisinde kalıcı bir yer edindiğini göstermektedir. 2025 yılına ait tez sayısı yalnızca iki olarak gözlemlenmiştir. Sosyal hizmet alanında örgütsel davranış kavramının akademik literatürdeki görünürlüğü 2017 yılından itibaren kayda değer bir artış göstermiştir. Bu eğilim, sosyal hizmet uygulamalarında sadece hizmet alan birey ve grupların değil, aynı zamanda bu hizmeti sunan kurumların ve çalışanların da analiz edilmesi gerektiği yönündeki kuramsal farkındalığın arttığını göstermektedir. Örgütsel davranış temalı tezlerin artışı, sosyal hizmetin disiplinlerarası yönünün güçlendiğine ve kurumsal yapılarla olan ilişkilerinin akademik düzeyde daha sistematik biçimde ele alındığına işaret etmektedir.

4.2.İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

İkinci Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları” Konulu Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı Nasıldır?

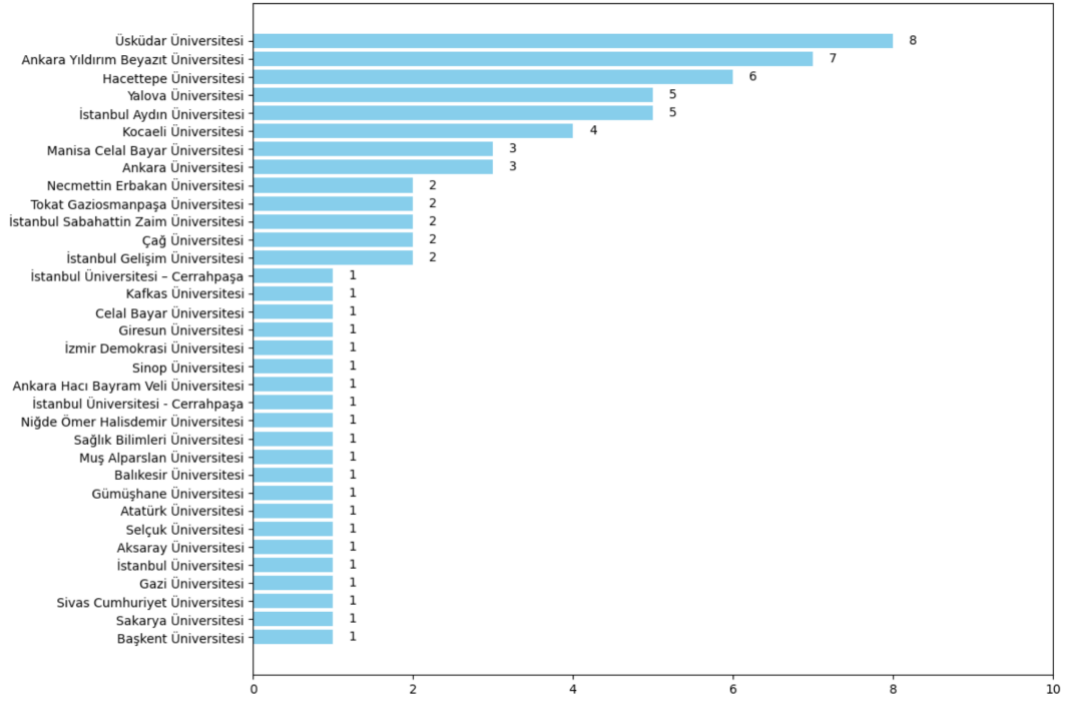
Şekil 2. Tezlerin türlerine göre dağılımları

Alanda yapılan lisansüstü tezler bu kuramsal çerçevenin ne derece ele alındığını ve hangi akademik düzeyde daha yoğun çalışıldığını ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, örgütsel davranış temalı tezlerin büyük bir çoğunluğunun yüksek lisans

düzeyinde (n=63) hazırlandığını göstermektedir. Bu durum, konunun daha çok uygulamaya yönelik, mikro düzeyde ve saha temelli araştırmalar bağlamında ele alındığını düşündürmektedir. Yüksek lisans tezlerinin bu denli yoğunluğu, sosyal hizmet kurumlarında çalışan bireylerin yaşadığı örgütsel sorunlara ilişkin ilginin özellikle bu akademik düzeyde şekillendiğini göstermektedir. Öte yandan, doktora düzeyinde yalnızca 9 tez bulunması, örgütsel davranış kavramının sosyal hizmet disiplininde kuramsal derinliğe sahip yüksek lisansüstü çalışmalar bağlamında henüz yeterince yer bulmadığını göstermektedir. Doktora tezleri, genellikle daha kapsamlı teorik çerçeveler, ileri düzey analiz teknikleri ve karmaşık metodolojik yapılar içerdiğinden, bu alandaki üretimin sınırlı olması, konunun derinlemesine akademik analizinin henüz başlangıç aşamasında olduğunu ortaya koymaktadır. Bir diğer bulgu ise, örgütsel davranış kavramının tıpta uzmanlık tezine yalnızca bir kez konu olmuş olmasıdır. Bu durum, sosyal hizmetin disiplinlerarası yapısının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Özellikle hastanelerde, ruh sağlığı merkezlerinde ya da rehabilitasyon kurumlarında sosyal hizmet uzmanlarının örgütsel işleyiş içindeki konumu, tıp disipliniyle kesişen bir analiz alanı sunmuş olabilir. Örgütsel davranış kavramı sosyal hizmet alanında ağırlıklı olarak yüksek lisans tezlerinde incelenmekte olup, bu da konunun pratik sorunlara çözüm üretmeye odaklı bir yaklaşımla ele alındığını göstermektedir. Ancak kavramın teorik derinliğinin artırılması, doktora düzeyindeki çalışmaların sayısının ve niteliğinin artırılmasıyla mümkün olacaktır. Bu çerçevede, örgütsel davranışın sosyal hizmet kurumlarındaki etkilerinin daha sistematik ve disiplinlerarası bir biçimde ele alınması, alanın kuramsal gelişimine de katkı sağlayacaktır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Üçüncü Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları” Konulu Tezlerin Tezlerin Üniversitelerine Göre Dağılımları Nasıldır?

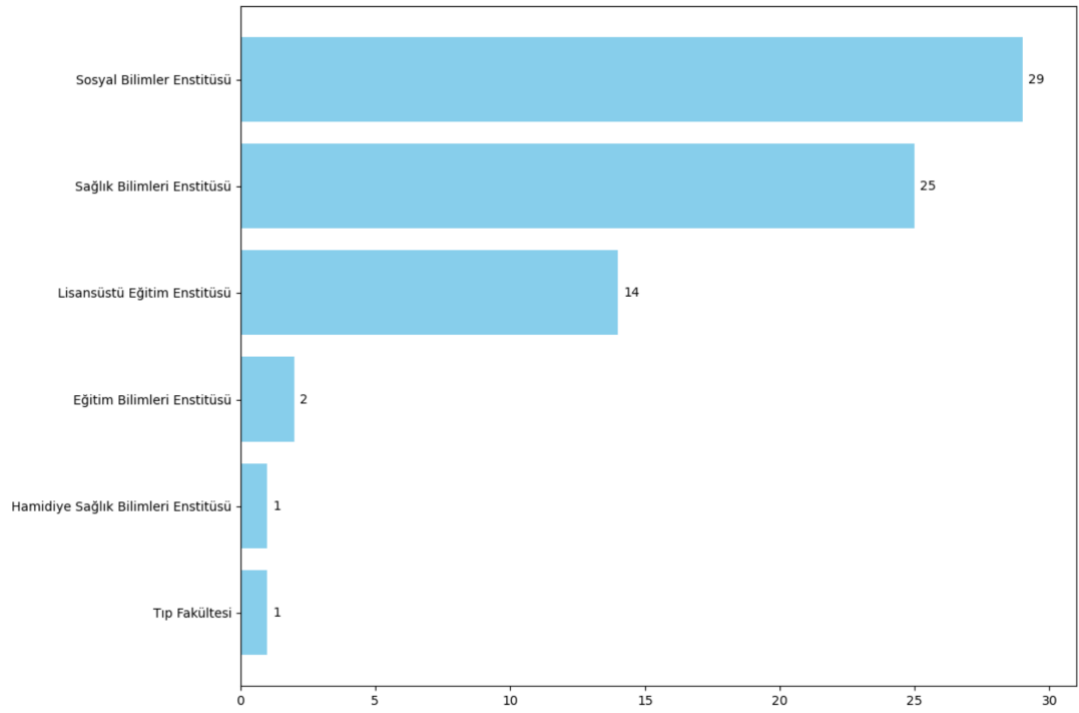
Şekil 3. Tezlerin üniversitelerine göre dağılımları

Türkiye'de hazırlanan yüksek lisans, doktora ve uzmanlık tezlerinin üniversitelere göre dağılımı, hangi kurumların bu konuya akademik düzeyde daha fazla ilgi gösterdiğini ortaya koymak açısından anlamlıdır. Grafikte yer alan veriler, örgütsel davranış kavramına yönelik tez çalışmalarının belirli üniversitelerde yoğunlaştığını göstermektedir. Üsküdar Üniversitesi (n=8), bu alandaki tez üretiminde ilk sırada yer almaktadır. Üsküdar Üniversitesi'nin sağlık ve sosyal bilimlere odaklı akademik yapılanması ve disiplinlerarası yaklaşımı, örgütsel davranış temalı tezlerin bu kurumda daha yoğun üretilmesini sağlamış olabilir. Bu bulgu, üniversitenin sosyal hizmet programlarında kurumsal yapı ve insan davranışı ilişkisine verdiği önemi yansıtmaktadır. İkinci sırada, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (n=7) yer almaktadır. Başkentte yer alan bu üniversitenin, kamu kurumları ve sosyal hizmet uygulama alanlarıyla olan yakın ilişkisi, örgütsel davranış gibi kurumsal yapı odaklı konulara yönelimi desteklemiş olabilir. Hacettepe Üniversitesi (n=6) ise hem köklü sosyal hizmet bölümü hem de akademik danışmanlık birikimiyle bu alandaki üretkenliğini sürdürmektedir. Bu üç üniversite, Türkiye'de sosyal hizmet alanında örgütsel davranış konusuna en çok katkı sunan kurumsal yapılardır. Yalova Üniversitesi (n=5) ve İstanbul Aydın Üniversitesi (n=5) de dikkate değer sayıda tezle öne çıkmaktadır. Bu kurumlar, sosyal hizmet bölümlerinin gelişmekte olduğu üniversiteler arasında yer almasına karşın, bu temaya özel bir akademik ilgi geliştirdiklerini göstermektedir. Benzer şekilde, Kocaeli Üniversitesi (n=4) de örgütsel yapılarla ilgili

araştırmaların yoğunlaştığı bir başka kurumdur. Tez sayılarının daha dūřuk olduğu üniversiteler, genellikle bir veya iki teze temsil edilmektedir. Bu grupta yer alan Necmettin Erbakan Üniversitesi, Tokat Gaziosmanpařa Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Çađ Üniversitesi ve İstanbul Geliřim Üniversitesi gibi kurumlar, tekil ancak değerli katkılar sunmuşlardır. Geri kalan birçok üniversite ise yalnızca bir teze temsil edilmekte olup, bu durum ilgili temanın bu kurumlarda henüz yeterince yaygınlaşmadığını göstermektedir. Bu dağılım, sosyal hizmet bölümlerinin kurumsal gelişimi, akademik danışmanlık kapasitesi ve üniversitelerin araştırma önceliklerinin tez üretimi üzerinde doğrudan etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Örgütsel davranış gibi kurumsal yapıları analiz etmeyi amaçlayan konular, özellikle büyükşehirlerde bulunan ve uygulama sahalarına yakın olan üniversitelerde daha çok çalışılmıştır. Ayrıca özel ve vakıf üniversitelerinin (örneğin Üřküdar, İstanbul Aydın, İstanbul Geliřim) bu alanda etkin rol oynaması, örgütsel yapıların analizine daha açık bir akademik ortam sunduklarını göstermektedir. Sosyal hizmet alanında örgütsel davranış temalı tezlerin üniversitelere göre dağılımı, bu temaya yönelik akademik ilginin bölgesel, kurumsal ve yapısal farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Kurumsal davranışa ilişkin meseleler, özellikle kurumsallaşmış sosyal hizmet bölümlerine sahip üniversitelerde daha fazla ele alınmakta; bu da söz konusu üniversitelerin araştırma kùltürü, danışmanlık kapasitesi ve uygulama iř birlikleri ile yakından ilişkilidir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Dördüncü Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları” Konulu Lisansüstü Tezlerin Enstitülerine Göre Dağılımları Nasıldır?

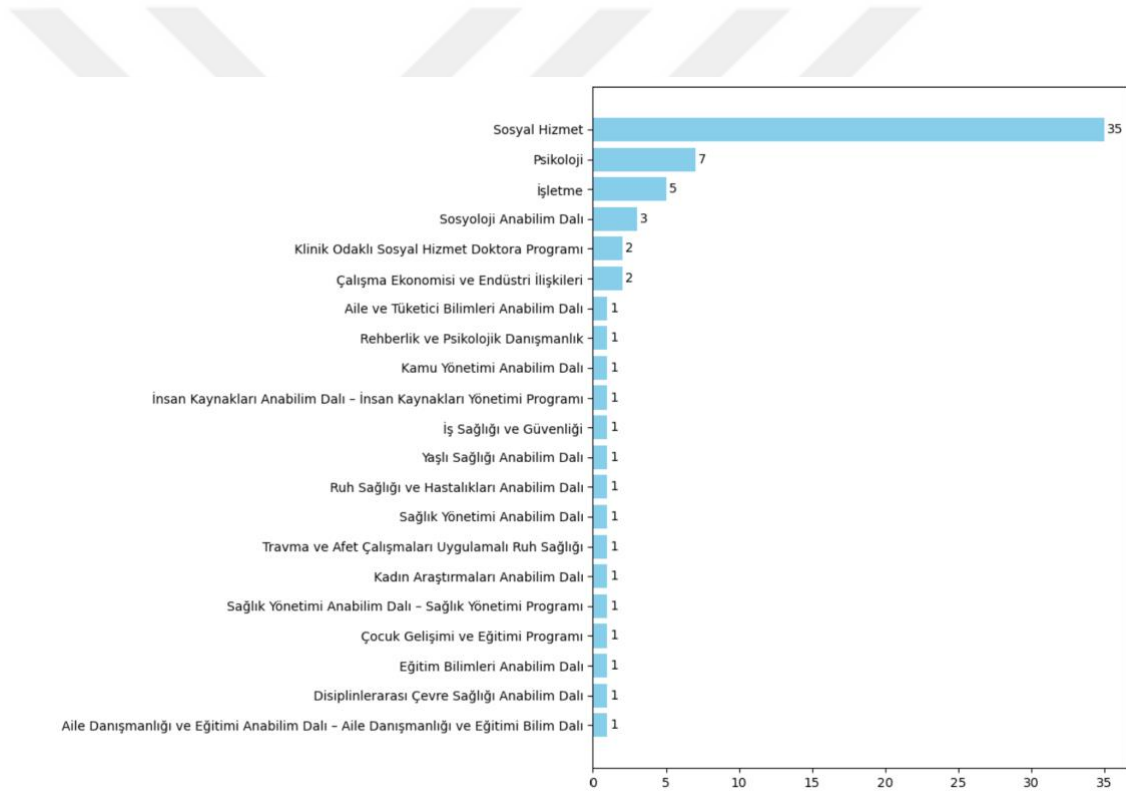
Şekil 4 Tezlerin üniversitelere göre dağılımları

Türkiye’de bu temada hazırlanan lisansüstü tezlerin hangi enstitüler bünyesinde gerçekleştirildiği, alandaki disiplinlerarası yaklaşımın ve akademik yönelimin bir göstergesi niteliğindedir. Grafikteki verilere göre, en fazla tez Sosyal Bilimler Enstitüsü (n=29) bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Bu bulgu, örgütsel davranış konusunun teorik temellerinin sosyal bilimler disiplinine dayandığını ve sosyal hizmet öğrencilerinin bu enstitü altında bu kavramı ele alma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Sosyal Bilimler Enstitüleri, yönetim, sosyoloji, psikoloji ve kamu yönetimi gibi alanlarla entegrasyon kurarak, örgütsel yapılar üzerine daha geniş bir perspektif geliştirmeye olanak sunmaktadır. İkinci sırada Sağlık Bilimleri Enstitüsü (n=25) yer almakta olup, bu durum sosyal hizmetin Türkiye’de sağlık temelli enstitülerle olan güçlü ilişkisini yansıtmaktadır. Sosyal hizmetin birçok ülkede ve Türkiye’de sağlık sistemlerinin ayrılmaz bir parçası haline gelmesi, özellikle hastane sosyal hizmeti, toplum sağlığı, rehabilitasyon ve yaşlı bakımı gibi alanlarda örgütsel işleyişin önemini artırmıştır. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (n=14) ise üçüncü sırada yer almakta ve bu dağılım, bazı üniversitelerin farklı enstitü yapıları nedeniyle tezlerin bu çatı altında toplandığını göstermektedir. Bu tür enstitüler genellikle çok alanlı lisansüstü programları tek çatı altında yürütmektedir. Eğitim Bilimleri Enstitüsü (n=2) çatısı altında yürütülen sınırlı sayıda çalışma ise örgütsel davranış kavramının sosyal hizmetin yanı sıra eğitsel organizasyonlarla olan kesişiminde ele alındığını düşündürmektedir. Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü (n=1) ve Tıp Fakültesi (n=1) bünyesinde hazırlanan teklil tezler ise

dikkat çekicidir. Bu durum, örgütsel davranışın disiplinlerarası doğasını ve sosyal hizmetin yalnızca sosyal bilimler değil, sağlık bilimleri ve klinik uygulamalarla da entegre olarak geliştiğini göstermektedir. Tezin yürütüldüğü enstitüler aynı zamanda öğrencinin metodolojik tercihlerini, araştırma sorularının bağlamını ve kuramsal çerçevesini de doğrudan şekillendirmektedir. Dolayısıyla bu dağılım, örgütsel davranış konusunun sosyal hizmet içinde giderek daha disiplinlerarası ve kurumlar arası bir yaklaşımla ele alındığını göstermektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları” Konulu Lisansüstü Tezlerin Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımları Nasıldır?

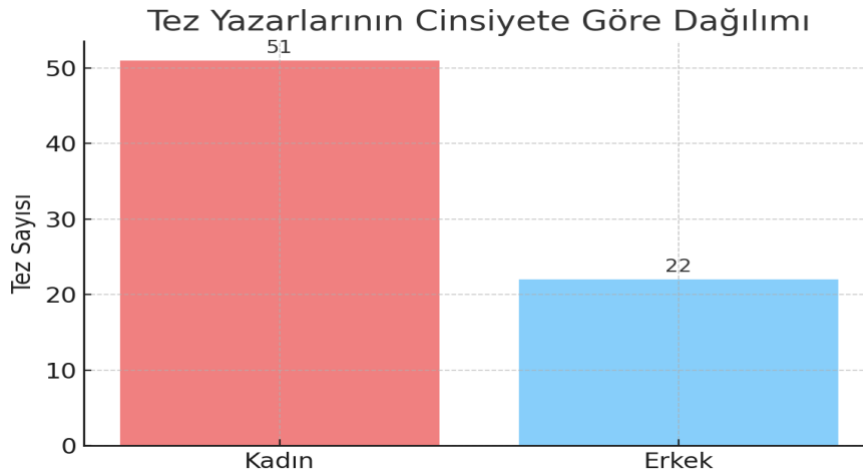
Şekil 5. Tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımları

Örgütsel davranış kavramını ele alan lisansüstü tezlerin hangi anabilim dalları ve programlar kapsamında üretildiği, disiplinin çok boyutlu doğasına ışık tutmaktadır. Grafik incelendiğinde, en fazla sayıda tezin "Sosyal Hizmet" Anabilim Dalı (n=35) bünyesinde hazırlandığı görülmektedir. Bu durum, örgütsel davranış temasının doğrudan sosyal hizmet disipliniyle özdeşleştiğini ve alanın profesyonel uygulayıcıları tarafından sıklıkla incelendiğini göstermektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının görev yaptığı kamu kurumları, sivil toplum örgütleri, bakım merkezleri gibi kurumların

işleyişi; çalışan motivasyonu, kurumsal bağlılık, tükenmişlik ve liderlik gibi örgütsel değişkenlerle yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, sosyal hizmet alanında örgütsel davranışın hem teorik hem de pratik düzeyde ele alındığı söylenebilir. Psikoloji (n=7) ve İşletme (n=5) gibi farklı disiplinlerde de örgütsel davranış konusunun işlendiği görülmektedir. Bu da örgütsel davranışın yalnızca sosyal hizmet pratikleriyle sınırlı kalmadığını, psikoloji ve yönetim bilimleri de güçlü bir biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir. Daha az sayıda da olsa Sosyoloji Anabilim Dalı (n=3) ve Klinik Odaklı Sosyal Hizmet Doktora Programı (n=2) gibi alanlarda da tez üretimi yapılmıştır. Aynı şekilde, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri (n=2) programı kapsamında hazırlanan tezler, muhtemelen iş gücü verimliliği, sendikalaşma, iş ilişkileri ve insan kaynakları konularını örgütsel davranış perspektifiyle bütünleştirmiştir. Kalan anabilim dallarında (örneğin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Kadın Araştırmaları, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, Sağlık Yönetimi, Aile Danışmanlığı) ise her biri 1 teze temsil edilmekte ve örgütsel davranışın farklı bağlamlarda nasıl ele alındığına dair çok disiplinli bir yapı sergilenmektedir.

4.6. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Altıncı Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları” Konulu Lisansüstü Tezlerin Yazar Cinsiyetlerine Göre Dağılımları Nasıldır?

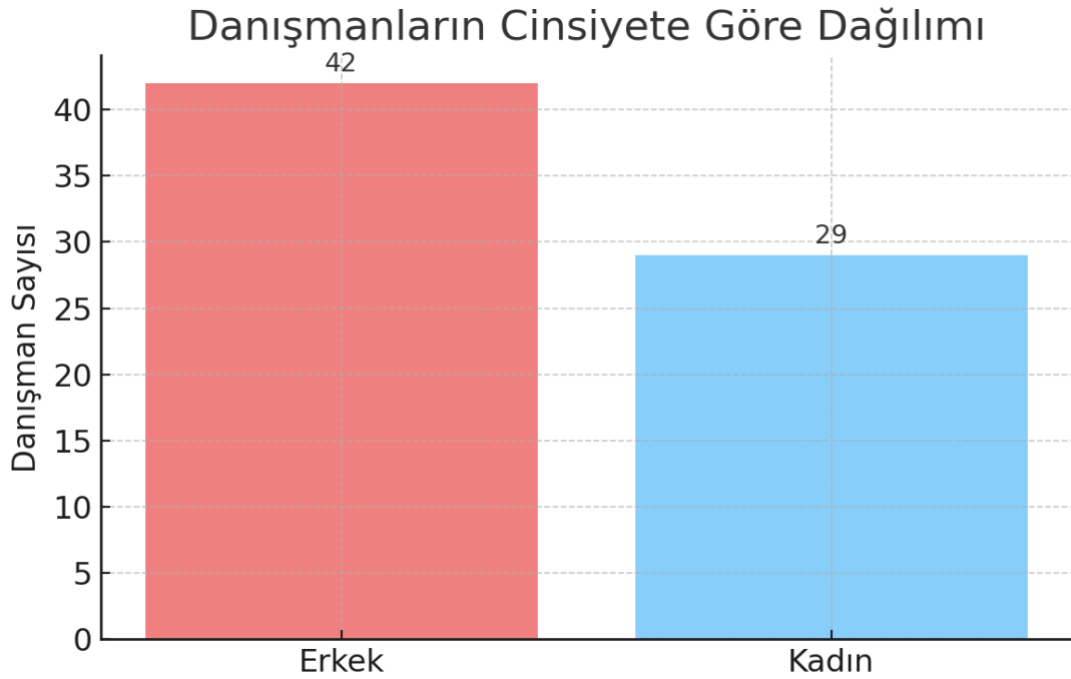
Şekil 6. Tezlerin yazar cinsiyetlerine göre dağılımları

Sosyal hizmet alanında örgütsel davranış temalı lisansüstü tezlerin yazarlarının cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde, kadın araştırmacıların belirgin biçimde ağırlıkta olduğu görülmektedir. Toplamda 73 tez içerisinde, 51 tez kadın araştırmacılar tarafından, 22 tez ise erkek araştırmacılar tarafından yazılmıştır. Bu durum, kadınların

%69,9'luk bir oranla tez üretiminde baskın olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, sosyal hizmet mesleğinin tarihsel ve yapısal olarak kadın egemen bir alan olmasının doğal bir yansımasıdır. Sosyal hizmet, bakım, destek ve toplumsal duyarlılıkla özdeşleşen bir meslek olması nedeniyle, kadınların hem akademik hem de profesyonel düzeyde daha fazla temsil edildiği disiplinlerden biridir. Bu temsil, örgütsel davranış gibi kurumsal ve yönetsel içeriklere sahip konulara da yansımış görünmektedir. Kadın araştırmacıların bu alanda tez üretme konusunda yüksek oranda yer alması, yalnızca nicel bir üstünlüğü değil, aynı zamanda sosyal hizmet uygulamalarında çalışan deneyimi, liderlik, çatışma yönetimi ve örgütsel bağlılık gibi temalara duyulan akademik ilgiyi de ortaya koymaktadır. Erkek araştırmacıların %30,1'lik oranla daha düşük bir temsil sergilemesi ise sosyal hizmet akademisinde cinsiyet temelli yönelimi yansıtırken, alanın çoğunlukla kadın öğrenciler tarafından tercih edilmesine dayandırılabilir. Ancak bu düşük oran, erkek araştırmacıların örgütsel yapılar, yönetim ve kurum kültürü gibi konulara ilgisiz olduğunu değil, genel öğrenci temsiliyetindeki sayısal farkı yansıtmaktadır.

4.7. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Yedinci Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları”
Konulu Lisansüstü Tezlerin Danışman Cinsiyetlerine Göre Dağılımları Nasıldır?

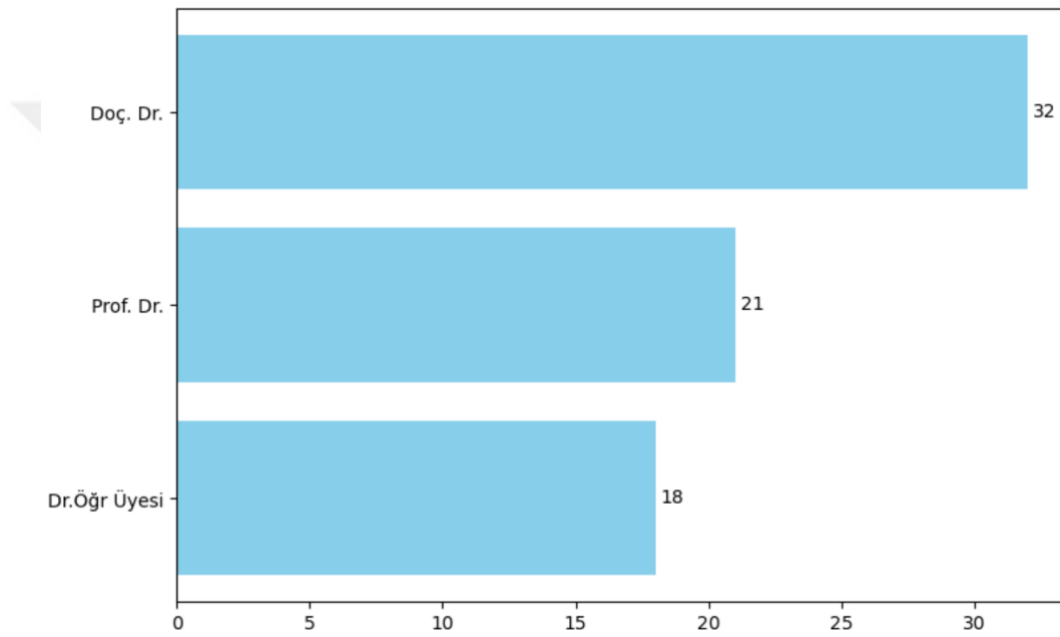

Şekil 7. Tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımları

Örgütsel davranış temalı tezlerde görev alan danışmanların cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde, erkek danışmanların sayısal olarak kadın danışmanlara göre daha fazla yer aldığı görülmektedir. Toplamda 73 danışman arasında 42’si erkek, 29’u ise kadındır. Bu dağılım, erkek danışmanların %59,2’lik oranla, kadın danışmanların ise %40,8’lik oranla temsil edildiğini ortaya koymaktadır.

4.8. Sekizinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Sekizinci Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları” Konulu Lisansüstü Tezlerin Danışmanlarının Ünvanlarına Göre Dağılımları Nasıldır?

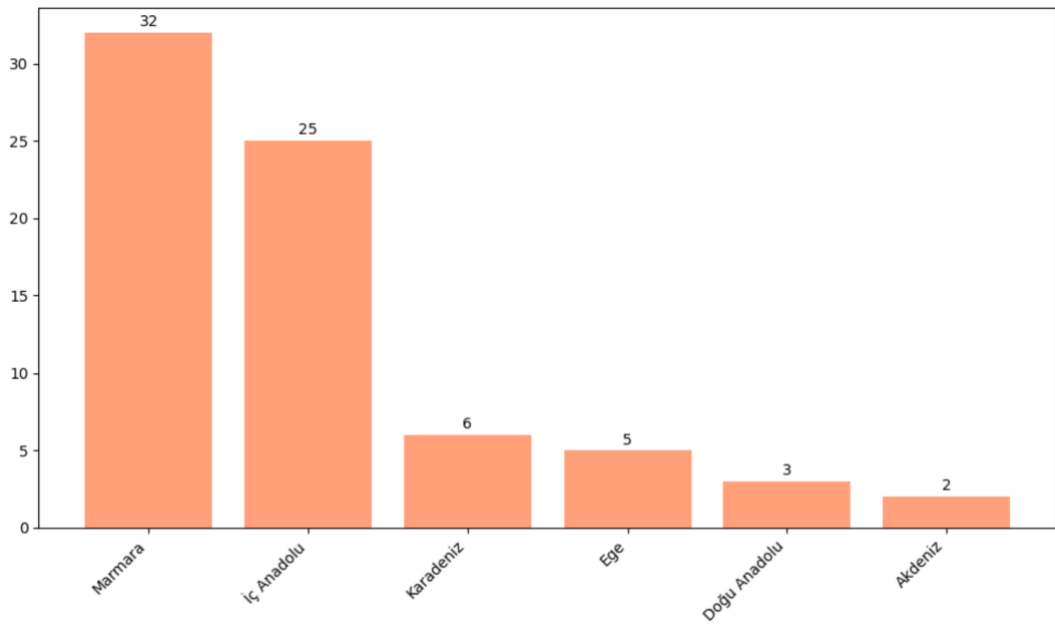
Şekil 8. Tezlerin danışmanlarının unvanlarına göre dağılımları

Örgütsel davranış konulu tezlerde görev alan danışmanların akademik unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde, en yüksek oranla danışmanlık yapan grubun Doçent Doktor (Doç. Dr.) unvanına sahip öğretim üyeleri olduğu görülmektedir. Toplamda 73 danışmanlık verisi üzerinden yapılan değerlendirmeye göre; 32 danışman Doç. Dr., 21 danışman Prof. Dr. ve 18 danışman ise Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahiptir. Bu dağılım, danışmanlık görevlerinin akademik kariyer basamaklarıyla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Doçent unvanlı öğretim üyelerinin bu süreçte daha fazla yer alması, hem araştırma motivasyonlarının yüksek olması hem de henüz profesörlük düzeyinde idari görevlerle sınırlanmamış olmalarıyla açıklanabilir. Genellikle aktif akademik üretim sürecinde yer alan bu grup, tez danışmanlığı görevini hem akademik yükselme hem de bilimsel katkı açısından önemsemektedir. Öte yandan, Prof. Dr. unvanına sahip

öğretim üyelerinin sayıca ikinci sırada yer alması, alanın uzmanlık gerektiren yapısıyla tutarlıdır. Profesörlerin örgütsel yapı, yönetim, liderlik gibi kavramsal derinliğe sahip konularda uzmanlaşmış olmaları nedeniyle, danışmanlık rollerine nitelikli katkı sundukları düşünülmektedir. Dr. Öğr. Üyesi ünvanlı danışmanların ise daha sınırlı sayıda yer aldığı gözlemlenmektedir. Bu durum, bu grubun genellikle akademik kariyerinin başında olması ve henüz danışmanlık deneyiminin daha az olması ile ilişkilendirilebilir. Aynı zamanda tez yazım süreci gibi sorumluluk isteyen görevlerde öğrencilerin ve enstitülerin daha kıdemli akademisyenleri tercih etme eğilimi de bu sonucu desteklemektedir.

4.9.Dokuzuncu Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Dokuzuncu Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları” Konulu Lisansüstü Tezlerin Bölgelere Göre Dağılımları Nasıldır?

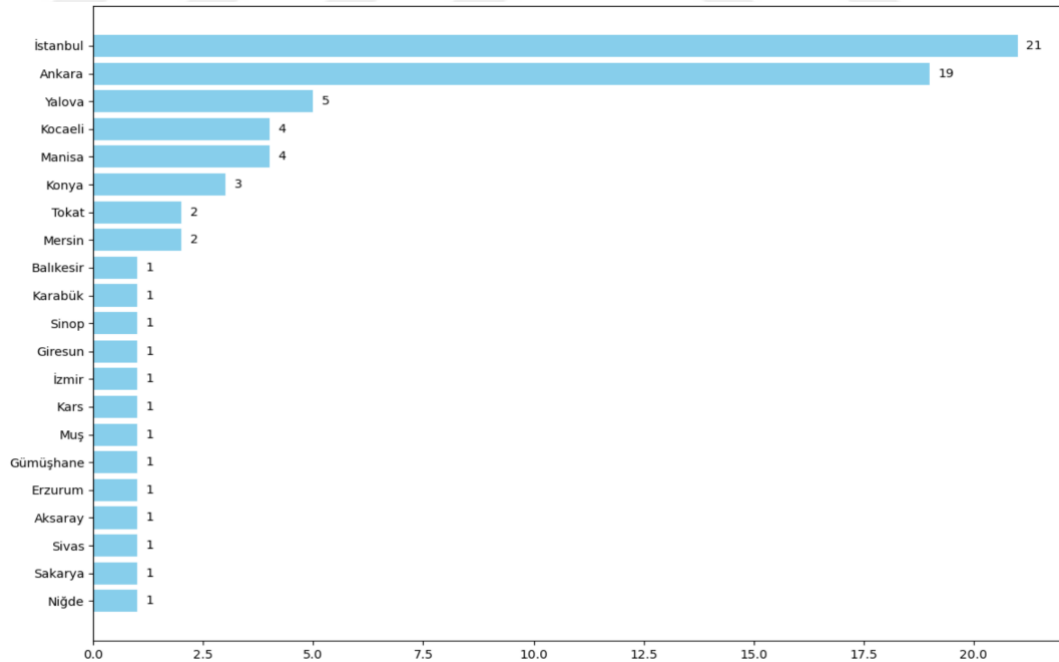
Şekil 9. Tezlerin bölgelere göre dağılımları

Örgütsel davranış kavramlarının ele alındığı tezlerin gerçekleştirildiği üniversitelerin coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde, açık bir şekilde Marmara Bölgesi’nin belirgin bir ağırlığa sahip olduğu görülmektedir. Toplamda 73 üniversitenin yer aldığı dağılımda, 32 tez Marmara Bölgesi, 25 tez ise İç Anadolu Bölgesi üniversitelerinde gerçekleştirilmiştir. Bu iki bölge, toplam tezlerin %78’ine ev sahipliği yapmaktadır. Bu durum, hem akademik üretim kapasitesinin hem de sosyal hizmet ve örgütsel davranış alanında faaliyet gösteren üniversitelerin yoğunlukla büyük şehirlerde ve gelişmiş bölgelerde konumlandığını göstermektedir. Özellikle İstanbul, Ankara ve

çevresindeki üniversitelerin sosyal bilimler alanındaki araştırma potansiyelinin yüksek olduğu bilinmektedir. Marmara ve İç Anadolu bölgeleri, yüksek lisans ve doktora programlarının yaygınlığı, öğretim üyesi kadrosunun yeterliliği ve öğrenci sayısının fazlalığı gibi faktörlerle öne çıkmaktadır. Karadeniz (n=6), Ege (n=5), Doğu Anadolu (n=3) ve Akdeniz (n=2) bölgelerinde gerçekleştirilen tez sayılarının görece düşük olduğu görülmektedir. Bu dağılım, akademik olanakların ve araştırma altyapısının bölgesel olarak farklılaştığını ve örgütsel davranış gibi disiplinler arası konulara erişimin bazı bölgelerde sınırlı olabileceğini düşündürmektedir. Özellikle Doğu ve Akdeniz bölgelerinde düşük tez sayısı, bu alanlarda akademik programların daha az yaygın olduğunu veya öğrenci ve öğretim elemanı kaynaklı sınırlamaların bulunduğunu işaret etmektedir. Ayrıca örgütsel davranış konusu, kamu ve özel sektör kurumlarıyla işbirliği gerektirdiği için metropollerdeki üniversitelerde daha fazla araştırma olanağı bulabilmektedir.

4.10. Onuncu Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

Onuncu Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları” Konulu Lisansüstü Tezlerin Şehirlere Göre Dağılımları Nasıldır?

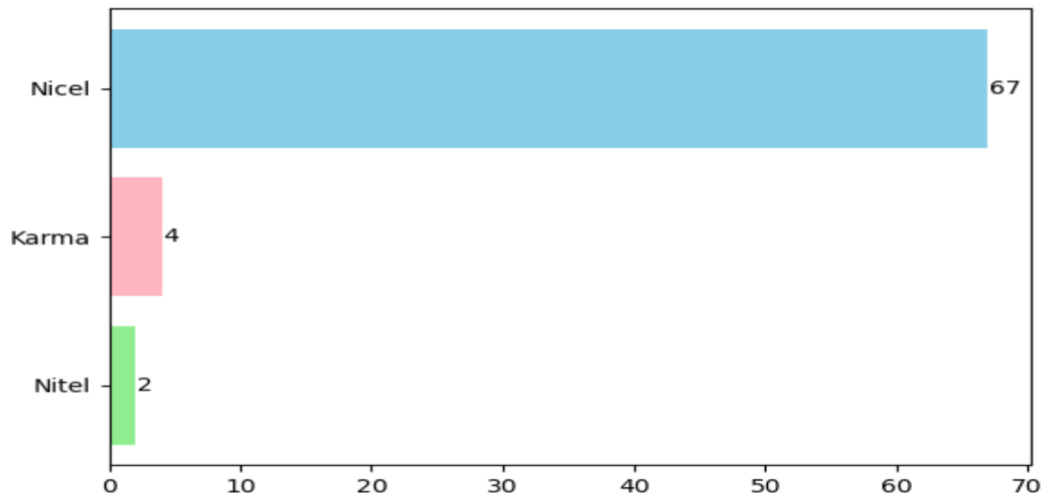
Şekil 10. Tezlerin şehirlere göre dağılımları

Grafikte örgütsel davranış kavramlarının işlendiği tezlerin Türkiye’deki şehirlere göre dağılımı sunulmuştur. Verilere göre, tezlerin büyük çoğunluğu İstanbul (n=21) ve Ankara (n=19) illerinde gerçekleştirilmiştir. Bu iki metropol, toplam 73 çalışmanın

yaklaşık %55'ine ev sahipliği yaparak açık ara öne çıkmaktadır. İstanbul ve Ankara'nın bu belirgin üstünlüğü, Türkiye'deki akademik üretimin merkezileştiğini göstermektedir. Bu şehirlerde çok sayıda üniversitenin bulunması, akademik kadronun yoğunluğu, araştırma altyapısının gelişmişliği ve sosyal hizmet ile örgütsel davranış gibi disiplinlerin daha fazla tercih edilmesi bu sonucu destekler niteliktedir. Ayrıca, bu şehirlerde kamu kurumları, özel sektör ve STK'larla olan işbirliklerinin daha yaygın olması, uygulamalı araştırmaların yapılabilmesi açısından önemli avantajlar sunmaktadır. Bu iki şehir dışında Yalova (n=5), Kocaeli (n=4), Manisa (n=4) ve Konya (n=3) gibi orta düzeyde tez üretimine sahip şehirler öne çıkmaktadır. Bu şehirlerdeki üniversitelerin özellikle sosyal hizmet, işletme, psikoloji ve benzeri alanlarda gelişen lisansüstü programlara sahip olmaları, örgütsel davranış konulu tezlerin sayısına doğrudan etki etmektedir. Bununla birlikte, Tokat, Mersin, Balıkesir, Karabük, Sinop, Giresun, İzmir, Kars, Muş, Gümüşhane, Erzurum, Aksaray, Sivas, Sakarya ve Niğde gibi şehirlerde yalnızca birer tez çalışmasına rastlanmıştır. Bu durum, ülke genelindeki akademik üretimin bölgesel olarak oldukça dengesiz dağıldığını göstermektedir. Özellikle Doğu ve Karadeniz bölgelerinde yer alan şehirlerin daha düşük temsil edilmesi, araştırma olanaklarının kısıtlılığı, akademik kadro yetersizlikleri ve örgütsel davranış gibi alanların bu bölgelerde henüz yeterince gelişmemiş olmasına bağlanabilir.

4.11. On birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

On birinci Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları” Konulu Lisansüstü Tezlerin Yöntemlerine Göre Dağılımları Nasıldır?

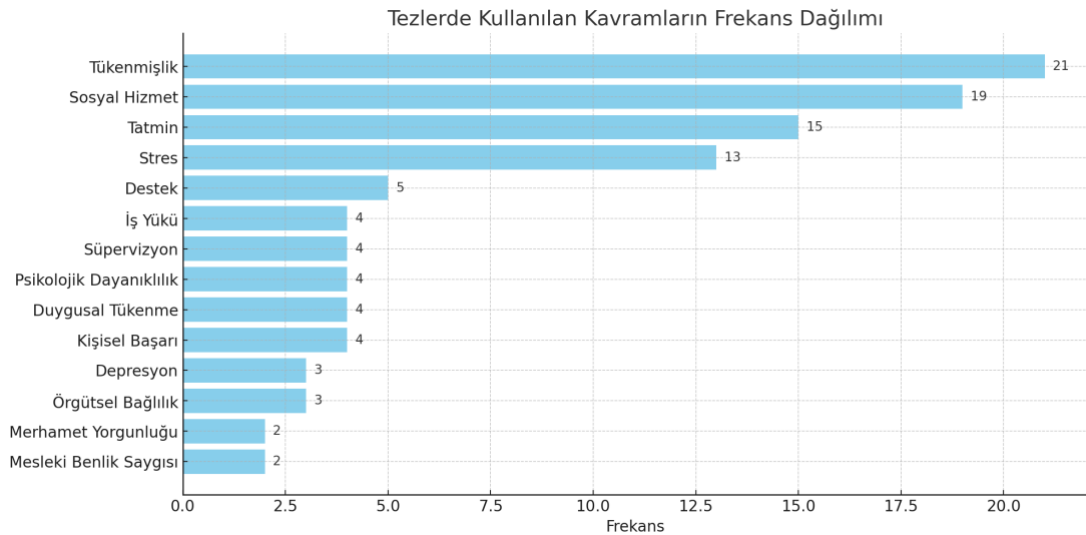

Şekil 11. Tezlerin yöntemlere göre dağılımları

Grafikte sunulan verilere göre, sosyal hizmet alanında örgütsel davranış kavramlarını içeren tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri incelendiğinde, nicel yöntemlerin açık ara baskın olduğu görülmektedir. Toplam 73 tezin 67'sinde (%91,8) nicel yöntem tercih edilmiştir. Buna karşın yalnızca 4 tezde karma yöntem (%5,4) ve 2 tezde nitel yöntem (%2,7) kullanılmıştır. Bu bulgu, araştırmacıların büyük ölçüde sayısal verilere dayalı, istatistiksel analiz yapmaya olanak tanıyan yöntemleri benimsediklerini göstermektedir. Özellikle örgütsel davranış gibi ölçülebilir alt boyutlara sahip konularda (örneğin iş tatmini, liderlik tarzları, tükenmişlik) nicel yöntemler sıklıkla kullanılmaktadır. Ancak bu durum aynı zamanda alanın bağlamsal, kültürel ve öznel yönlerinin yeterince ele alınmadığına da işaret edebilir. Nitel ve karma yöntemlerin bu kadar düşük oranda tercih edilmesi, sosyal hizmet gibi insan odaklı bir alanda önemli bir boşluk yaratmaktadır. Oysa nitel çalışmalar, bireylerin ve kurumların deneyimlerini daha derinlemesine inceleyebilme olanağı sunar; karma yöntemler ise sayısal verilerin neden-sonuç ilişkilerini niteliksel bilgilerle pekiştirerek daha kapsamlı analizler sağlar.

4.12. On ikinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorum

On ikinci Alt Problem: “Sosyal Hizmet” ve “Örgütsel Davranış Kavramları”
Konulu Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Kavramların Frekans Dağılımları Nasıldır?

Şekil 12. Tezlerde kullanılan kavramların frekans dağılımları

Yukarıdaki grafik, sosyal hizmet alanındaki tezlerde en sık kullanılan kavramların birleştirilmiş ve sadeleştirilmiş frekans dağılımını göstermektedir. Grafik incelendiğinde, "Tükenmişlik" kavramının 21 kez kullanılarak en çok yer verilen konu

Yukarıda yer alan kelime bulutu, sosyal hizmet alanında yazılmış tezlerde en sık kullanılan kavramları görselleştirmektedir. Kelimelerin büyüklüğü, bu kavramların tezlerde ne sıklıkla geçtiğini temsil etmektedir; daha büyük yazılan kelimeler daha fazla tekrar edilen kavramlardır. Kelime bulutunda en dikkat çeken ifadelerden biri, çok büyük puntolarla yazılmış olan "sosyal" ve "hizmet" kelimeleridir. Bu, araştırmaların temel odağının sosyal hizmet disiplini olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Onları takip eden kavramlar arasında “iş,” “tükenmişlik,” “stres,” “destek,” “örgütsel,” “doyum,” “travmatik,” “bağlılık,” “dayanıklılık,” ve “psikolojik” gibi, çalışanların iş ortamındaki psikososyal durumunu yansıtan kavramlar öne çıkmaktadır. Özellikle “tükenmişlik,” “stres,” “travmatik,” ve “doyum” gibi kavramların sık kullanılması, sosyal hizmet

çalışanlarının duygusal yükü, mesleki tatmin düzeyi ve psikolojik iyi oluşlarına yönelik konuların tezlerde yoğunlukla ele alındığını göstermektedir. "Destek", "örgütsel bağlılık", ve "süpervizyon" gibi kavramlar ise örgütsel yapı ve yönetsel işlevlerin çalışmalarda önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, "psikolojik dayanıklılık," "empati," "depresyon," "mesleki benlik saygısı" gibi bireysel ve duygusal kapasiteye ilişkin kavramların yer alması, sadece yapısal değil, birey merkezli değişkenlerin de sosyal hizmet araştırmalarında önemsendiğini ortaya koymaktadır. Bu kelime bulutu, sosyal hizmet alanında yazılan tezlerin yoğunlukla iş yaşamı, mesleki zorlanmalar ve psikososyal faktörler üzerine yoğunlaştığını ve örgütsel davranış bağlamında birey ve kurum etkileşimini odağına aldığını göstermektedir.

4.13. Tezlerin Temel Bulguları

Araştırmada kullanılan tezlerin temel bulguları kısaca özetlenmiştir.

Tez No: 816474

Tez Adı: Sosyal Hizmet Uzmanlarında Merhamet Yorgunluğu

Yazar: Emine Akbaş

Danışman: Doç. Dr. Sümeyye Beyza Abay Alyüz

Üniversite/Enstitü: Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi, 2023, İstanbul

Araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki yaşamlarında merhamet yorgunluğu yaşıyıp yaşamadıklarını, bu durumun nedenlerini ve etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada merhamet yorgunluğunun; ikincil travma, tükenmişlik ve empatik stres gibi bileşenlerin birleşimiyle ortaya çıkan bir olgu olarak sosyal hizmet uzmanları üzerindeki olası etkileri incelenmiştir. Ayrıca merhamet yorgunluğuna yol açabilecek etmenleri uzmanların kendi deneyimleriyle anlamlandırmak, farkındalık düzeylerini değerlendirmek ve olası önleme yollarını belirlemek hedeflenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde, saha çalışmalarını aktif biçimde sürdüren sosyal hizmet uzmanlarıyla derinlemesine görüşmeler yapılmış; nitel yöntemin sağladığı gözlem olanağıyla uzmanların deneyimleri doğrudan kaydedilmiştir. Araştırma örneklemini, Türkiye’de kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarında kadın, çocuk, yaşlı, engelli ve mülteci alanlarında çalışan, müracaatçı gruplarıyla doğrudan temas hâlinde olan 20 sosyal hizmet uzmanı (12 kadın, 8 erkek) oluşturmuştur. Örneklem kartopu ve amaçlı

örnekleme teknikleriyle belirlenmiş; veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir. Bulgular, sosyal hizmet uzmanlarının meslekî yaşamlarında yoğun empati kurmaları nedeniyle zaman zaman yorgunluk, tükenmişlik, öfke ve yetersizlik duygusu yaşadıklarını göstermektedir. Katılımcıların çoğu, müracaatçıların travmatik hikâyelerinden etkilendiklerini ve bu durumun özel yaşamlarına da yansıdığını ifade etmiştir. Merhamet yorgunluğuna ilişkin farkındalık düzeyinin düşük olduğu, birçok katılımcının kavramı bu araştırma vesilesiyle ilk kez duyduğu tespit edilmiştir. Destekleyici iş ortamlarının ve süpervizyon mekanizmalarının yetersizliği uzmanları merhamet yorgunluğuna karşı savunmasız bırakmakta; örgütsel destek bulamayan uzmanların bireysel baş etme yollarına yöneldikleri görülmüştür. Çalışmanın sonuçlarına göre, sosyal hizmet uzmanlarının duygusal dayanıklılığını artırmak için süpervizyon desteği, motivasyonel uygulamalar ve farkındalık eğitimleri geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca sosyal hizmet lisans programlarında duygu yönetimi, tükenmişlikle baş etme ve merhamet yorgunluğu farkındalığı gibi konuların müfredata eklenmesi önerilmiştir.

Tez No: 545755

Tez Adı: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Yazar: Mehmet KIRLIOĞLU

Danışman: Doç. Dr. Özlem KARAKUŞ

Üniversite/Enstitü: Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Doktora Tezi

Yılı: 2018

Şehri: Konya

Araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının sahip oldukları bireysel güç ve mesleki olarak kendilerine ilişkin algılarını anlamak amacıyla yürütülmüştür. Bu kapsamda çalışmanın temel amacı, sosyal hizmet uygulayıcıları arasında gücün göreceli algısını değerlendirmek için kullanılabilir bir ölçme aracının Türkçe'ye uyarlanmasıdır. Ayrıca, sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki güç algılarının kişisel, kişilerarası ve sosyo-politik güç unsurlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek hedeflenmiştir.

Araştırmada, Frans (1993) tarafından geliştirilen “Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algısı Ölçeği” Türkçe'ye uyarlanmış, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Çalışma, sosyal hizmet alanında görev yapan

uzmanlarla yürütölmüş ve ölçeğin dilsel, yapısal ve kavramsal olarak geçerli olduğu, ayrıca zamansal olarak tutarlılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, sosyal hizmet mesleğini isteyerek seçen, doğrudan uygulama yapan, alan deneyimine uygun çalışan ve işini bırakmayı düşünmeyen uzmanların kişisel ve mesleki güç algılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Meslektaş desteği alan, yöneticileriyle olumlu ilişkilere sahip olan ve kurumunda ortak bir amaç doğrultusunda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının da güç algılarının arttığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, güvencesiz çalışma biçimleri, uygun olmayan çalışma ortamı, sınırlı terfi imkânı, otonomi eksikliği ve yönetsel destek yetersizliği gibi faktörlerin uzmanları güçsüzleştirdiği sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın genel sonucu olarak, sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki güç algılarını güçlendirebilmek için mesleki otonominin artırılması, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, etik değerlere dayalı yönetim anlayışının geliştirilmesi ve uzmanlar arası destek mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmektedir (Kırlıoğlu, 2018).

Tez No: 399612

Tez Adı: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sorun Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma

Yazar: Sakine Çiğdem KOÇ

Danışman: —

Üniversite/Enstitü: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2015

Şehri: Ankara

Araştırma; sosyal hizmet uzmanlarının sorun çözme becerilerini ve bu becerileri etkileyen etkenleri incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, sosyal hizmet uzmanlarının sosyo-demografik özellikleri, mesleki eğitim süreçleri, sosyal yaşamlarına ve iş yaşamlarına ilişkin faktörlerin sorun çözme becerileri üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının sahip oldukları bireysel ve çevresel faktörlerin, mesleki sorun çözme süreçleriyle nasıl ilişkili olduğunu ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Türkiye’deki çeşitli üniversitelerden mezun ve farklı illerde görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evrenini Türkiye Sosyal Hizmet Uzmanları

Derneği'ne üye sosyal hizmet uzmanları oluşturmuş, anketler e-posta ve çevrim içi sistemler aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmıştır. Veri toplama aracı olarak Sosyal Sorun Çözme Envanteri (Social Problem Solving Inventory – SPSI) ile birlikte sosyo-demografik ve mesleki özellikleri içeren bir anket formu kullanılmıştır. Toplamda 140 sorudan oluşan bu form, 87 katılımcı tarafından doldurulmuştur. Elde edilen veriler korelasyon ve karşılaştırma teknikleriyle analiz edilmiştir.

Sonuç olarak, araştırmada sosyal hizmet uzmanlarının sorun çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sosyo-demografik özellikler, sosyal yaşam koşulları ve mesleki deneyim gibi çevresel faktörlerin sorun çözme becerileri üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Mesleki deneyim ve yaş arttıkça sorun çözme becerilerinin güçlendiği; ayrıca çevresel koşulların, aile ilişkilerinin ve mesleki yeterlilik düzeyinin bu beceriler üzerinde belirleyici olduğu görülmüştür. Araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının sorun çözme kapasitelerinin geliştirilmesi için eğitim ve uygulama süreçlerinde deneyim odaklı yaklaşımların önemini vurgulamaktadır (Koç, 2015).

Tez No: 510618

Tez Adı: Sağlık Alanında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Mesleki Benlik Saygılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Yazar: Merve TEKİN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ayhan ULUDAĞ

Üniversite/Enstitü: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2018

Şehri: Konya

Bu araştırma, sağlık alanında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının mesleki benlik saygısı düzeylerini ve bu düzeylerin sosyo-demografik ve mesleki değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmet, bireylerin sosyal, ekonomik ve psikolojik sorunlarını çözmeyi hedefleyen; sağlık kurumlarındaki uygulamalarıyla bütüncül iyilik hâline katkı sunan bir disiplindir. Bu kapsamda araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının mesleklerini algılama biçimleri, çalışma koşullarına ilişkin değerlendirmeleri ve mesleki zorlukların benlik saygısına etkilerini incelemiştir. Nicel ve betimleyici yöntem kullanılarak yürütülen çalışmada, Türkiye genelinde sağlık alanında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarından elde edilen veriler Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği ve Sosyo-demografik Bilgi Formu ile toplanmıştır. Analizlerde yaş, cinsiyet, eğitim, gelir, deneyim yılı, görüşme odası varlığı ve

müracaatçı sayısı gibi değişkenlerin etkisi değerlendirilmiştir. Sonuçlara göre sosyal hizmet uzmanlarının mesleki benlik saygısı düzeyleri orta-yüksek düzeydedir. Yaş, eğitim düzeyi, gelir ve deneyim benlik saygısını anlamlı biçimde etkilerken; genç ve deneyimsiz uzmanların benlik saygısı daha düşüktür. Cinsiyet ve medeni durum açısından fark bulunmamıştır. Görüşme odasına sahip olma ve görüşme süresinin yeterli olması, mesleki doyumu ve benlik saygısını artıran önemli etkenler olarak belirlenmiştir. Araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki benlik saygısını güçlendirmek için kurumsal desteklerin artırılması, hizmet içi eğitimlerin düzenli hâle getirilmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve lisansüstü eğitim olanaklarının teşvik edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Çalışma, tıbbi sosyal hizmet alanında mesleki benlik saygısını ele alan öncü araştırmalardan biri olarak, sağlık kurumlarında görev yapan uzmanların mesleki doyumunu ve hizmet kalitesini artıracak politikaların geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Tez No: 798981

Tez Adı: COVID-19 Pandemisinin Sosyal Hizmet Çalışanlarının Tükenmişlik ve Mesleki Doyum Düzeylerine Etkilerinin Değerlendirilmesi

Yazar: Eray KÖYLÜ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yalçın ÖNDER

Üniversite/Enstitü: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı, İş Sağlığı ve Güvenliği Yüksek Lisans Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2023

Şehri: Tokat

Bu araştırma, Covid-19 pandemisinin sosyal hizmet çalışanlarının tükenmişlik ve mesleki doyum düzeyleri üzerindeki etkilerini incelemektedir. Pandemi sürecinde artan iş yükü, psikolojik baskı ve belirsizlik ortamının çalışanlarda duygusal yıpranma, stres ve motivasyon kaybı yarattığı varsayılmıştır. Araştırma, Tokat il merkezinde kamu kurumlarında görev yapan sosyal hizmet çalışanları üzerinde yürütülmüş; kesitsel ve tanımlayıcı model kullanılmıştır. Evreni 420 kişi, örnekleme ise 220 kişidir. Veriler, Sosyodemografik Anket, Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve Minnesota İş Doyumu Ölçeği aracılığıyla toplanmış; SPSS 22.0 ile analiz edilmiştir. Bulgular, pandemi döneminde iş doyumunda belirgin azalma, tükenmişlikte ise artış olduğunu göstermektedir. Tükenmişlik özellikle duygusal yorgunluk ve kişisel başarısızlık algısı şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, sosyal hizmet çalışanlarının artan iş yükü ve riskli çalışma

koşullarına bağlı olarak mesleki doyum kaybı yaşadıklarını göstermektedir. Araştırma, iş yükünün azaltılması, psikolojik destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, iş-yaşam dengesi ve adaletli görev dağılımının sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca hizmet içi eğitimlerin artırılması ve tükenmişliği önleyici kurumsal politikaların uygulanması önerilmektedir. Sonuç olarak, Covid-19'un yarattığı tükenmişlik, yalnızca bireysel bir sorun değil, sosyal hizmetlerin etkinliği ve toplumsal refah açısından yapısal bir risk olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle, sosyal hizmet çalışanlarının mesleki doyumunu artıracak ve tükenmişliği azaltacak önlemler alınması gerekmektedir.

Tez No: 466245

Tez Adı: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Bağlı Çocuk Refahı Kurumlarında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının İş Yükleri ve Tükenmişlik Düzeyleri

Yazar: Cemal YAĞCI

Danışman: PROF. DR. HAKAN ACAR

Üniversite/Enstitü: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet **Anabilim Dalı** / Sosyal Hizmet Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2017

Şehri: Kocaeli

Araştırma, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı çocuk refahı kurumlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının iş yükleri ve tükenmişlik düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, sosyal hizmet uzmanlarının tükenmişlik düzeylerinin yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve medeni durum gibi sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı, tükenmişliği etkileyen faktörlerin neler olduğu ve uzmanların tükenmişlikle nasıl baş ettikleri incelenmiştir. Araştırma betimleyici ve nicel bir çalışmadır; ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Evreni Türkiye genelinde görev yapan sosyal hizmet uzmanları oluşturmakla birlikte, ulaşılabilir evren olarak Bursa, Kocaeli ve İstanbul illerindeki çocuk refahı kurumlarında çalışan sosyal hizmet uzmanları seçilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen 81 katılımcıdan veri toplanmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan sosyo-demografik soru formu, Ergin (1992) tarafından Türkçeye uyarlanan Maslach Tükenmişlik Envanteri ve İngiltere'de geliştirilen "Social Workers' Workload Survey"den uyarlanan Etkinlik Planı aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 21.0 programında betimsel istatistikler, ANOVA ve t-testi analizleriyle

değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, sosyal hizmet uzmanlarının büyük çoğunluğu meslek yaşamlarında tükenmişlik yaşadıklarını belirtmiştir. Katılımcıların tükenmişlik düzeyleri eğitim ve kurum türüne göre farklılık göstermemektedir. Duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında anlamlı fark bulunmazken, kişisel başarı boyutunda görece yüksek puanlar elde edilmiştir. Uzmanların iş yükünün fazla olduğu, kayıt ve raporlama işlerine günün önemli bir kısmını ayırdıkları, buna rağmen mesleki destek ve yardıma duyulan ihtiyacın yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki doyumlarının artırılması ve tükenmişliğin azaltılması için çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur (Yağcı, 2017).

Tez No: 900583

Tez Adı: Yaşlılık Alanında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Yetkinlikleri ve Süpervizyon Gereksinimlerinin İncelenmesi

Yazar: Yunus Serhat ÇAYIR

Danışman: Prof. Dr. Melahat DEMİRBİLEK

Üniversite/Enstitü: Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Doktora Tezi

Yılı: 2024

Şehri: Ankara

Bu araştırma, yaşlılık alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının mesleki yetkinlik düzeyleri ile süpervizyon gereksinimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, uzmanların yaşlı bireylerle yürüttükleri uygulamalarda sahip oldukları bilgi, beceri ve etik temelli yetkinliklerin düzeyi ile bu yetkinlikleri geliştirmeye yönelik süpervizyon ihtiyaçları değerlendirilmiştir. Araştırmada karma yöntem kullanılmış; nicel veriler geriatrik yetkinlik ve süpervizyon gereksinimi ölçekleriyle, nitel veriler ise derinlemesine görüşmelerle toplanmıştır. Katılımcılar, yaşlılık alanında aktif olarak görev yapan sosyal hizmet uzmanlarından oluşmuştur. Bulgulara göre sosyal hizmet uzmanlarının geriatrik yetkinlik düzeyleri ortanın biraz üzerindedir. En yüksek yetkinlik “değerler, etik ve kuramsal bakış açısı” alanında, en düşük yetkinlik ise “yaşlılığa ilişkin hizmetler, programlar ve politikalar” boyutunda saptanmıştır. Bu durum, uzmanların birey merkezli çalışmalarda güçlü olduklarını, ancak politika geliştirme ve program planlamada daha fazla desteğe ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Süpervizyon gereksinimi de ortanın üzerinde bulunmuş; özellikle “yaşlılarda depresyon ve kaygı durumlarıyla baş etme” konularında yüksek ihtiyaç tespit edilmiştir.

Demografik değişkenlere göre; kadın uzmanlar erkeklere kıyasla, genç uzmanlar deneyimlilere göre daha fazla süpervizyona ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca özel huzurevlerinde çalışan uzmanların geriatrik yetkinlik düzeyleri kamu kurumlarındakilere göre daha yüksektir. Araştırma sonuçları, süpervizyonun mesleki gelişim, motivasyon ve tükenmişliği azaltmada önemli bir destek mekanizması olduğunu göstermektedir. Yönetimsel süpervizyon görev tanımlarını netleştirmekte, eğitsel süpervizyon mesleki bilgi artışını sağlamaktadır; destekleyici süpervizyon ise stres ve yetersizlik duygularını azaltmaktadır. Sonuç olarak, yaşlılık alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları için kurumsal bir süpervizyon sisteminin geliştirilmesi, hizmet kalitesini ve mesleki doyumu artıracaktır. Ayrıca sürekli eğitim programları, lisansüstü uzmanlaşma olanakları ve üniversite–bakanlık iş birlikleriyle geliştirilecek mesleki modellerin uygulanması önerilmektedir.

Tez No: 631876

Tez Adı: Adli Alanda Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarında İş Stresi ve İş Tatmini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazar: Büşra DEMİR

Danışman: —

Üniversite/Enstitü: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2020

Şehri: Ankara

Bu araştırma, Türkiye’de adli sistemde görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının iş stresi ile iş tatmini arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Adli sosyal hizmet alanı, yüksek sorumluluk, psikolojik baskı ve risk içeren bir çalışma ortamına sahiptir. Araştırmanın amacı, uzmanların maruz kaldıkları iş stresinin mesleki doyum üzerindeki etkisini ortaya koymak ve bu ilişkinin demografik faktörlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmektir. Nicel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada, aile ve çocuk mahkemeleri, denetimli serbestlik müdürlükleri ve ceza infaz kurumlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarına anket uygulanmıştır. Anket; demografik bilgiler, iş stresi ölçeği ve iş tatmini ölçeği olmak üzere üç bölümden oluşmuştur. Bulgulara göre, adli sistemde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının iş stresi ile iş tatmini arasında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki vardır. Yani stres düzeyi arttıkça iş tatmini azalmaktadır. Uzmanların içsel tatmin düzeyleri (işin anlamı, mesleki değer, kişisel doyum) yüksek; dışsal tatmin düzeyleri (ücret, çalışma koşulları, kurum ortamı)

ise düşüktür. Demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi vb.) açısından anlamlı fark bulunmamıştır. En düşük iş tatmini çocuk mahkemelerinde çalışan uzmanlarda gözlenmiştir. Fiziksel koşulların yetersizliği, düşük ücret, yüksek iş yükü ve özel hayata müdahale algısı stresi artıran başlıca faktörlerdir. Ayrıca 1–5 yıl deneyime sahip uzmanların stres düzeyleri en yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak, adli sosyal hizmet alanı yüksek stres ve düşük tatmin içeren bir çalışma alanıdır. Uzmanların psikososyal iyi oluşlarını koruyabilmeleri ve hizmet kalitesini sürdürebilmeleri için kurumsal destek, süpervizyon, hizmet içi eğitim ve güvenli çalışma ortamları gereklidir. Ayrıca uzman sayısının artırılması, görev tanımlarının netleştirilmesi ve ücret politikalarının iyileştirilmesi hem stresi azaltacak hem iş tatminini artıracaktır.

Tez No: 555918

Tez Adı: Çok Boyutlu Psiko-Eğitim Grup Çalışması ile Yapılan Sosyal Hizmet Müdahalesinin Hastane Personellerinin İş Stresi ve İş Motivasyonlarına Etkisinin İncelenmesi: Üsküdar Devlet Hastanesi Örneği

Yazar: Burcu GÜNDÜZ

Danışman: Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN

Üniversite/Enstitü: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: Sakarya

Bu araştırma, Üsküdar Devlet Hastanesi'nde çalışan personelin iş stresi ve motivasyonuna yönelik sosyal hizmet müdahalesi olarak uygulanan psiko-eğitim grup çalışmasının etkisini incelemektedir. Çalışmanın amacı, grup temelli bir müdahalenin çalışanların stres düzeyini azaltıp motivasyonlarını artırmadaki etkisini ortaya koymaktır. Nicel araştırma yöntemiyle yürütülen çalışmanın örneklemini, hastanede görev yapan 21'i kadın, 9'u erkek toplam 30 çalışan oluşturmuştur. Veriler İş Stresi Ölçeği, Algılanan Stres Ölçeği, Çok Boyutlu İş Motivasyonu Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Haftada bir oturum şeklinde düzenlenen altı oturumluk psiko-eğitim grup programı kapsamında stresle baş etme, iletişim becerileri, motivasyon ve öz farkındalık temaları işlenmiştir. Katılımcılara uygulama öncesi ve sonrası testler uygulanarak değişim düzeyleri ölçülmüştür. Bulgulara göre, grup çalışması iş stresi ve algılanan stres düzeylerini anlamlı biçimde azaltmış, iş motivasyonunu ise yükseltmiştir. Algılanan stres ortalaması 3,19'dan 1,88'e düşerken, motivasyon ortalaması 3,15'ten 4,32'ye yükselmiştir. Kadın çalışanların stres düzeyleri erkeklerden

daha yüksek, eğitim ve gelir düzeyi arttıkça stresin azaldığı; iş deneyimi arttıkça motivasyonun düştüğü saptanmıştır.

Tez No: 538582

Tez Adı: Tıbbi Sosyal Hizmet Uzmanlarının İşyerinde Sosyal Destek Algısı, Mesleki Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Yazar: Elvan ÖZKAN

Danışman: Doç. Dr. Gülten UÇAN

Üniversite/Enstitü: Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2018

Şehri: Manisa

Araştırmanın temel amacı, Sağlık Bakanlığı'na bağlı kurum ve kuruluşlar ile üniversite hastanelerinde görev yapan tıbbi sosyal hizmet uzmanlarının işyerinde sosyal destek algısı, mesleki benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma ayrıca bu değişkenlerin sosyodemografik faktörlere (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mesleki deneyim, görev yapılan birim, hizmet içi eğitim alma durumu vb.) göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmıştır.

Araştırma, betimleyici ilişkisel tarama modeli ile tasarlanmış ve nicel araştırma yöntemi çerçevesinde yürütülmüştür. Veriler, Eylül 2017 – Kasım 2018 tarihleri arasında Google Formlar aracılığıyla çevrim içi olarak toplanmıştır. Evreni Türkiye'deki tüm tıbbi sosyal hizmet uzmanları oluşturmuş; örneklem seçilmeksizin ulaşılabilen 203 katılımcı araştırmaya dahil edilmiştir. Veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve İş Yerinde Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 21.0 programı aracılığıyla tanımlayıcı istatistikler, korelasyon analizi, t-testi, ANOVA ve doğrusal regresyon yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, tıbbi sosyal hizmet uzmanlarının yaşam doyumu, mesleki benlik saygısı ve iş yerinde sosyal destek algısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Katılımcıların mesleki benlik saygısı ve yaşam doyum düzeylerinin; medeni durum, görev yapılan birimin isteğe bağlı belirlenmesi ve hizmet içi eğitim alma durumlarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının mesleklerinin sağlık çalışanları ve yöneticiler tarafından tanınıyor olmasının, hem mesleki benlik saygısını hem de sosyal destek algısını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Sonuç olarak, tıbbi sosyal hizmet uzmanlarının mesleki doyumlari, sosyal destek algıları ve benlik saygıları birbirleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, sosyal hizmet uzmanlarının görev dağılımlarında kendi tercih ve görüşlerinin dikkate alınması, düzenli hizmet içi eğitimlerin sağlanması ve sağlık kurumlarında mesleğin görünürlüğünü artıracak faaliyetlerin yürütülmesi önerilmektedir. Ayrıca kurum içi sosyal destek mekanizmalarının geliştirilmesinin, uzmanların yaşam doyumu ve mesleki bağlılığını güçlendireceği sonucuna ulaşılmıştır.

Tez No: 792214

Tez Adı: Tıbbi Sosyal Hizmet Uzmanlarında Merhamet Yorgunluğuna Etkide Bulunan Faktörlerin İncelenmesi

Yazar: Sena ODABAŞ

Danışman: —

Üniversite/Enstitü: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2023

Şehri: Ankara

Araştırma; sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan tıbbi sosyal hizmet uzmanlarının merhamet yorgunluğuna neden olan faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının travmatik olaylar yaşamış müracaatçılarla kurdukları profesyonel ilişkilerde maruz kaldıkları duygusal yükün, mesleki doyumlarını, stres düzeylerini ve baş etme stratejilerini nasıl etkilediği analiz edilmiştir. Bu kapsamda, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki deneyimlerinden yola çıkarak merhamet yorgunluğunu oluşturan etmenler, duygusal ve örgütsel kaynaklı stres faktörleri ile bu durumla başa çıkma biçimleri detaylı biçimde değerlendirilmiştir.

Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve fenomenolojik (olgubilim) yaklaşım benimsenmiştir. Bu yöntemle, tıbbi sosyal hizmet uzmanlarının merhamet yorgunluğunu kendi deneyimleri çerçevesinde nasıl yaşadıkları, bu olguyu nasıl anlamlandırdıkları ve yorumladıkları ortaya konmuştur. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, doğrudan merhamet yorgunluğu yaşayan sosyal hizmet uzmanlarıyla birebir derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler, betimsel ve tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Araştırma bulgularında; tıbbi sosyal hizmet uzmanlarının duygusal olarak zorlayıcı vakalarla sürekli temas hâlinde olmalarının, yoğun iş yükü ve kurumsal destek eksikliğiyle birleştiğinde merhamet yorgunluğunu artırdığı belirlenmiştir. Katılımcıların

çoğu, ölüm, ağır hastalık, travma ve çaresizlik içeren olaylara sık maruz kalmanın duygusal dayanıklılıklarını zorladığını belirtmiştir. Bununla birlikte, meslektaş desteği, öz bakım faaliyetleri, süpervizyon gereksinimi ve sosyal çevreden alınan destek gibi unsurların merhamet yorgunluğunu azaltmada etkili olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, merhamet yorgunluğunun sosyal hizmet uzmanlarının yalnızca mesleki performanslarını değil, psikososyal iyilik hâllerini de etkilediği; bu nedenle kurumlarda yapılandırılmış süpervizyon, psikososyal destek programları ve öz bakım temelli eğitimlerin geliştirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca, sosyal hizmet uzmanlarının merhamet yorgunluğu ile baş etmede bireysel farkındalık ve örgütsel destek mekanizmalarının birlikte ele alınmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tez No: 709295

Tez Adı: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Stres ile Baş Etme Becerileri ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Sosyal Hizmet Kapsamında İncelenmesi

Yazar: Gizem ALTIN

Danışman: —

Üniversite/Enstitü: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2022

Şehri: Ankara

Bu araştırma, İstanbul'daki sosyal hizmet uzmanlarının stresle başa çıkma becerileri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Sosyal hizmet, doğrudan insan ilişkisine dayalı bir meslek olduğundan, uzun süreli stres bu alanda çalışanlar için önemli bir risk faktörüdür. Çalışmanın amacı, sosyal hizmet uzmanlarının stresle baş etme tarzlarının tükenmişlik üzerindeki etkisini ortaya koymak ve mesleki iyilik hallerini güçlendirmeye yönelik değerlendirmeler sunmaktır. Nicel araştırma yöntemi ve genel tarama modeli kullanılarak yürütülen çalışmada, İstanbul'daki çeşitli kurumlarda görev yapan sosyal hizmet uzmanlarından veri toplanmıştır. Araştırma mevcut durumu betimleyici bir nitelik taşımaktadır. Bulgular, tükenmişliğin hem bireysel hem de örgütsel faktörlerle ilişkili olduğunu göstermektedir. Kurumsal yapı, iş yükü, kaynak yetersizliği ve yönetsel belirsizlikler tükenmişliği artırmaktadır. Yöneticilik pozisyonundaki uzmanlar kendine güvenli başa çıkma tarzını daha sık kullanmakta ancak duygusal tükenme düzeyleri de yüksek çıkmaktadır. Buna karşılık,

meslek elemanı düzeyinde çalışan uzmanlar çaresiz ve boyun eğici yaklaşımları tercih etmektedir. Ayrıca yöneticisi sosyal hizmet eğitimi almış olan çalışanların stresle daha etkili baş ettikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak, kendine güvenli, iyimser ve sosyal destek arayışına dayalı başa çıkma stratejileri tükenmişliği azaltırken; çaresiz ve pasif yaklaşımlar tükenmişliği artırmaktadır. Araştırma, stres ve tükenmişliğin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda örgütsel bir sorun olarak ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda süpervizyon desteği, meslek içi eğitimler, adil ücret politikaları ve güçlü yönetici-çalışan iletişimi önerilmekte; bu önlemlerin hem tükenmişliği azaltacağı hem de mesleki doyumu artıracığı belirtilmektedir.

Tez No: 678012

Tez Adı: Sosyal Hizmet Merkezlerinde Çalışan Meslek Elemanlarının İş Doyumu ve Kurumsal Aidiyet Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Samsun İli Örneği

Yazar: Muhammed ERTUTAR

Danışman: Prof. Dr. Zafer CİRHİNLİOĞLU

Üniversite/Enstitü: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2021

Şehri: Sivas

Bu araştırma, Samsun'daki sosyal hizmet merkezlerinde çalışan meslek elemanlarının iş doyumu ile kurumsal aidiyet düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Farklı meslek gruplarının (sosyolog, psikolog, öğretmen, avukat, hemşire, çocuk gelişimci vb.) birlikte çalıştığı bu merkezlerde yaşanan mesleki ve örgütsel sorunlar, sosyolojik bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Nicel yöntem ve genel tarama modeliyle yürütülen çalışmada, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı merkezlerde görev yapan 229 kamu çalışanından anket yoluyla veri toplanmıştır. Katılımcıların yaş, kıdem, gelir düzeyi, unvan, iş yükü ve mesleği isteyerek seçme durumları değişken olarak değerlendirilmiştir. Bulgular, iş doyumu ile kurumsal aidiyet arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki olduğunu göstermiştir. Yaş, mesleki deneyim ve gelir düzeyi arttıkça iş doyumu ve aidiyet de yükselmekte; genç ve deneyimsiz çalışanlarda ise bu düzeyler düşmektedir. Yöneticiler ve yüksek gelir grubundakiler daha yüksek doyum ve aidiyet sergilerken, ağır iş yükü bu değişkenleri olumsuz etkilemektedir. Sonuç olarak, sosyal hizmet çalışanlarının iş doyumunun artması, kurumsal aidiyet ve hizmet kalitesini doğrudan güçlendirmektedir. Araştırma, iş

yükünün dengelenmesi, liyakate dayalı görev dağılımı, süpervizyon ve hizmet içi eğitimlerin artırılması, çalışanların karar süreçlerine aktif katılımının sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Tez No: 597548

Tez Adı: Sosyal Hizmet Merkezlerinde Çalışan Meslek Elemanlarının Stresle Başa Çıkma Düzeyleri

Yazar: Merve ERDEM

Danışman: Doç. Dr. İsmail BARIŞ

Üniversite/Enstitü: Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, sosyal hizmet merkezlerinde görev yapan meslek elemanlarının stresle başa çıkma biçimleri ile iş doyumu, mesleki performans ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Sosyal hizmetin duygusal yoğunluğu yüksek bir alan olması nedeniyle, çalışanların stresle başa çıkma becerilerinin hem ruhsal sağlık hem de hizmet kalitesi açısından kritik öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. İlişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir nicel çalışma olarak yürütülen araştırmanın örneklemini, İstanbul'daki sosyal hizmet merkezlerinde çalışan 218 meslek elemanı (166 kadın, 52 erkek) oluşturmuştur. Veriler Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği ve demografik bilgi formu aracılığıyla toplanmış; t-testi, ANOVA, korelasyon ve regresyon analizleri uygulanmıştır. Bulgulara göre, çalışanların stresle başa çıkma düzeyleri orta düzeydedir. En sık kullanılan yaklaşımlar “kendine güvenli” ve “iyimser” başa çıkma tarzlarıdır; buna karşılık “çaresiz” ve “boyun eğici” yaklaşımlar daha az tercih edilmektedir. Erkeklerin sosyal destek arama eğilimlerinin kadınlardan yüksek olduğu, bekârların kendine güvenli başa çıkma düzeylerinin evlilerden fazla olduğu belirlenmiştir. Genç çalışanların daha aktif ve iyimser, deneyimli çalışanların ise daha istikrarlı başa çıkma eğiliminde oldukları saptanmıştır. Ayrıca psikolog ve psikolojik danışmanların diğer meslek gruplarına göre stresle baş etmede daha başarılı oldukları bulunmuştur. Sonuç olarak, stresle başa çıkma biçimleri bireysel ve örgütsel faktörlerden etkilenmektedir. Bu nedenle sosyal hizmet kurumlarında süpervizyon uygulamalarının artırılması, iş yükünün dengelenmesi, hizmet içi eğitimlerin düzenli hale getirilmesi ve kurum içi sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi önerilmektedir. Çalışma, sosyal hizmet

uzmanlarının psikolojik dayanıklılığını artıracak programların, tükenmişliği azaltarak mesleki verimliliği yükselteceğini göstermektedir.

Tez No: 529839

Tez Adı: Sosyal Hizmet Kuruluşlarından Hizmet Alanlar Yoluyla Çalışanlara Uygulanan Şiddet ve Çalışanlar Üzerindeki Psikolojik Etkisi

Yazar: Semra ÖZER

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Kemal ER

Üniversite/Enstitü: İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı – Psikoloji Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2018

Şehri: İstanbul

Araştırma bulgularına göre, sosyal hizmet çalışanlarının maruz kaldıkları şiddet biçimlerinin (fiziksel, sözel, psikolojik veya mobbing) ruhsal sağlık göstergeleri üzerinde anlamlı etkileri olduğu saptanmıştır. Özellikle fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalan çalışanlarda anksiyete, depresyon, olumsuz benlik algısı, somatizasyon ve hostileite puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyi yükseldikçe stres ve psikolojik etki düzeylerinin de arttığı; erkek çalışanların ise depresyon ve somatizasyon belirtilerini kadınlara oranla daha fazla yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca şiddet sonrası iş veya bölüm değişikliği düşüncesine sahip olan çalışanların, bu düşünceye sahip olmayanlara göre psikolojik belirti düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bulgular, sosyal hizmet çalışanlarına yönelik şiddetin onların ruhsal sağlıklarını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Bu sonuçlar, sosyal hizmet kurumlarında çalışan güvenliğini artıracak politikaların geliştirilmesi, şiddet olaylarına karşı önleyici stratejilerin oluşturulması ve çalışanlara yönelik psikolojik destek programlarının yaygınlaştırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tez No: 314389

Tez Adı: İnsani Hizmet Örgütlerinde Mobbing Davranışlarının Değerlendirilmesi

Yazar: Ayşegül LALEOĞLU

Danışman: Prof. Dr. Emine ÖZMETE

Üniversite/Enstitü: Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2012

Şehri: Ankara

Bu araştırma, insani hizmet örgütlerinde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının işyerinde maruz kaldıkları mobbing davranışlarını ve bu davranışların iş tatmini ile sağlık durumları üzerindeki etkilerini incelemektedir. Mobbing, işyerinde sistematik dışlama, küçümseme, itibarsızlaştırma ve psikolojik baskı olarak tanımlanmış; sosyal hizmet uzmanlarının insan ilişkilerinin merkezinde yer alması nedeniyle bu duruma özellikle açık oldukları vurgulanmıştır. Nicel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülen çalışmada, kamu kurumlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarına anket uygulanmıştır. Anket, mobbing türlerini, iş tatmini düzeyini ve sağlık üzerindeki etkileri ölçen bölümlerden oluşmuştur. Bulgulara göre, erkek sosyal hizmet uzmanları kadınlara göre daha fazla mobbing davranışına maruz kalmaktadır. Erkeklerde dışlanma, düşmanca tavırlar ve tehditler yaygınken; kadınlarda depresyon, güvensizlik ve aşırı yorgunluk gibi duygusal belirtiler daha sık görülmüştür. Genç uzmanların mobbing deneyimi daha yüksek bulunmuş, kıdemli çalışanlarda ise düşmanca iş ilişkilerinin arttığı tespit edilmiştir. Mobbinge maruz kalan çalışanlarda iş tatmini düşmekte, fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları artmaktadır. Araştırma, mobbingin sosyal hizmet uzmanları üzerinde hem psikolojik hem örgütsel açıdan yıpratıcı etkiler yarattığını ortaya koymuştur. Çalışma sonucunda, etik liderlik ve farkındalık eğitimleri, kurumsal destek mekanizmaları ve mobbing karşıtı politika geliştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, sosyal hizmet mesleğinin insan hakları temelli yapısı gereği, mobbingin insan onuruna aykırı bir ihlal olduğu ve sosyal hizmet uzmanlarının bu konuda hem mağdur hem savunucu roller üstlenmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Tez No: 546935

Tez Adı: Sosyal Hizmet Alanında Çalışan Profesyonellerin İkincil Travmatik Stres Düzeylerinin İncelenmesi

Yazar: Tolga KRANDA

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mert AKCANBAŞ

Üniversite/Enstitü: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, sosyal hizmet alanında çalışan profesyonellerin ikincil travmatik stres düzeylerini incelemekte ve bu düzeylerin sosyodemografik özellikler ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları açısından farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmektedir. Ayrıca, mesleki deneyim, çalışma yılı, eğitim durumu ve görev yapılan birim gibi

değişkenlerle ilişkiler de analiz edilmiştir. İlişkisel tarama modeline dayalı nicel bir çalışma olarak tasarlanan araştırma, sosyal hizmet merkezlerinde görev yapan 189 profesyonel (sosyal hizmet uzmanı, psikolog, öğretmen, sosyolog vb.) üzerinde yürütülmüştür. Bulgular, çalışma süresi arttıkça ikincil travmatik stres düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Kadın çalışanların erkeklere göre daha yüksek risk taşıdığı belirlenmiştir. Ayrıca, çocuklukta yaşanan fiziksel ve duygusal istismarın, travma belirtileri olan kaçınma, aşırı uyarılma ve işlevsellikte bozulma ile pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak, sosyal hizmet çalışanlarının ikincil travmatik stres düzeyleri; mesleki deneyim, görev süresi ve geçmiş travmatik yaşantılar ile yakından ilişkilidir. Bu doğrultuda, süpervizyon sistemlerinin güçlendirilmesi, psikolojik destek mekanizmalarının kurulması ve hizmet içi eğitimlerin artırılması önerilmektedir. Ayrıca, daha geniş örneklem gruplarıyla yapılacak çalışmaların, sosyal hizmet çalışanlarının ruh sağlığını koruma ve farkındalık geliştirme açısından önemli katkılar sağlayacağı belirtilmektedir.

Tez No: 572978

Tez Adı: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Bağlı Çalışan Meslek Elemanlarının Tükenmişlikleri ile Psikolojik Dayanıklılıkları ve Umutları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazar: Saadet ÇAĞLAYANER

Danışman: PROF. DR. FERİDE BACANLI

Üniversite/Enstitü: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: Ankara

Araştırma; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kurumlarda görev yapan meslek elemanlarının tükenmişlik düzeyleri ile psikolojik dayanıklılık ve umut arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, meslek elemanlarının tükenmişliklerinin cinsiyet, medeni durum, yaş grubu ve mesleki branşlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği de araştırılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış ve bu doğrultuda tükenmişlik, bağımlı değişken; psikolojik dayanıklılık ve umut ise bağımsız değişkenler olarak ele alınmıştır. Karasar'ın (2010) tanımına uygun biçimde iki veya daha fazla değişken arasındaki birlikte değişim derecesi incelenmiş, tükenmişlik olgusunun hangi psikolojik faktörlerle açıklanabileceği analiz edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda çalışan meslek elemanlarının psikolojik dayanıklılık ve umut düzeyleri, tükenmişlik toplam varyansının yaklaşık %40'ını açıklamıştır. Umut, tükenmişliğin en güçlü yordayıcısı olarak belirlenmiş, onu psikolojik dayanıklılık değişkeni izlemiştir. Kadın ve erkek çalışanlar arasında tükenmişlik düzeyleri açısından anlamlı fark bulunmazken, yaş değişkenine göre farklılık tespit edilmiştir. Özellikle 24–34 yaş aralığındaki meslek elemanlarının tükenmişlik düzeyleri, 44–60 yaş aralığındakilere kıyasla anlamlı biçimde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, sosyal hizmet branşındaki çalışanlarla sosyoloji alanındaki çalışanlar arasında da tükenmişlik puan ortalamaları açısından anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar, yaş ve mesleki deneyimin artmasının tükenmişlik düzeyini azalttığını, buna karşın umut ve psikolojik dayanıklılığın çalışanların mesleki doyum ve verimliliklerini güçlendiren önemli koruyucu faktörler olduğunu ortaya koymaktadır (Çağlayaner, 2019).

Tez No: 520667

Tez Adı: Farklı Sosyal Hizmet Kurumlarında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Yazar: Bilge ASLAN AÇAN

Danışman: PROF. DR. CENGİZ ÖZBESLER

Üniversite/Enstitü: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2018

Şehri: Ankara

Araştırma, farklı sosyal hizmet kurumlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının iş doyumunu ile tükenmişlik düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Tükenmişlik sendromunun, bireyin fiziksel, ruhsal ve mesleki yaşamında yarattığı etkiler göz önünde bulundurularak sosyal hizmet uzmanlarının duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma ve kişisel başarı düzeylerinin iş doyumunu ile ilişkisi analiz edilmiştir. Araştırma, tükenmişliğin nedenlerini mesleki yeterlilik, yöneticilerle ve iş arkadaşlarıyla iletişim kalitesi, bağımsız karar verme süreci, hizmet verilen müracaatçı gruplarıyla kurulan ilişkiler ve mesleği seçme motivasyonu gibi değişkenler üzerinden değerlendirmeyi hedeflemiştir.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model kapsamında değişkenler arasındaki ilişki düzeyi ve yönü incelenmiştir. Çalışmada farklı sosyal hizmet kurumlarında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının iş

doyum ve tükenmişlik düzeylerine ilişkin veriler anket yöntemiyle toplanmış, analizler korelasyonel istatistikler aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Araştırma bulgularında, sosyal hizmet uzmanlarının tükenmişlik ve iş doyum düzeylerinin yöneticilerle ve iş arkadaşlarıyla iletişim kalitesi, mesleki yeterlilik algısı, bağımsız karar verebilme düzeyi ve mesleği isteyerek seçme durumu ile anlamlı ilişkiler gösterdiği tespit edilmiştir. Katılımcıların yöneticileriyle ve iş arkadaşlarıyla iletişim kalitesi arttıkça iş doyumunun arttığı, buna karşın iletişim kalitesi azaldıkça duygusal tükenmişlik düzeyinin yükseldiği saptanmıştır. Ayrıca, mesleğini isteyerek seçen sosyal hizmet uzmanlarının iş doyumlarının yüksek, tükenmişlik düzeylerinin ise düşük olduğu belirlenmiştir. Bağımsız karar verme süreçleri desteklenmeyen uzmanlarda tükenmişlik oranının arttığı, otonomiye sahip çalışanlarda ise içsel doyumun daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmanın sonuçları, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki tükenmişliklerinin azaltılabilmesi için çalışma koşullarının iyileştirilmesi, yönetsel desteğin artırılması, hizmet içi eğitimlerin güçlendirilmesi ve sosyal hizmet mesleğinin kamuoyundaki tanınırlığının artırılması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, iş yükünün dengelenmesi, kurum içi iletişimin geliştirilmesi ve uzmanlara karar süreçlerinde daha fazla yetki verilmesinin iş doyum ve mesleki verimliliği artıracığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tez No: 521033

Tez Adı: Dolaylı Travma Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Sosyal Hizmet Uzmanları Üzerine Bir Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Yazar: İsmail Umut GÜLER

Danışman: PROF. DR. ABDULLAH KARATAY

Üniversite/Enstitü: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2021

Şehri: İstanbul

Araştırma; sosyal hizmet uzmanlarının maruz kaldıkları dolaylı travma düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen Dolaylı Travma Ölçeği'nin (Vicarious Trauma Scale) Türkçeye uyarlanmasını, geçerlik ve güvenirlik analizlerinin yapılmasını hedeflemektedir. Bu bağlamda araştırmada, ölçeğin sosyal hizmet uzmanları örnekleminde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olup olmadığının belirlenmesi ve uzmanların dolaylı travma düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, öğrenim düzeyi,

travmatik deneyim, meslekte çalışma yılı ve travma yaşamış bireylerle çalışma sıklığı gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu doğrultuda, Dolaylı Travma Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması sürecinde açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmış; ölçeğin yapı geçerliği ve iç tutarlılığı test edilmiştir. Araştırmanın örneklemini Türkiye genelinde aktif olarak görev yapan 103 sosyal hizmet uzmanı oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 30 olup, %57,3'ü kadın, %42,7'si erkektir. Veriler, çevrimiçi anket formu aracılığıyla toplanmış ve SPSS ile AMOS programları kullanılarak analiz edilmiştir. Dolaylı Travma Ölçeği'nin, İkincil Travmatik Stres Ölçeği ve Tükenmişlik Ölçeği ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bulgular, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, sosyal hizmet uzmanlarının dolaylı travma düzeylerinin travma geçmişi ve meslekte çalışma yılı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği; 1 yıldan az süredir çalışan ve geçmişinde travmatik deneyimi bulunan uzmanların daha yüksek dolaylı travma düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. Sonuç olarak, Dolaylı Travma Ölçeği'nin Türkiye'de sosyal hizmet uzmanları için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu saptanmıştır. Araştırma, yardım mesleklerinde dolaylı travmanın ölçülmesine yönelik önemli bir katkı sağlamış; bu alanda yapılacak yeni çalışmalara ve dolaylı travmayı önleyici müdahale programlarının geliştirilmesine temel oluşturmuştur. Ayrıca, ölçeğin farklı meslek gruplarında (örneğin psikologlar, sağlık çalışanları, polisler) uygulanarak geçerlik ve güvenirlik analizlerinin yapılmasının, Türkiye'de dolaylı travma araştırmalarına geniş bir perspektif kazandıracağı öngörülmüştür.

Tez No: 497869

Tez Adı: Sosyal Hizmet Uzmanlarında Psikolojik Dayanıklılık ve İkincil Travmatik Stresin İncelenmesi

Yazar: Ayşin ÇETİNKAYA BÜYÜKBODUR

Danışman: DOÇ. DR. ESRA ÇALIK VAR

Üniversite/Enstitü: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Klinik Odaklı Sosyal Hizmet Doktora Programı

Tez Türü: Doktora Tezi

Yılı: 2018

Şehri: Ankara

Araştırma; sosyal hizmet uzmanlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile ikincil travmatik stres arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, sosyal hizmet uzmanlarının psikolojik dayanıklılıklarının ikincil travmatik stres üzerindeki etkisi ele alınmış; yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, meslekte çalışma süresi, vaka yükü, psikososyal destek ihtiyacı ve algılanan örgütsel destek gibi değişkenlerin bu ilişki üzerindeki rolü değerlendirilmiştir. Ayrıca araştırmada, sosyal hizmet uzmanlarının psikolojik dayanıklılık düzeylerinin artırılmasına yönelik müdahalelere temel oluşturabilecek bulguların ortaya konulması hedeflenmiştir. Araştırma, karma yöntem yaklaşımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda nitel ve nicel veriler bir arada kullanılmış; çalışmada keşfedici ardışık desen modeli benimsenmiştir. Nitel bölümde sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler, araştırmanın nicel aşamasında kullanılacak ölçme araçlarının geliştirilmesinde ve bireysel-mesleki bilgi formunun hazırlanmasında temel alınmıştır. Nicel bölümde ise ilişkisel tarama modeli kullanılmış, değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon ve regresyon analizleriyle incelenmiştir. Araştırma örneklemini, Türkiye’de çeşitli kurumlarda görev yapan sosyal hizmet uzmanları oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarında, psikolojik dayanıklılığın ikincil travmatik stres üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Psikolojik dayanıklılığın alt boyutlarından kendilik algısı ve sosyal yeterliliğin, ikincil travmatik stres düzeyini negatif yönde yordadığı; diğer bir ifadeyle dayanıklılık arttıkça stres düzeyinin azaldığı saptanmıştır. Ayrıca, yaş arttıkça ikincil travmatik stresin kaçınma boyutunun azaldığı; eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte psikolojik dayanıklılık düzeylerinin de yükseldiği görülmüştür. Araştırma bulguları, aynı sosyal hizmet alanında uzun süre görev yapmanın psikolojik dayanıklılığı azalttığını, artan vaka yükünün ise ikincil travmatik stres düzeyini yükselttiğini göstermektedir. Bununla birlikte, algılanan örgütsel destek arttıkça sosyal hizmet uzmanlarının psikolojik dayanıklılıklarının yükseldiği, ikincil travmatik stresin ise azaldığı tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, sosyal hizmet kurumlarında çalışan uzmanların psikolojik dayanıklılıklarını güçlendirmek amacıyla profesyonel süpervizyon sistemlerinin geliştirilmesi, örgütsel destek mekanizmalarının güçlendirilmesi ve travmadan korunmaya yönelik eğitim içeriklerinin müfredatlara eklenmesi önerilmektedir. Ayrıca, vaka yoğunluğunun azaltılması, düzenli rotasyon uygulamalarının yapılması ve meslektaş dayanışmasının teşvik edilmesi, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki iyi oluş düzeylerinin korunmasına katkı sağlayacaktır.

Tez No: 538586

Tez Adı: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Müracaatçı Şiddetine Uğrama Durumları ve Etkileyen Etmenler

Yazar: Ayşenur GÖNÜL

Danışman: Prof. Dr. Fatih ŞAHİN

Üniversite/Enstitü: Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2018

Şehri: Manisa

Araştırma, Türkiye’de görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçı şiddetine maruz kalma durumlarını ve bu durumu etkileyen etmenleri incelemeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygulama süreçlerinde karşılaşılabilecekleri fiziksel, psikolojik ve sözlü şiddet biçimlerinin sıklığı ve nedenleri analiz edilmiştir. Çalışmada yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim düzeyi, mesleki deneyim süresi, çalışılan kurum ve birim gibi değişkenler incelenmiştir.

Araştırmada, nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup, farklı kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği’ne kayıtlı sosyal hizmet uzmanlarıyla yürütülmüştür. Araştırmanın bağımlı değişkenini müracaatçı şiddetine uğrama durumu; bağımsız değişkenlerini ise yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, çalışma süresi ve kurum türü oluşturmaktadır. Veriler istatistiksel analiz yöntemleriyle değerlendirilmiş, elde edilen bulgular demografik özellikler açısından karşılaştırılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, sosyal hizmet uzmanlarının önemli bir kısmı müracaatçılardan gelen fiziksel, sözel ya da psikolojik şiddete maruz kalmaktadır. Bu durumun, özellikle genç ve mesleğe yeni başlayan uzmanlarda daha sık görüldüğü saptanmıştır. Araştırma, müracaatçı şiddetinin sadece bireysel değil, aynı zamanda örgütsel bir sorun olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda, kurumların güvenlik politikalarının güçlendirilmesi, iş yerlerinde güvenli çalışma koşullarının sağlanması ve hizmet içi eğitim programlarının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Ayrıca, sosyal hizmet eğitimi veren üniversitelerde müracaatçı şiddetiyle baş etme, şiddeti önleme stratejileri ve kriz yönetimi gibi konuların müfredata dahil edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Yönetimlerin, müracaatçı şiddeti vakalarını ciddiyle ele alması ve yapılan bildirimleri takip etmesi gerektiği ifade edilmiştir. Araştırma sonuçları, sosyal hizmet uzmanlarının güvenli, destekleyici ve sürdürülebilir çalışma

ortamlarında daha etkili ve sağlıklı hizmet sunabilmeleri için örgütsel destek mekanizmalarının güçlendirilmesinin gerekliliğini ortaya koymuştur (Gönül, 2018).

Tez No: 540580

Tez Adı: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Mobbing (İş Yerinde Psikolojik Şiddet) Algısı ve Tükenmişlik ile İlişkisinin Araştırılması: İstanbul İli Örneği

Yazar: Kıvanç UZUN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Taner ARTAN

Üniversite/Enstitü: İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2018

Şehri: İstanbul

Araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının algıladıkları mobbing (iş yerinde psikolojik şiddet) düzeyi ile tükenmişlik arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, sosyal hizmet uzmanlarının çalışma ortamlarında karşılaştıkları mobbing türleri, bu davranışların tükenmişlik üzerindeki etkileri ve çeşitli sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisi değerlendirilmiştir. Ayrıca yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma süresi, gelir seviyesi ve kurum türü gibi değişkenlerin mobbing ve tükenmişlik düzeyleri üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırma, nicel (kantitatif) yönetime dayalı olarak kesitsel (anlık) bir modelde tasarlanmıştır. Kesitsel çalışmalar, araştırılan olguların belirli bir zaman dilimindeki durumunu ortaya koymak amacıyla yapılmaktadır. Araştırmanın evrenini, İstanbul Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ile İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışan sosyal hizmet uzmanları oluşturmuştur. Bu kurumlarda görev yapan toplam 246 uzmandan, %5 yanılğı düzeyine göre belirlenen 150 sosyal hizmet uzmanı araştırma örneklemini oluşturmuştur. Örneklem, basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmada, mobbingin alt faktörleri (iş ve kariyerle ilgili engellemeler, tehdit ve taciz, iş arkadaşları ile ilişkiler, özel yaşama müdahale, işe bağlılık) ile tükenmişliğin alt faktörleri (fiziksel, duygusal ve zihinsel tükenme) arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre; mobbing düzeyi arttıkça tükenmişlik düzeyinin de arttığı saptanmıştır. Özellikle iş ve kariyerle ilgili engellemeler ile tehdit ve taciz değişkenleri fiziksel tükenmeyi artırırken, işe bağlılığın artması tükenmişliği azaltmaktadır. Duygusal ve zihinsel tükenmenin ise iş arkadaşlarıyla ilişkiler ve kariyer engelleriyle pozitif ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yaş arttıkça hem mobbing hem de tükenmişlik düzeylerinin azaldığı, erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla mobbinge ve zihinsel

tükenmeye maruz kaldığı görülmüştür. Eğitim düzeyinin mobbing veya tükenmişlik üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmazken, bekar veya boşanmış bireylerin iş ve kariyerle ilgili engellemelere daha fazla maruz kaldıkları saptanmıştır. Gelir düzeyi düştükçe mobbing ve tükenmişlik düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. Kurum türü açısından ise, İstanbul Sağlık İl Müdürlüğü'nde çalışanların özel yaşama müdahale davranışlarını daha yüksek düzeyde algıladıkları, ancak işe bağlılıklarının da diğer kurumlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. İstanbul Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nde görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının ise daha fazla fiziksel tükenmişlik yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma yılı ve mevcut kurumda geçirilen süre arttıkça hem mobbing hem de tükenmişlik düzeylerinde anlamlı azalmalar görülmüştür. Buna karşın vardiyalı (gece veya hafta sonu) çalışanların, normal mesai düzeninde çalışanlara göre hem mobbing hem de tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, sosyal hizmet uzmanlarının toplumun dezavantajlı gruplarına hizmet sunarken örgütsel stres, mobbing ve tükenmişliğe maruz kaldıkları; bu durumun hem mesleki performans hem de hizmet kalitesi üzerinde olumsuz etkiler yarattığı görülmüştür. Araştırma, kurumlarda işyeri psikolojik güvenliğinin artırılması, mobbing önleme politikalarının geliştirilmesi, psikososyal destek ve süpervizyon mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının sağlıklı çalışma ortamlarında mesleki rollerini yerine getirmeleri, hem bireysel iyi oluşlarını hem de sosyal hizmet uygulamalarının etkinliğini artıracaktır.

Tez No: 453891

Tez Adı: Sosyal Hizmet Uzmanlarında Depresyonun Yapısal Sebepleri

Yazar: Necati Buğra KUDDAŞ

Danışman: Prof. Dr. Veli DUYAN

Üniversite/Enstitü: Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2016

Şehri: Ankara

Bu araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki etkinlikleri sırasında maruz kalabildikleri ruhsal sorunlardan biri olan depresyonun nedenlerini incelemek amacıyla yürütülmüştür. Çalışmada, sosyal hizmet uzmanlarının çalışma koşulları, mesleki doyum düzeyleri, müracaatçılarla kurdukları ilişkiler, kurumsal baskılar ve sosyal hizmet politikalarının meslek elemanlarının ruhsal iyilik hâli üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Araştırmanın temel amacı, sosyal hizmet uzmanlarının depresyona

yatkınlıklarını etkileyen yapısal unsurları ortaya koymak ve bu durumun önlenmesine yönelik öneriler geliştirmektir. Araştırma, ilişkisel tarama modeli kullanılarak nicel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Ulaşılabilir evren olarak Türkiye genelinde istihdam edilen ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) üyesi olan sosyal hizmet uzmanları seçilmiştir. Veri toplama süreci çevrimiçi anket yöntemiyle yürütülmüş; elde edilen veriler SPSS 16.0 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde korelasyon analizi, t-testi ve çapraz tablo analizleri kullanılmıştır. Böylece sosyal hizmet uzmanlarının depresyon düzeyleri ile demografik özellikleri, çalışma deneyimleri ve örgütsel koşulları arasındaki istatistiksel ilişkiler değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre sosyal hizmet uzmanlarının depresyon düzeyleri genel toplum ortalamasının oldukça üzerindedir. Katılımcıların %64,9'u Beck Depresyon Envanteri'nden 10 ve üzeri puan almış, %32,7'si ise klinik depresyon riski taşımaktadır. Katılımcıların %73,6'sı meslek hayatları boyunca unutamadıkları bir vaka ile karşılaştıklarını belirtmiş; bu grubun depresyon puanlarının istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçılarla kurdukları duygusal bağların ve mesleki sınırların aşılmasının ruhsal sağlık üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, sosyal hizmet çalışanlarının düzenli olarak psikolojik destek alması gerektiğini ve bu desteğin devlet tarafından zorunlu hale getirilmesinin önemli olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca sosyal hizmet uzmanları, mevcut sosyal yardım politikalarının müracaatçıların sorunlarını kalıcı biçimde çözmek yerine bağımlılık yarattığını ve meslek elemanlarında çaresizlik duygusunu artırdığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının depresyona yatkınlıklarının çoğunlukla yapısal faktörlerden kaynaklandığını ortaya koymuştur. Bu faktörler arasında kurumsal destek eksikliği, yoğun iş yükü, etkisiz müdahale koşulları, sınırlı karar yetkisi ve süpervizyon eksikliği öne çıkmaktadır. Araştırmanın sonunda, kurumlarda düzenli süpervizyon ve psikolojik destek sistemlerinin kurulması, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, özlük haklarının güçlendirilmesi ve sosyal hizmet politikalarının yardım temelli yaklaşımlardan çok güçlendirici müdahalelere yönelmesi önerilmiştir.

Tez No: 834658

Tez Adı: Sosyal Hizmet Merkezlerinde Çalışan Meslek Elemanlarının Tükenmişlik Seviyelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Değerlendirilmesi

Yazar: Mehmet Sedat DEMİR

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Oktay ALKUŞ

Üniversite/Enstitü: Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2023

Şehri: Aksaray

Araştırma, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Sosyal Hizmet Merkezlerinde görev yapan meslek elemanlarının tükenmişlik düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerin demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmet alanında görev yapan meslek elemanlarının, toplumun farklı kesimlerine hizmet sunarken yaşadıkları duygusal yük, iş yoğunluğu, statü farklılıkları ve çalışma koşulları gibi etkenlerin tükenmişlik üzerindeki etkilerini analiz etmek çalışmanın temel çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu kapsamda araştırmada, tükenmişlik kavramı duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt boyutları üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nicel araştırma, toplumsal olgular arasındaki ilişkileri istatistiksel verilerle inceleyen bir yaklaşımdır. Bu doğrultuda, çalışma kapsamında örneklem grubundan elde edilen veriler istatistiksel analiz teknikleriyle değerlendirilmiştir. Veriler, tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenlerle (cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma süresi, statü, gelir durumu, iş yoğunluğu vb.) ilişkisini ortaya koymak amacıyla analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde, değişkenler arası farklılıkların belirlenmesi için uygun istatistiksel yöntemlerden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; medeni durum, çocuk varlığı, meslek, gelir durumu ve çalışılan birim ile tükenmişlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak öğrenim durumu, cinsiyet, çalışma süresi, statü ve iş yoğunluğu değişkenlerinin tükenmişlik düzeyleri üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Erkeklerin kişisel başarı puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu, öğrenim durumu yükseldikçe duygusal tükenme düzeyinin azaldığı ve uzun süre çalışan personelin tükenmişlik düzeyinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca iş yoğunluğu arttıkça duygusal tükenmenin yükseldiği, ancak kişisel başarı ve duyarsızlaşma boyutlarında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular, sosyal hizmet merkezlerinde görev yapan personelin çalışma koşullarının ve iş yükünün tükenmişlik üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Tükenmişliğin azaltılması için çalışma ortamlarının iyileştirilmesi, personelin mesleki destek mekanizmalarının güçlendirilmesi ve iş yükünün dengeli dağıtılması önerilmektedir. Ayrıca sosyal hizmet merkezlerinde görev yapan meslek elemanlarının tükenmişlik düzeylerinin, hizmet kalitesi ve müracaatçı memnuniyeti üzerinde dolaylı

bir etkiye sahip olduğu değerlendirilmiş; bu nedenle düzenli süpervizyon ve mesleki destek sistemlerinin kurulmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Tez No: 868738

Tez Adı: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Algılanan Stres ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki

Yazar: Erhan ATEş

Danışman: Doç. Dr. Abdulhakim BEKİ

Üniversite/Enstitü:  sk dar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yıl: 2024

şehri: İstanbul

Bu araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının (SHU) iş yüküne bağlı olarak yaşadıkları stres düzeylerini ve bu stresin tükenmişlik üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada ayrıca, katılımcıların demografik özellikleriyle algılanan stres ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sosyal hizmet uzmanları, yoğun iş yükü, kaynak yetersizliği, müracaatçı problemlerinin ağırlığı ve bürokratik engeller gibi etmenler nedeniyle hem fiziksel hem ruhsal açıdan yıpranabilmekte ve bu durum uzun vadede tükenmişliğe yol açabilmektedir. Araştırmanın temel amacı, sosyal hizmet uzmanlarının iş kaynaklı stres düzeyleriyle tükenmişlik duygusu arasındaki ilişkiyi belirleyerek, bu bulgular doğrultusunda stres ve tükenmişliği azaltmaya yönelik kurumsal destek mekanizmalarının geliştirilmesine katkı sağlamaktır. Araştırmada nicel yöntem kullanılmış olup, ilişkisel tarama modeli tercih edilmiştir. Çalışma, sosyal hizmet uzmanlarının algılanan stres düzeylerinin tükenmişlik seviyeleri üzerindeki etkisini ortaya koymayı hedeflemiştir. Evren, Türkiye genelinde aktif olarak çalışan sosyal hizmet uzmanlarından oluşmaktadır. Örneklem seçimi için basit seçkisiz örnekleme yöntemi tercih edilmiş ve 256 katılımcıya ulaşılmıştır. Veriler, Google Forms aracılığıyla çevrim içi olarak toplanmış; sosyal medya platformları, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) ve çeşitli mezun grupları üzerinden katılımcılara ulaştırılmıştır. Araştırmanın kriterleri, sosyal hizmet alanından mezun olup aktif olarak bu meslekte çalışan bireyler olarak belirlenmiştir. Toplanan veriler istatistiksel yöntemlerle analiz edilerek stres ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki korelasyon değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularında, sosyal hizmet uzmanlarının algıladıkları iş stresinin tükenmişlik düzeylerini anlamlı biçimde artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle duygusal tükenme, kişisel başarı hissinin azalması ve

duyarsızlaşma gibi boyutlarda yüksek stres düzeyinin etkili olduğu görülmüştür. Kadın sosyal hizmet uzmanlarının erkek meslektaşlarına kıyasla daha yüksek stres düzeyine sahip oldukları, ancak tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmadığı belirlenmiştir. Mesleğe yeni başlayan uzmanların daha yüksek tükenmişlik yaşadığı, deneyimli uzmanların ise stresle başa çıkmada daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca haftalık çalışma saatleri arttıkça stres ve tükenmişlik düzeylerinin de yükseldiği görülmüştür.

Elde edilen sonuçlara göre, kurumların sosyal hizmet uzmanlarının stres ve tükenmişlik düzeylerini azaltmaya yönelik yapısal düzenlemeler yapmaları gerekmektedir. Özellikle stresle baş etme, farkındalık, kişisel bakım, sağlıklı yaşam ve iş-yaşam dengesi konularında kurumsal eğitimlerin verilmesi, destek ağlarının oluşturulması ve süpervizyon sistemlerinin güçlendirilmesi önerilmektedir. Kadın sosyal hizmet uzmanlarının iş ve özel yaşam rollerini dengeleyebilmeleri için esnek çalışma modellerinin uygulanması, mesleğe yeni başlayan uzmanların ise deneyimli meslektaşlarla mentorluk ilişkileri kurarak desteklenmesi önerilmiştir.

Tez No: 667398

Tez Adı: Suça Sürüklenen Çocuk ve Topluma Yeniden Kazandırılma Sürecinin Güçlendirme Yaklaşımı Bağlamında Değerlendirilmesi

Yazar: Hamza AYDEMİR (177203015)

Danışman: Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR

Üniversite/Enstitü: Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2021

Şehri: Yalova

Araştırma, suça sürüklenen çocukların topluma yeniden kazandırılma süreçlerini sosyal hizmet disiplini çerçevesinde, güçlendirme yaklaşımı bağlamında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye’de artan çocuk suçluluğu oranları, yalnızca hukuki değil sosyal, ekonomik ve psikolojik yönleriyle de ele alınması gereken çok boyutlu bir sorun olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda araştırmmanın amacı, suça sürüklenen çocuklara yönelik olarak uygulanan psikososyal eğitim modellerinin çocukların topluma yeniden kazandırılma sürecine ne ölçüde katkı sağladığını ortaya koymak ve bu süreçte sosyal hizmet mesleğinin rolünü güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde tartışmaktır. Çalışmada ayrıca, sosyal hizmetin mesleki kuram ve

yaklaşımlarından güçlendirme anlayışının bu süreçlere nasıl entegre edilebileceği değerlendirilmiştir.

Araştırma yöntemi olarak sistematik derleme yaklaşımı kullanılmış, çalışma üç bölümden oluşmuştur. Her üç bölümde de detaylı literatür taraması gerçekleştirilmiş ve konu çok yönlü biçimde ele alınmıştır. Birinci bölümde suç, çocuk ve suça sürüklenme kavramları teorik çerçevede incelenmiştir. İkinci bölümde, suça sürüklenen çocuk kavramının tarihsel gelişimi, ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan yasal düzenlemeler, çocuk adalet sistemi ve koruma politikaları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise, suça sürüklenen çocukların topluma yeniden kazandırılma süreci kapsamında uygulanan psikososyal eğitim modelleri incelenmiş; bu modellerin sosyal hizmetin temel kuramlarından biri olan güçlendirme yaklaşımıyla ilişkisi değerlendirilmiştir. Çalışmada, güçlendirme yaklaşımının çocukların sahip oldukları potansiyellerin farkına varmalarında ve bu potansiyelleri toplumsal yaşamda etkin biçimde kullanabilmelerinde önemli bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, çocuk suçluluğu çok boyutlu bir toplumsal problem olup yalnızca bireysel ya da hukuki nedenlerle açıklanamaz. Aile, okul, sosyoekonomik koşullar, arkadaş çevresi, madde kullanımı gibi faktörler birbiriyle etkileşim içinde çocuğun suça yönelmesine neden olmaktadır. Bu nedenle çözüm sürecinde multidisipliner yaklaşımların benimsenmesi, sosyal hizmet, psikoloji, hukuk ve eğitim disiplinlerinin eşgüdüm içinde çalışması gerekmektedir. Araştırmada, suça sürüklenen çocukların topluma yeniden kazandırılma sürecinde sosyal hizmet uzmanlarının önemli bir role sahip olduğu, özellikle güçlendirme yaklaşımının çocukların kendi yaşamları üzerinde kontrol duygusunu artırdığı, özgüven ve sorumluluk geliştirmelerine katkı sunduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak, suça sürüklenen çocuklara yönelik cezaevleri ve denetimli serbestlik birimlerinde uygulanan psikososyal destek ve eğitim modellerinin, güçlendirme yaklaşımıyla desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu sayede çocukların bireysel güçlerini fark etmeleri, sosyal çevrelerinde destekleyici ilişkiler kurmaları ve yeniden topluma kazandırılma süreçlerinin kalıcı hale gelmesi sağlanabilir. Sosyal hizmet disiplininin adalet sistemi içerisinde daha etkin bir biçimde yer alması, rehabilitasyon süreçlerinde sosyal hizmet uzmanlarının aktif rol üstlenmesi ve çocuklara yönelik hizmetlerde güçlendirme temelli politikaların geliştirilmesi önerilmektedir.

Bu araştırma, suça sürüklenen çocukların rehabilitasyonu ve toplumsallaşma süreçlerine ilişkin sosyal hizmet temelli yaklaşımların önemini vurgulamakta; özellikle güçlendirme yaklaşımının psikososyal müdahalelerde etkin biçimde uygulanmasının

hem bireysel hem de toplumsal düzeyde olumlu sonuçlar doğuracağını ortaya koymaktadır.

Tez No: 549723

Tez Adı: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Hizmet Merkezlerinde Çalışan Meslek Elemanlarının İş Doyumlarının Analizi: İzmir Örneği

Yazar: Medeni KARAKUŞ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Zülfikar ÖZKAN

Üniversite/Enstitü: Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü'ne bağlı Sosyal Hizmet Merkezlerinde (SHM) çalışan meslek elemanlarının iş doyum düzeylerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanı, psikolog, sosyolog, çocuk gelişimci ve öğretmen gibi farklı meslek gruplarından oluşan bu profesyonellerin çalışma koşulları, aldıkları ücretler, iş yoğunlukları, terfi olanakları ve yöneticiler tarafından takdir edilip edilmedikleri gibi değişkenlerin iş doyumunu üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma, SHM'lerde görev yapan meslek elemanlarının mesleki memnuniyet düzeylerini belirleyerek kurum verimliliğini artırabilecek örgütsel politikaların geliştirilmesi açısından önemli veriler sunmaktadır.

Araştırmada nicel yöntem kullanılmış ve evren olarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü'ne bağlı tüm Sosyal Hizmet Merkezlerinde görev yapan 176 meslek elemanı belirlenmiştir. Gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülen araştırmada, zaman kısıtı nedeniyle tüm evrene ulaşılamamış, ancak 112 meslek elemanından veri toplanabilmektedir. Katılımcıların 35'i sosyal hizmet uzmanı, 33'ü sosyolog, 18'i psikolog, 11'i psikolojik danışmanlık ve rehberlik mezunu, 4'ü çocuk gelişimci, 9'u öğretmen ve 2'si hemşiredir. Veriler anket formu aracılığıyla elde edilmiş, analizlerde meslek elemanlarının demografik özellikleri ile iş doyum düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırma sonucunda SHM'lerde çalışan meslek elemanlarının genel olarak düşük düzeyde iş doyumuna sahip oldukları belirlenmiştir. Bu düşük düzeyin temel nedenleri arasında düşük ücret, yüksek iş yükü, sınırlı terfi olanakları, katı kurum kuralları ve yöneticilerden gelen takdir eksikliği yer almaktadır. Çalışma İzmir İl Müdürlüğü'ne

bağlı yedi SHM’de yürütülmüş ve 112 meslek elemanına ulaşılmıştır. Katılımcıların büyük bir kısmının beş yıl ve altı deneyime sahip olduğu, en fazla katılımın engelli evde bakım hizmetleri biriminden geldiği ve çoğunluğun 657 sayılı kanun veya ASDEP programı kapsamında çalıştığı görülmüştür.

Yapılan hipotez analizlerinde, ücret, kariyer olanakları ve işyeri kuralları gibi değişkenlerin iş doyumu üzerinde anlamlı etkileri olduğu; ancak iş yoğunluğu ve yöneticiler tarafından takdir edilme değişkenlerinin anlamlı bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgulara dayanarak SHM çalışanlarının ücret politikalarının yeniden düzenlenmesi, iş yükü dağılımının dengelenmesi, kurum içi terfi ve kariyer planlama sistemlerinin geliştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca yöneticilerin çalışanları takdir etmeye, destekleyici bir iş ortamı oluşturmaya ve meslek elemanlarının karar alma süreçlerine aktif katılımını teşvik etmeye özen göstermeleri gerekmektedir.

Tez No: 518493

Tez Adı: Türkiye’de Sosyal Hizmet Kurumlarında Çalışanların Örgütsel Bağlılık ve İş Tatminleri: Darülaceze Başkanlığı Örneği

Yazar: Cansu ALAYVAZ (167203011)

Danışman: Doç. Dr. Bedrettin KESGİN

Üniversite/Enstitü: Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2018

Şehri: Yalova

Araştırma, Darülaceze Başkanlığı’nda görev yapan farklı meslek gruplarındaki çalışanların örgütsel bağlılık ve iş tatmin düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada çalışanların kurumlarına duydukları aidiyet duygusu ile yaptıkları işten aldıkları memnuniyet arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Örgütsel bağlılık, çalışanın kurumun değer ve hedeflerini benimsemesi ve kurumun devamlılığına katkı sağlama isteği olarak; iş tatmini ise bireyin yaptığı işten elde ettiği mutluluk ve doyum olarak tanımlanmıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmış, nicel veriler anket aracılığıyla toplanarak SPSS programında korelasyon, t-testi ve ANOVA analizleriyle değerlendirilmiştir. Ayrıca, yöneticilerle yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlar yoluyla nitel veriler elde edilmiştir. Katılımcılar 157 kişiden oluşmakta olup, çoğunluğu kadın (%58,6), geri kalanı erkektir (%41,4). Katılımcılar sağlık, sosyal hizmet, idari ve yardımcı hizmet birimlerinde çalışmaktadır. Bulgular, örgütsel bağlılık ile iş tatmini arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Duygusal bağlılık düzeyi

arttıkça çalışanların iş tatmininin de yükseldiği belirlenmiş, normatif bağlılık ile iş tatmini arasında zayıf; devamlılık bağlılığı ile orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Cinsiyet ve gelir düzeyi değişkenlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuş; erkeklerin iş tatmini kadınlara göre biraz daha yüksek, gelir düzeyi arttıkça iş tatmininin de yükseldiği görülmüştür. Vardiyalı çalışanların iş tatmini, vardiyasız çalışanlara göre daha düşük bulunmuş ve bu durumun özel yaşam dengesinin bozulmasıyla ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Nitel bulgular, örgütsel bağlılığın tek boyutlu bir olgu olmadığını, duygusal, normatif ve devamlılık bağlılıklarının birbirini tamamlayan unsurlar olduğunu ortaya koymuştur. Yöneticiler, çalışanların aidiyet duygusunu güçlendirmek için adaletli ücretlendirme, mesleki gelişim fırsatları ve takdir sistemlerinin önemine vurgu yapmıştır. Sonuç olarak, araştırma örgütsel bağlılık ile iş tatmini arasında güçlü bir ilişki bulunduğunu, çalışanların kurumlarına bağlılıklarının hizmet kalitesi ve verimliliği doğrudan etkilediğini göstermektedir. Sosyal hizmet kurumlarında çalışan motivasyonunu destekleyen politikaların geliştirilmesi, hem çalışan memnuniyetinin hem de sunulan hizmetin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Tez No: 943518

Tez Adı: Sosyal Hizmet Örgütlerinde Stres Yönetiminin Çalışan Verimliliğine Etkisi

Yazar: Arzu KARATAŞ

Danışman: —

Üniversite/Enstitü: Muş Alparslan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi **Yılı:** 2025

Şehri: Muş

Araştırma, sosyal hizmet örgütlerinde görev yapan çalışanların stres yönetimi düzeylerinin çalışan verimliliği üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmet örgütleri, insanla doğrudan temas gerektiren, yüksek düzeyde duygusal emek içeren ve psikososyal risk faktörlerinin yoğun biçimde hissedildiği kurumlardır. Bu doğrultuda çalışmada, çalışanların stresle başa çıkma stratejilerinin iş performanslarına ve dolayısıyla örgütsel verimliliğe nasıl yansıdığı analiz edilmiştir. Araştırma, bu ilişkiyi ampirik düzeyde ortaya koyarak sosyal hizmet kurumlarında çalışan refahını ve örgütsel etkinliği artırmaya yönelik öneriler geliştirmeyi hedeflemektedir. Araştırmada nicel yöntem kullanılmış, ilişkisel tarama modeli benimsenmiştir. Veriler çevrim içi anket formu aracılığıyla toplanmış; stres yönetimi düzeyi Moos (1993) tarafından

geliştirilen 24 maddelik ölçekle, çalışan verimliliği ise Van Der Vegt, Emans ve Van De Vliert (2000) tarafından geliştirilen 5 maddelik ölçekle ölçülmüştür. Veriler Google Form üzerinden elde edilmiş, katılımcılara gönüllülük, gizlilik ve anonimlik esaslarına göre ulaşılmıştır. Örneklem kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve analizler Jamovi programı aracılığıyla yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Araştırma bulguları, stres yönetimi stratejilerinden özellikle mantıksal analiz ve problem çözme odaklı yaklaşımların çalışan verimliliği üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Buna karşın, pozitif değerlendirme stratejisinin etkisi sınırlı bulunmuş, destek arama stratejisinin ise verimlilik üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Araştırma çalışanların stresle başa çıkma becerilerinin geliştirilmesinin verimlilik artışıyla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, sosyal hizmet örgütlerinde yöneticilerin çalışanların problem çözme ve mantıksal analiz becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programları düzenlemeleri önerilmektedir. Ayrıca, insan kaynakları birimlerinin bireysel gelişim fırsatları sunarak karar verme ve planlama becerilerini destekleyen uygulamaları yaygınlaştırmaları tavsiye edilmektedir.

Tez No: 788068

Tez Adı: Sosyal Hizmet Kurumlarının Yönetiminde Görev Yapan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kurumsal Bağlılık ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ile İş Stresi ve Stresle Başa Çıkma Yöntemlerinin İncelenmesi

Yazar: Hakan TAŞDEMİR

Danışman: —

Üniversite/Enstitü: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Klinik Odaklı Sosyal Hizmet Doktora Programı

Tez Türü: Doktora Tezi

Yılı: 2022

Şehri: Ankara

Bu araştırma, sosyal hizmet kurum ve kuruluşlarında yönetici pozisyonunda görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının çalışma yaşamında karşılaştıkları stres faktörlerini, psikolojik dayanıklılık düzeylerini ve kurumsal bağlılık ilişkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada yöneticilerin kurumsal bağlılık, psikolojik dayanıklılık, iş stresi ve stresle başa çıkma düzeyleri arasındaki ilişkiler analiz edilmiş; bu değişkenlerin kişisel ve mesleki özelliklerle bağlantısı değerlendirilmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeliyle yürütülen araştırmada, Türkiye genelinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kurumlarda görev yapan sosyal

hizmet yöneticilerinden elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, sosyal hizmet yöneticilerinin genel olarak yüksek düzeyde kurumsal bağlılık, psikolojik dayanıklılık ve stresle başa çıkma becerisine sahip olduklarını; iş stres düzeylerinin ise orta düzeyde seyrettiğini göstermektedir. Yaş arttıkça psikolojik dayanıklılık ve stresle başa çıkma becerilerinin azaldığı, gündüzlü kurumlarda çalışan yöneticilerin ise yatılı kurumlarda çalışanlara göre daha yüksek devam bağlılığı sergilediği belirlenmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı, yöneticilik ve stresle baş etme konularında yeterli eğitim almadığını ifade etmiş; iş stresinin aile ilişkileri ve sosyal yaşam üzerinde olumsuz etkiler yarattığını belirtmiştir. Bulgular, kurumsal bağlılığın artmasının mesleki motivasyonu ve iş tatminini güçlendirdiğini, psikolojik dayanıklılığın ise stresin olumsuz etkilerini azalttığını ortaya koymuştur. Ayrıca müracaatçıların yanlış beklentileri nedeniyle yaşanan sorunların, yöneticiler üzerinde ek stres yarattığı saptanmıştır. Bu doğrultuda, Bakanlık düzeyinde bilgilendirme faaliyetlerinin artırılması, yöneticilere yönelik stresle başa çıkma, liderlik ve süpervizyon eğitimlerinin yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Tez No: 583100

Tez Adı: Erzurum Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Bağlı Kuruluşlarda Çalışan Mesleki Personellerin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi

Yazar: Başar Kemal KOÇAK

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İsmail ÖZ

Üniversite/Enstitü: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: Erzurum

Bu araştırma, Erzurum Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarda görev yapan mesleki personellerin tükenmişlik düzeylerini belirlemeyi ve tükenmişliğe etki eden faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, çalışanların tükenmişlik düzeyleri ile sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler değerlendirilmiş; tükenmişliğe neden olan örgütsel ve bireysel etmenler analiz edilmiştir. Çalışma, sosyal hizmet alanında görev yapan profesyonellerin duygusal ve mesleki zorlanmalarını anlamaya katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Nicel araştırma yöntemi benimsenen çalışmada, veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma evrenini Erzurum Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl

Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarda görev yapan 81 mesleki personel oluşturmuş; izinli veya görevli personeller dışında 74 katılımcıya ulaşılmıştır. Veriler, Sosyo-Demografik Veri Formu ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği (Ergin, 1992) aracılığıyla toplanmıştır. Ölçek, duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissi alt boyutlarından oluşmaktadır. Araştırma bulgularına göre, katılımcıların çoğunluğunu 28–37 yaş aralığında, evli ve kadın çalışanlar oluşturmakta; büyük kısmı lisans mezunu olup sosyolog unvanına sahiptir. Katılımcıların genel olarak orta düzeyde duygusal tükenme yaşadığı, az sayıda çalışanda duyarsızlaşma belirtileri görüldüğü, buna karşın kişisel başarı hissinde düşmenin yaygın olduğu tespit edilmiştir. İstatistiksel analizler, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, hizmet yılı veya meslek seçimi gibi değişkenlerle tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı fark olmadığını göstermiştir. Ancak, çalışma ortamından memnuniyet düzeyi ile duygusal tükenme arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Özellikle iş yükünün yoğun olduğu kurumlarda görev yapan personellerde duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, aşırı iş yükü, sınırlı personel desteği ve düşük motivasyonun tükenmişliği artırdığını göstermektedir. Ayrıca kişisel başarı hissinde düşüş yaşayan çalışanların yeterli takdir ve geri bildirim alamadıkları, bu nedenle mesleki doyumlarının azaldığı belirlenmiştir.

Tez No: 550868

Tez Adı: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Bağlı Kuruluşlarda Çalışan Meslek Elemanlarının İş Doyumunun Anksiyete ve Depresyon Düzeylerine Etkisi: Adana İli Örneği

Yazar: Cansu SONBAHAR

Danışman: Prof. Dr. Nurgül ÖZPOYRAZ (Çukurova Üniversitesi)

Üniversite/Enstitü: Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: Mersin

Bu araştırma, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kuruluşlarda görev yapan meslek elemanlarının iş doyumunun, anksiyete ve depresyon düzeyleri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel hedefi, sosyal hizmet kurumlarında çalışan profesyonellerin iş doyum düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve kurum içi verimliliği artırmaya yönelik öneriler geliştirmektir. Nicel araştırma yöntemine dayalı olarak yürütülen çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2018 yılı itibarıyla Adana

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı on iki farklı kuruluştaki görev yapan meslek elemanları oluşturmuştur. Örneklemi ise araştırmaya gönüllü olarak katılan 80 meslek elemanı meydana getirmiştir. Veriler, Minnesota İş Doyumu Ölçeği, Beck Anksiyete Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların genel olarak orta düzeyde iş doyumuna sahip oldukları, iş doyum puan ortalamasının 61,78 olduğu belirlenmiştir. Beck Anksiyete Ölçeği sonuçları, katılımcıların yarısına yakınında anksiyete belirtisi bulunmadığını, küçük bir kısmında ise orta veya şiddetli düzeyde anksiyete görüldüğünü göstermektedir. Beck Depresyon Ölçeği bulguları, katılımcıların genel olarak klinik düzeyde depresyon belirtileri taşımadığını ortaya koymuştur. İstatistiksel analizler sonucunda, iş doyum ile depresyon arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. İş doyumunun artmasıyla depresyon düzeyinin azaldığı; depresyondaki varyansın %19'unun iş doyum tarafından açıklandığı bulunmuştur. Buna karşın, iş doyumunun anksiyete düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre kadın meslek elemanlarının iş doyumunun erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu; medeni durumun ise anksiyete düzeyinde farklılık yarattığı saptanmıştır. Ayrıca, sosyologların içsel iş doyum puanlarının sosyal hizmet uzmanlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular, sosyal hizmet çalışanlarının iş doyumunun psikolojik iyi oluşla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, çalışanların iş doyum düzeylerini artırmak için kurumsal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, düzenli hizmet içi eğitimlerin verilmesi ve psikososyal destek programlarının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Tez No: 565137

Tez Adı: Hastanelerde Çalışan Sosyal Çalışmacıların Örgütsel Bağlılıkları Üzerine Saha Araştırması: Marmara Bölgesi Örneği

Yazar: Özlem APAYDIN USTA

Danışman: Prof. Dr. Musa ŞAHİN

Üniversite/Enstitü: Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: Yalova

Bu araştırma, hastanelerde görev yapan sosyal çalışmacıların örgütsel bağlılık düzeylerini incelemek ve bu bağlılığın çeşitli sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Sosyal çalışmacıların kurumlarının amaç

ve değerlerini benimsemeleri, örgüte aidiyet hissetmeleri ve mesleki doyumlarını sürdürmeleri, hem bireysel performans hem de hizmet kalitesi açısından kritik önem taşımaktadır. Bu kapsamda araştırmada cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, mesleki deneyim süresi ve görev yapılan birim gibi değişkenlerin örgütsel bağlılık üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Araştırma nicel yöntemle yürütölmüş olup, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İstanbul, Bursa, Kocaeli ve Sakarya illerinde hastanelerde görev yapan sosyal çalışmacılardan elde edilen veriler, SPSS programı aracılığıyla korelasyon, t-testi ve ANOVA analizleriyle değerlendirilmiştir. Örgütsel bağlılık düzeylerinin ölçümünde Allen ve Meyer'in üç boyutlu örgütsel bağlılık modeli (duygusal, devam ve normatif bağlılık) temel alınmıştır. Araştırma bulgularına göre, hastanelerde çalışan sosyal çalışmacıların genel örgütsel bağlılık düzeyleri düşük bulunmuştur. Cinsiyet değişkeni açısından kadın çalışanların örgütsel bağlılık düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu; medeni durum ve çocuk sahibi olma değişkenlerinin ise anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Eğitim düzeyine göre yapılan değerlendirmede, yüksek lisans mezunlarının örgütsel bağlılık düzeylerinin lisans mezunlarına kıyasla daha yüksek olduğu görölmüştür. Ayrıca, 41–50 yaş grubundaki sosyal çalışmacıların örgütsel bağlılık düzeyleri diğer yaş gruplarına göre anlamlı biçimde daha yüksek bulunmuştur. Mesleki deneyim süresi bakımından 11–15 yıl arasında görev yapan katılımcıların örgütsel bağlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışılan hastane türüne göre yapılan analizlerde, üniversite hastanelerinde görev yapan sosyal çalışmacıların devlet ve eğitim-araştırma hastanelerinde çalışanlara kıyasla daha yüksek örgütsel bağlılık sergiledikleri belirlenmiştir. Ayrıca, hasta hakları biriminde görev yapan sosyal çalışmacıların diğer birimlerde çalışanlara göre daha yüksek düzeyde bağlılık gösterdikleri görölmüştür. Sonuç olarak, araştırma sosyal çalışmacıların örgütsel bağlılık düzeylerinin bireysel özellikler, görev süresi ve kurum tipi gibi faktörlere bağlı olarak değiştiiğini ortaya koymuştur. Sosyal hizmet kurumlarında çalışan profesyonellerin örgütsel bağlılıklarını artırmak amacıyla, mesleki gelişim fırsatlarının güçlendirilmesi, destekleyici liderlik anlayışının benimsenmesi ve kurumsal aidiyet duygusunu geliştiren uygulamaların yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Tez No: 524820

Tez Adı: Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi: Doğu Karadeniz Örneği

Yazar: Zeliha EROL

Danışman: Doç. Dr. Ahmet Burhan ÇAKICI

Üniversite/Enstitü: Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Yönetimi Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2018

Şehri: Gümüşhane

Bu araştırma, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının iş stresi, tükenmişlik ve iş doyumu düzeylerini sosyodemografik değişkenler çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel hedefi, iş stresi ve tükenmişliğin iş doyumu üzerindeki etkisini ortaya koymak ve bu değişkenlerin cinsiyet, yaş, medeni durum ve hizmet süresi gibi faktörlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Nicel araştırma yöntemiyle yürütülen çalışma, betimleyici ve karşılaştırmalı analizler içeren ilişkisel bir model üzerine kurulmuştur. Araştırma evrenini, Diyarbakır Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı kurumlarda görev yapan 259 sosyal hizmet personeli oluşturmuştur. Veriler, Maslach Tükenmişlik Envanteri, İş Stresi Ölçeği ve Oshagbemi İş Doyumu Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Analizlerde korelasyon, t-testi ve varyans analizleri kullanılmış; yaş, cinsiyet, hizmet süresi ve çalışma koşulları gibi değişkenler dikkate alınmıştır. Elde edilen bulgular, duygusal tükenme ile diğer tükenmişlik alt boyutları arasında güçlü bir pozitif ilişki bulunduğunu göstermektedir. Duygusal tükenme, iş doyumu ile negatif; iş stresi ile ise pozitif yönde anlamlı ilişki göstermektedir. Yaş ve hizmet süresi değişkenlerinin tükenmişlik, iş stresi ve iş doyumu üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Ancak çalışılan kurum türü, hizmet modeli (gündüzlü/yatılı) ve işini severek yapma durumu bu değişkenleri anlamlı biçimde etkilemektedir. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, erkek çalışanların duygusal tükenmişlik düzeylerinin kadın çalışanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Medeni duruma göre ise iş doyumu, iş stresi ve tükenmişlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Gündüzlü kurumlarda çalışan personelin iş stresi ve tükenmişlik düzeylerinin yüksek, iş doyumlarının ise düşük olduğu saptanmıştır. Katılımcıların işlerini severek yapma durumları ile iş doyumu arasında pozitif bir ilişki gözlenmiştir. İşini severek yapmayan personelde tükenmişlik ve iş stresi yüksek, iş doyumu ise düşük düzeydedir. Ayrıca çalışma koşullarını olumsuz değerlendiren katılımcıların da benzer biçimde yüksek tükenmişlik ve düşük iş doyumu sergiledikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak, araştırma bulguları sosyal hizmet alanında çalışan kamu personelinin iş doyumunu etkileyen en önemli faktörlerin iş stresi ve tükenmişlik olduğunu ortaya

koymuştur. Duygusal tükenmişliğin artması, çalışanların iş doyumunu düşürmekte; yüksek iş stresi ise tükenmişlik belirtilerini yoğunlaştırmaktadır. Bu doğrultuda, sosyal hizmet personelinin iş yükünü azaltmaya, örgütsel desteği güçlendirmeye ve çalışan motivasyonunu artırmaya yönelik politikaların geliştirilmesi önerilmektedir.

Tez No: 858072

Tez Adı: Psikolojik İyi Oluş ile rgtsel Bağlılık Arasındaki İlişki: Sosyal Hizmet alışanlarına Yönelik Bir Araştırma

Yazar: Nusret Metin GüMüş

Danışman: Doç. Dr. Özlem KUVAT

Üniversite/Enstitü: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2024

şehri: Balıkesir

Bu araştırma, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda görev yapan sosyal hizmet alışanlarında örgütsel bağlılık ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Literatürde bu iki kavram farklı meslek grupları bağlamında sıkça ele alınmış olsa da, sosyal hizmet çalışanlarını doğrudan merkeze alan çalışmaların sınırlı olması bu araştırmanın önemini artırmaktadır. Bu bağlamda araştırma, sosyal hizmet alışanlarında örgütsel bağlılık ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi hem teorik hem de ampirik düzeyde ortaya koymayı ve elde edilen sonuçlarla alan yazına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Araştırma, nicel araştırma yöntemleri kapsamında ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmış; hazırlanan anket Bursa ve Balıkesir illerinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kurum ve kuruluşlarda görev yapan sosyal hizmet çalışanlarına uygulanmıştır. Çalışma sürecinde önce literatür taranmış, araştırma problemi ve hipotezler belirlenmiş, ardından toplanan veriler istatistiksel analizlerle değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların örgütsel bağlılık ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu saptanmıştır. Sosyal hizmet çalışanlarının kurumlarına güçlü bir aidiyet hissettikleri ve yüksek düzeyde psikolojik iyi oluş sergiledikleri belirlenmiştir. Örgütsel bağlılığın alt boyutları olan duygusal, devam ve normatif bağlılığın, psikolojik iyi oluş üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı etkiler yarattığı tespit edilmiştir. Sosyodemografik değişkenler açısından yapılan analizler sonucunda, cinsiyet, yaş, medeni durum ve mesleki kıdem ile örgütsel bağlılık arasında anlamlı fark bulunmazken; eğitim düzeyi ile hem örgütsel bağlılık hem

de psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Eğitim düzeyi arttıkça çalışanların örgütsel bağlılık ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin de yükseldiği belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, örgütsel bağlılık ile psikolojik iyi oluş arasında güçlü ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Sosyal hizmet çalışanlarının örgütlerine duydukları bağlılığın, onların psikolojik iyi oluşlarını güçlendirdiği; artan kurumsal aidiyet duygusunun motivasyonu, mesleki doyumu ve performansı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak, bu çalışma sosyal hizmet çalışanlarında örgütsel bağlılık ve psikolojik iyi oluş etkileşimini ortaya koyarak, çalışan memnuniyetini, dayanıklılığı ve verimliliği artıracak kurumsal uygulamaların geliştirilmesine yönelik bilimsel bir temel sunmaktadır.

Tez No: 815993

Tez Adı: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışanlarında Mesleki Tükenmişlik ve Empatik Eğilim Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Adana İli Örneği

Yazar: Ezgi CİHAN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Özge METİN (Çukurova Üniversitesi)

Üniversite/Enstitü: Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2022

Şehri: Mersin

Bu araştırma, Adana Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı kurumlarda görev yapan meslek elemanlarının mesleki tükenmişlik düzeyleri ile empatik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmet alanında çalışan profesyoneller, yardım temelli görevlerinin doğası gereği yoğun duygusal yükler taşımakta ve bu durum tükenmişlik riskini artırmaktadır. Dolayısıyla empatik eğilim ile tükenmişlik arasındaki ilişkinin ortaya konulması, hem çalışanların psikososyal iyilik hali hem de hizmet kalitesinin sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir. Araştırma, ilişkisel tarama modeli temelinde yürütülmüştür. Bu model, değişkenler arasındaki ilişkileri betimlemeye ve yönünü belirlemeye olanak tanıyan nicel bir araştırma desenidir. Veriler, Adana Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı kurumlarda görev yapan sosyal hizmet çalışanlarından anket yöntemi ile toplanmış; elde edilen veriler korelasyon ve regresyon analizleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Böylece tükenmişlik ve empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkinin gücü ve yönü istatistiksel olarak ortaya konmuştur. Araştırma bulgularına göre, sosyal hizmet çalışanlarının duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeyleri orta seviyede, kişisel başarı

hissi ise düşük düzeydedir. Bu durum, genel anlamda katılımcıların orta düzeyde mesleki tükenmişlik yaşadıklarını göstermektedir. Analiz sonuçları, tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olma, mezun olunan bölüm, kıdem yılı, kurum türü ve çalışma birimi gibi değişkenler açısından anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Buna karşın, yüksek lisans mezunu olanlar ile mesleğini kendi isteği dışında seçen çalışanlarda duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, görev yeri tercihi dışında birimde çalışan bireylerde duygusal tükenmenin arttığı, kişisel başarı hissini ise azaldığı tespit edilmiştir. Empatik eğilim ile tükenmişlik boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde, empatik eğilim düzeyindeki artışın, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerini azalttığı; buna karşılık kişisel başarı hissini artırdığı bulunmuştur. Bu sonuç, empatik eğilimin sosyal hizmet çalışanlarında tükenmişliği azaltan ve psikolojik dayanıklılığı artıran koruyucu bir faktör olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, araştırma bulguları tükenmişlik ile empatik eğilim arasında anlamlı ve ters yönlü bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur. Sosyal hizmet çalışanlarının empatik becerilerinin geliştirilmesi, hem bireysel iyilik hallerini hem de hizmet kalitesini yükseltmektedir. Bu kapsamda, empati temelli hizmet içi eğitimlerin yaygınlaştırılması ve mesleki destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, sosyal hizmet kurumlarında tükenmişliği azaltabilecek etkili uygulamalar arasında önerilmektedir.

Tez No: 767194

Tez Adı: Psikolojik Dayanıklılığın İş Tatminine Etkisinde İş Stresinin Aracı Rolü: Sosyal Hizmet Alanı Çalışanları Üzerine Bir Araştırma

Yazar: S. Berna KARAKALE

Danışman: Prof. Dr. Ersin KAVİ

Üniversite/Enstitü: Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı

Program: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Doktora Programı

Tez Türü: Doktora Tezi

Yılı: 2022

Şehri: Yalova

Bu araştırma, sosyal hizmet alanında çalışan profesyonellerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin iş stresi ve iş tatmini üzerindeki etkisini ve psikolojik dayanıklılığın iş tatmini üzerindeki etkisinde iş stresinin aracı rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, sosyal hizmet çalışanlarının psikolojik dayanıklılıklarının iş yaşamında karşılaştıkları stresle baş etme becerileri üzerindeki etkisi ve bu durumun

işlerinden duydukları tatminle ilişkisi değerlendirilmiştir. Araştırma, psikolojik dayanıklılık, iş stresi ve iş tatmini kavramlarını sosyal hizmet alanı özelinde birlikte ele alması bakımından önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında katılımcıların psikolojik dayanıklılık, iş stresi ve iş tatmini düzeyleri anket yöntemiyle ölçülmüş; elde edilen veriler faktör analizi, güvenilirlik testi ve regresyon analizleriyle değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, psikolojik dayanıklılık ile iş stresi arasında negatif, iş tatmini arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bulgular, sosyal hizmet çalışanlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri arttıkça iş streslerinin azaldığını ve buna bağlı olarak iş tatminlerinin yükseldiğini göstermektedir. Psikolojik dayanıklılığın alt boyutlarından sosyal destek kaynaklarının stres düzeyini azaltmada en etkili unsur olduğu, buna karşın yapısal stil boyutunun daha sınırlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sosyal destek düzeyi yüksek bireylerin stresle daha etkin başa çıktıkları ve bu durumun iş tatminlerini artırdığı saptanmıştır. Araştırmada, iş stresinin iş tatmini üzerinde aracı bir rol oynadığı da ortaya konmuştur. Bu sonuç, psikolojik dayanıklılığın iş tatmini üzerindeki olumlu etkisinin iş stresi aracılığıyla güçlendiğini göstermektedir. Başka bir ifadeyle, psikolojik olarak dayanıklı çalışanların stresle başa çıkma becerilerinin güçlü olması, onların işlerinden daha fazla tatmin duymalarına katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, sosyal hizmet alanında çalışan bireylerin psikolojik dayanıklılığının güçlendirilmesi, iş stresinin azaltılması ve iş tatmininin artırılması açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu doğrultuda çalışanlara yönelik dayanıklılık geliştirme programlarının, stres yönetimi eğitimlerinin ve örgütsel destek mekanizmalarının yaygınlaştırılması önerilmektedir. Araştırma, insanla doğrudan çalışan mesleklerde psikolojik dayanıklılığın hem bireysel refah hem de hizmet kalitesi açısından temel bir belirleyici olduğunu göstermektedir.

Tez No: 590389

Tez Adı: Sosyal Hizmetler Çalışanlarında Örgütsel Bağlılık ve İş Doyumu: Belediye Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama

Yazar: Abdiqani Ali HİRSİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi M. Adil Salepçioğlu

Üniversite/Enstitü: İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: İnsan Kaynakları Anabilim Dalı – İnsan Kaynakları Yönetimi Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, sosyal hizmet çalışanlarının örgütsel bağlılık ve iş doyumu arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle İstanbul Başakşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Müdürlüğü bünyesinde çalışan personel üzerinde gerçekleştirilen çalışma, örgütsel bağlılık düzeylerinin iş doyumunu nasıl etkilediğini ortaya koymayı hedeflemiştir. Bu kapsamda, belediye sosyal hizmet çalışanlarının örgütlerine olan duygusal, devam ve normatif bağlılık düzeyleri ile işlerinden duydukları tatmin arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Araştırmada nicel yöntem kullanılmış ve veri toplama aracı olarak anket tekniği tercih edilmiştir. Demografik değişkenlerin yanı sıra örgütsel bağlılık ve iş doyumu ölçeklerinden oluşan anket, Başakşehir Belediyesi Sosyal Hizmet Merkezi çalışanlarına uygulanmıştır. Elde edilen veriler frekans ve yüzde dağılımları, bağımsız grup t-testi, tek yönlü varyans (ANOVA) ve Pearson korelasyon analizi yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların büyük çoğunluğunu kadın çalışanlar (%66,7) oluşturmaktadır ve yarısından fazlası evlidir (%53,8). Çalışanların yarıya yakınının kurumda 6–10 yıl arasında görev yaptığı belirlenmiştir. Eğitim düzeyi açısından ise çalışanların çoğunluğunun lisans mezunu (%50,5) olduğu saptanmıştır. Araştırmanın bulguları, sosyal hizmet çalışanlarının kurumlarına karşı duygusal ve normatif bağlılık düzeylerinin yüksek, ancak iş doyumlarının özellikle ücret boyutunda düşük olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, işlerinde topluma katkı sağlayabilmenin kendilerine manevi tatmin verdiğini belirtmiş; buna karşın yaptıkları işin maddi karşılığını yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Demografik değişkenler açısından yapılan analizlerde, yaş, eğitim düzeyi ve gelir düzeyinin örgütsel bağlılık üzerinde anlamlı farklılık yarattığı belirlenmiştir. Ayrıca, örgütsel bağlılık ile iş doyumu arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışanların örgütlerine olan bağlılıkları arttıkça, işlerinden aldıkları doyumun da yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak araştırma, sosyal hizmet kurumlarında örgütsel bağlılık ve iş doyumu kavramlarının hizmet kalitesi, sürekliliği ve çalışan verimliliği açısından kritik öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, belediyelerde çalışan sosyal hizmet personelinin bağlılık ve doyum düzeylerini artırmak amacıyla çalışma koşullarının iyileştirilmesi, ücret politikalarının gözden geçirilmesi ve kurum içi motivasyonu artırıcı sosyal destek mekanizmalarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Tez No: 509826

Tez Adı: Sosyal Çalışma Görevlilerinin Tükenmişlik Düzeyleri ve Süpervizyonun Önemi: İstanbul İli Örneği

Yazar: Dilek KARABENK

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Arzu ÖZSOY ÖZMEN

Üniversite/Enstitü: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı – Sosyal Hizmet Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2018

Şehri: Kocaeli

Bu araştırma, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı sosyal çalışma görevlilerinin tükenmişlik düzeylerini incelemek ve süpervizyonun bu tükenmişlik üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, sosyal çalışma görevlilerinin bireysel, mesleki ve örgütsel koşullar altında yaşadıkları tükenmişlik düzeyleri analiz edilmiş; süpervizyonun mesleki dayanıklılığı artırmadaki potansiyel rolü tartışılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeli çerçevesinde yürütülmüş ve nicel yöntem kullanılmıştır. Veriler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İstanbul İl Müdürlüğü'ne bağlı sosyal hizmet kuruluşlarında görev yapan sosyal çalışma görevlilerinden anket tekniği ile toplanmıştır. Katılımcılara demografik bilgiler, Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve süpervizyon ihtiyacına yönelik sorular yöneltilmiştir. Elde edilen veriler tanımlayıcı istatistikler ve korelasyon analizleri aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, sosyal çalışma görevlilerinin tükenmişlik düzeyleri genel olarak orta seviyede bulunmuştur. Özellikle “duygusal tükenme” ve “kişisel başarı duygusunun azalması” alt boyutlarında orta düzey, “duyarsızlaşma” alt boyutunda ise düşük düzeyde tükenmişlik gözlemlenmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı, yoğun iş yükü, idari baskı ve psikososyal zorluklara rağmen süpervizyon desteği alamadıklarını ifade etmiş; profesyonel süpervizyonun hem iş verimliliğini artıracığı hem de tükenmişliği azaltacağı yönünde ortak bir görüş bildirmiştir. Elde edilen sonuçlar, Türkiye’de sosyal hizmet alanında kurumsal olarak yapılandırılmış bir süpervizyon sisteminin eksikliğine işaret etmektedir. Bu durum, mesleki destek mekanizmalarının zayıflığı nedeniyle çalışanların duygusal tükenme riskini artırmaktadır. Ayrıca sosyo-demografik değişkenlerin (yaş, cinsiyet, görev süresi, çalışma alanı) tükenmişlik üzerinde anlamlı farklılıklar oluşturduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, araştırma süpervizyonun sosyal çalışma görevlilerinin tükenmişliğini azaltmada önemli bir mesleki destek aracı olduğunu ortaya koymaktadır. Süpervizyonun düzenli, sistematik ve kurumsal bir yapıya kavuşturulması; çalışanların mesleki doyumlarını, dayanıklılıklarını ve hizmet kalitesini artıracaktır. Araştırmada ayrıca, sosyal çalışma görevlilerinin kendi uzmanlık alanlarına uygun biçimde görevlendirilmeleri, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve psikososyal destek

programlarının uygulanması önerilmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de sosyal hizmet alanında süpervizyon ve tükenmişlik konularını birlikte ele alan öncü araştırmalardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bulgular, hem akademik literatüre hem de sosyal hizmet kurumlarında görev yapan profesyonellerin mesleki gelişim süreçlerine önemli katkılar sağlamaktadır.

Tez No: 887979

Tez Adı: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na Bağlı Çalışan Meslek Elemanlarında İkincil Travmatik Stres Düzeylerinin İncelenmesi

Yazar: Meyrem ÖZEN

Danışman: Doç. Dr. Burcu Pınar BULUT

Üniversite/Enstitü: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı/Bilim Dalı: Psikoloji Anabilim Dalı / Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2024

Ay: Temmuz

Bu araştırma, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı kurumlarda görev yapan meslek elemanlarının ikincil travmatik stres (İTS) düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, çocukluk çağı travmaları, empati ve algılanan sosyal destek düzeylerinin ITS üzerindeki etkileri ele alınmış; ayrıca empati değişkeninin aracı, sosyal desteğin ise düzenleyici rolü incelenmiştir. Araştırma, ilişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Çocukluk çağı travmalarının ikincil travmatik stres üzerindeki etkileri nicel yöntem aracılığıyla değerlendirilmiş; değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon ve regresyon analizleriyle test edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, sosyal hizmet alanında çalışan meslek elemanlarının ikincil travmatik stres düzeyleri genel olarak düşük-orta düzeydedir. Ancak kadın cinsiyeti, psikiyatrik tanı öyküsü, çocuk veya kadın hizmetleri birimlerinde çalışma ve yüksek çocukluk çağı travma düzeyi, ITS açısından risk faktörleri olarak belirlenmiştir. Ayrıca, empati alt boyutlarından kişisel rahatsızlık düzeyinin ITS’yi artırdığı; buna karşılık perspektif alma becerisinin ITS düzeyini azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal destek ile ikincil travmatik stres arasında negatif yönlü bir ilişki saptanmış; sosyal desteğin koruyucu bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ancak sosyal desteğin, çocukluk çağı travmaları ile ikincil travmatik stres arasındaki ilişkide düzenleyici bir rol oynamadığı belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları, sosyal hizmet alanında çalışan meslek elemanlarının ikincil travmatik strese maruz kalma riskine karşı düzenli süpervizyon desteğinin sağlanması,

empatik becerilerin geliştirici eğitimlerle desteklenmesi ve örgütsel düzeyde koruyucu önlemlerin artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi ve profesyonel süpervizyon sisteminin yapılandırılması, meslek elemanlarının psikolojik iyilik hâli açısından kritik bir öneme sahiptir.

Tez No: 781816

Tez Adı: Sosyal Yardım Alanında Çalışan Meslek Elemanlarının Empatik Eğilimleri ile İkincil Travmatik Stres Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazar: Ayşegül BİNGÖL

Danışman: Doç. Dr. Taner ARTAN

Üniversite/Enstitü: İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı – Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2023

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, sosyal yardım alanında görev yapan meslek elemanlarının empatik eğilimleri ile ikincil travmatik stres (İTS) düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, sosyal yardım hizmeti sunan profesyonellerin empatik eğilim düzeylerinin, yaşadıkları ikincil travmatik stres ile nasıl bir etkileşim içinde olduğu ve bu durumun demografik ve mesleki değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Veriler, İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde sosyal yardım alanında çalışan 180 meslek elemanından elde edilmiştir. Veri toplama sürecinde Empatik Eğilim Ölçeği (Dökmen, 1988) ve İkincil Travmatik Stres Ölçeği (Bride vd., 2004; Türkçe uyarlama: Yıldırım vd., 2018) kullanılmış; veriler SPSS 24 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, sosyal yardım alanında çalışan meslek elemanlarının empatik eğilim ve ikincil travmatik stres düzeyleri genel olarak orta düzeydedir. Empatik eğilim ile ikincil travmatik stres arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca, yüksek lisans mezunlarının lisans mezunlarına göre daha düşük düzeyde ikincil travmatik stres yaşadığı, mesleki kıdem arttıkça hem empatik eğilim hem de ikincil travmatik stres düzeylerinin azaldığı belirlenmiştir. Meslek gruplarına göre yapılan karşılaştırmalarda, psikologların empatik eğilim düzeylerinin diğer meslek gruplarına göre daha yüksek olmasına karşın, ikincil

travmatik stres düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu durum, psikolojik dayanıklılığın mesleki stres üzerindeki koruyucu etkisini göstermektedir. Sosyal yardım alanında çalışan meslek elemanlarının mesleki tükenmişlik ve ikincil travmatik stres risklerine karşı korunmalarında süpervizyon desteği, psikolojik dayanıklılığı artırıcı eğitimler ve kurumsal destek sistemlerinin geliştirilmesi önemli görülmektedir. Ayrıca, mesleki kıdemle birlikte empati düzeyinde yaşanan azalmayı önlemek amacıyla düzenli süpervizyon oturumları ve psikososyal destek mekanizmalarının oluşturulması önerilmektedir.

Tez No: 722803

Tez Adı: Sosyal Hizmet Merkezlerinde Görev Yapan Sosyal alışma Görevlilerinin İş ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İstanbul İl rneğ

Yazar: Merve BARAN

Danışman: Doç. Dr. Emel YURTSEVER

Üniversite/Enstitü: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı/Bilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı – Sosyal Hizmet Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2022

Ay: şubat

şehri: İstanbul

Bu araştırma, İstanbul Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı Sosyal Hizmet Merkezlerinde görev yapan sosyal çalışma görevlilerinin sosyodemografik özelliklerine göre iş doyumunu ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, alışanların iş doyumunu ve yaşam doyumunu düzeyleri arasındaki bağlantı istatistiksel olarak değerlendirilmiş; bu iki değerşkenin sosyodemografik faktörler açısından farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, mevcut durumu olduğu gibi ortaya koymayı ve değerşkenler arasındaki ilişkileri belirlemeyi hedeflemektedir. Çalışmanın rneklemini, İstanbul'da bulunan Sosyal Hizmet Merkezlerinde görev yapan 186 sosyal çalışma görevlisi oluşturmuştur. Veriler, Minnesota İş Doyum lği ve Yaşam Doyumu lği kullanılarak toplanmış; elde edilen veriler SPSS 24 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, sosyal hizmet merkezlerinde çalışan sosyal çalışma görevlilerinin genel olarak

orta düzeyde iş ve yaşam doyumuna sahip oldukları görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre iş doyumunda anlamlı bir fark bulunmazken, kadın çalışanların yaşam doyumlarının erkek çalışanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaş değişkeni açısından yapılan analizlerde, 28–31 yaş aralığındaki çalışanların iş doyum düzeylerinin en düşük, 24–27 yaş ve 35 yaş üzeri çalışanların ise daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocuk sahibi olma durumuna göre yapılan değerlendirmede, çocuk sahibi olan çalışanların yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu ve bu sonucun literatürdeki benzer çalışmalarla paralellik gösterdiği görülmüştür. Ayrıca, eğitim düzeyine göre yapılan incelemede, lisansüstü eğitim almış çalışanların yaşam doyumlarının lisans mezunlarına kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın genel sonuçlarına göre, iş doyumunu ile yaşam doyumunu arasında pozitif yönlü, orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu bulgu, iş doyumunun artmasının yaşam doyumunu da olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, sosyal çalışma görevlilerinin mesleki motivasyonlarını ve yaşam doyumlarını artırmak amacıyla çalışma koşullarının iyileştirilmesi, süpervizyon desteğinin sağlanması ve psikolojik dayanıklılığı güçlendirecek eğitim programlarının uygulanması önerilmektedir. Sonuç olarak, sosyal hizmet merkezlerinde görev yapan sosyal çalışma görevlilerinin hem mesleki hem de kişisel doyum düzeylerinin artırılması, sosyal hizmet uygulamalarının niteliğini yükseltecek ve müracaatçılara yönelik hizmetlerin etkinliğini güçlendirecektir.

Tez No: 694251

Tez Adı: Duygusal Emek ve Tükenmişlik İlişkisi: Kamu Kurumlarında Bir Araştırma

Yazar: Hasan Sinan YILDIZ

Danışman: Doç. Dr. Gözde KOSA

Üniversite/Enstitü: Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: İşletme Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2021

Şehri: Kars

Bu araştırma, Kars ve Iğdır Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ile bu müdürlüklere bağlı kuruluşlarda görev yapan personelin duygusal emek düzeyleri ile tükenmişlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, çalışanların duygusal emek gösterimleri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi belirlenmiş; ayrıca demografik değişkenlerin bu iki olgu üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiş, veri

toplama aracı olarak demografik bilgi formu, Duygusal Emek Ölçeği ve Tükenmişlik Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini, Kars ve Iğdır Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ile bağlı kuruluşlarda görev yapan 466 personel oluşturmuş, bunlardan 412 katılımcıdan geri dönüş alınarak örneklem elde edilmiştir. %95 güven düzeyi ve %5 hata payı ile örneklemin istatistiksel olarak yeterli olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, çalışanların yüksek düzeyde duygusal emek gösterdikleri ve düşük düzeyde tükenmişlik algısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların samimi davranış ve kişisel başarı hissi boyutlarında yüksek puanlar alması, görevlerini içtenlikle yerine getirdiklerini ve bu durumun tükenmişlik düzeylerini azalttığını göstermektedir. Analiz sonuçları, duygusal emek ile tükenmişlik arasında anlamlı, negatif ve orta düzeyde bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur. Duygusal emek alt boyutları açısından değerlendirildiğinde, samimi davranış ile tükenmişlik arasında negatif, yüzeysel davranış ile tükenmişlik arasında ise pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca derinlemesine davranış ile kişisel başarı hissi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgular, içten gelen duygusal ifadelerin tükenmişliği azaltırken, yapay veya zorunlu duygusal ifadelerin tükenmişliği artırdığını göstermektedir. Demografik değişkenler açısından yapılan analizlerde, cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine göre anlamlı farklar bulunmamıştır. Ancak yaş, eğitim durumu, çalışılan birim, çalışma süresi, görev türü ve mesleki tatmin değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Kars ve Iğdır illerindeki Aile ve Sosyal Hizmetler personelinin duygusal emek düzeylerinin yüksek, tükenmişlik algılarının ise düşük olduğu belirlenmiştir. Duygusal emeğin artması, çalışanların iş doyumu ve kişisel başarı hissini yükseltmekte, buna bağlı olarak tükenmişliği azaltmaktadır. Araştırma, hizmet sektöründe çalışanların psikolojik dayanıklılığını güçlendirecek, iş–yaşam dengesi kurmalarına yardımcı olacak stratejilerin önemini vurgulamaktadır.

Tez No: 586523

Tez Adı: ASDEP Görevlilerinin Aile Sosyal Destek Programının Uygulama Sürecine İlişkin Değerlendirmeleri ve İş Tatminlerinin Ölçülmesi

Yazar: Arif LAÇİN

Danışman: Doç. Dr. Recep YILDIZ

Üniversite/Enstitü: Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Bilim Dalı: Sosyal Hizmet Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: Yalova

Bu araştırma, ASDEP (Aile Sosyal Destek Programı) personelinin görev alanı deneyimlerini, ASDEP modeline yönelik yaklaşımlarını ve iş tatmin düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, ASDEP personelinin görev alanına ilişkin mesleki durumları, çalışma süreleri, hizmet içi eğitim ihtiyaçları ve mesleki bilgi-beceri düzeyleri; programın uygulanmasına ilişkin görüşleri, görev süreçlerinde yaşadıkları sorunlar ve iş tatmini düzeyleri çok boyutlu olarak değerlendirilmiştir. Araştırma, nicel araştırma yöntemi ve genel tarama modeli çerçevesinde tasarlanmıştır. Bu kapsamda, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde görev yapan ASDEP personeline yönelik anket uygulanmış, elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Bulgulara göre, ASDEP personelinin büyük çoğunluğu genç yaş grubunda yer almakta olup, katılımcıların çoğunu sosyologlar ve sosyal çalışmacılar oluşturmaktadır. Personelin önemli bir kısmı, mesleki bilgi ve becerilerini görev alanlarında tam olarak kullanamadıklarını, hizmet içi eğitimlerin yetersiz olduğunu ve iş yükü fazlalığı ile güvenlik eksikliği gibi sorunlarla karşılaştıklarını belirtmiştir. Ayrıca, saha koşullarının zorluğu, fiziki mekân yetersizliği ve yönetsel aksaklıkların iş tatmini üzerinde olumsuz etkiler yarattığı belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğu, ASDEP personel sayısının yetersiz olduğunu ve programın hedeflerine tam olarak ulaşamadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, tanıtım eksiklikleri, kurumsal iletişim sorunları ve paydaş kurumlarla yetersiz işbirliği gibi faktörlerin programın etkinliğini sınırladığı tespit edilmiştir. İş tatmini ölçeği sonuçları, ASDEP çalışanlarının tatmin düzeylerinin demografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Ancak, mesleki bilgi ve becerilerini etkin şekilde kullanabilen, görev tanımına uygun çalışan ve yeterli personel desteğine sahip bireylerin iş tatmin düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak, ASDEP personelinin iş tatminini artırmak ve hizmet kalitesini geliştirmek amacıyla hizmet içi eğitimlerin güçlendirilmesi, saha güvenliğinin sağlanması, görev tanımlarının netleştirilmesi ve personel görüşlerinin düzenli olarak alınması önerilmektedir. Ayrıca, ASDEP programının topluma daha etkin biçimde tanıtılması, paydaş kurumlarla koordinasyonun artırılması ve saha koşullarının iyileştirilmesi, programın sürdürülebilirliğini ve başarısını doğrudan destekleyecek temel unsurlar olarak değerlendirilmektedir.

Tez No: 464226

Tez Adı: Kurum Bakımı Deneyimi Olan Yetişkinlerin İş Yaşamına Uyumları

Yazar: Bedrettin VAROL

Danışman: PROF. DR. NURDAN DUMAN

Üniversite/Enstitü: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları Anabilim Dalı

Bilim Dalı: Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2017

Şehri: Ankara

Araştırma, sosyal hizmet örgütlerinde görev yapan çalışanların stres yönetimi düzeylerinin çalışan verimliliği üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmet örgütleri, insanla doğrudan temas gerektiren, yüksek düzeyde duygusal emek içeren ve psikososyal risk faktörlerinin yoğun biçimde hissedildiği kurumlardır. Bu doğrultuda çalışmada, çalışanların stresle başa çıkma stratejilerinin iş performanslarına ve dolayısıyla örgütsel verimliliğe nasıl yansıdığı analiz edilmiştir. Araştırma, bu ilişkiyi ampirik düzeyde ortaya koyarak sosyal hizmet kurumlarında çalışan refahını ve örgütsel etkinliği artırmaya yönelik öneriler geliştirmeyi hedeflemektedir. Araştırmada nicel yöntem kullanılmış, ilişkisel tarama modeli benimsenmiştir. Veriler çevrim içi anket formu aracılığıyla toplanmış; stres yönetimi düzeyi Moos (1993) tarafından geliştirilen 24 maddelik ölçekle, çalışan verimliliği ise Van Der Vegt, Emans ve Van De Vliert (2000) tarafından geliştirilen 5 maddelik ölçekle ölçülmüştür. Veriler Google Form üzerinden elde edilmiş, katılımcılara gönüllülük, gizlilik ve anonimlik esaslarına göre ulaşılmıştır. Örneklem kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve analizler Jamovi programı aracılığıyla yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Araştırma bulguları, stres yönetimi stratejilerinden özellikle mantıksal analiz ve problem çözme odaklı yaklaşımların çalışan verimliliği üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Buna karşın, pozitif değerlendirme stratejisinin etkisi sınırlı bulunmuş, destek arama stratejisinin ise verimlilik üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Bu durum, stresle başa çıkma stratejilerinin etkilerinin örgütsel bağlam ve kültürel faktörlere göre değişebileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, araştırma çalışanların stresle başa çıkma becerilerinin geliştirilmesinin verimlilik artışıyla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, sosyal hizmet örgütlerinde yöneticilerin çalışanların problem çözme ve mantıksal analiz becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programları düzenlemeleri önerilmektedir. Ayrıca, insan kaynakları birimlerinin bireysel gelişim fırsatları sunarak karar verme ve planlama becerilerini destekleyen uygulamaları yaygınlaştırmaları tavsiye edilmektedir.

Tez No: 356836

Tez Adı: Duygusal Emek ile Tükenmişlik ve İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Bağlı Huzurevlerinde Çalışan Yaşlı Bakım Personeline Yönelik Bir Araştırma

Yazar: Ferhat KAYA

Danışman: Doç. Dr. Asena Altın GÜLOVA

Üniversite/Enstitü: Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: İşletme Anabilim Dalı

Bilim Dalı: Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2014

Şehri: Manisa

Araştırma; duygusal yoğunluğun yüksek olduğu sosyal hizmet alanında çalışan bireylerin, duygusal emek düzeyleri ile tükenmişlik ve iş doyumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı huzurevlerinde görev yapan yaşlı bakım personelinin duygusal emek biçimleri ile bu süreçte yaşadıkları tükenmişlik düzeyleri ve iş tatminleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup, veriler anket aracılığıyla toplanmıştır. 2012 yılı Eylül ve Ekim ayları arasında, İzmir ilinde bulunan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı yedi farklı huzurevi ve bakım merkezinde görev yapan 162 personelden anketler elden teslim alınarak değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda, çalışanların duygusal emek gösterimlerinin tükenmişlik ve iş doyumunu üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Yüzeysel davranış sergileyen çalışanların tükenmişlik düzeylerinin yükseldiği, iş doyumlarının ise azaldığı; buna karşılık derinlemesine davranış gösteren çalışanların tükenmişlik düzeylerinin azaldığı ve iş doyumlarının arttığı belirlenmiştir. Samimi davranışın ise kişisel başarı hissini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Ayrıca demografik değişkenler açısından duygusal emek düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Sonuç olarak, duygusal emeğin sosyal hizmet çalışanlarının iş yaşamında merkezi bir rol oynadığı ortaya konmuştur. Özellikle yaşlı bakım personelinin, hizmet sundukları bireylerle kurdukları yoğun duygusal etkileşim nedeniyle tükenmişlik yaşamalarının önüne geçmek için örgütsel destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Çalışmada, çalışanların görev öncesi duygusal farkındalık ve iletişim becerileri konusunda eğitilmesi, duygusal emek yükünü hafifletici süpervizyon ve psikososyal destek sistemlerinin oluşturulması önerilmektedir. Ayrıca, yaşlı nüfusun

artışına paralel olarak sosyal hizmetlerde çalışan profesyonellerin eğitim düzeylerinin artırılması, hizmet kalitesi ve çalışan doyumu açısından büyük önem taşımaktadır.

Tez No: 947784

Tez Adı: Huzurevleri ve Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde Çalışan Bakım Personelinin İş Stresi, İş Yaşam Kalitesi ve Sosyal Destek Sistemlerinin Belirlenmesi

Yazar: Aydın ALTUN

Danışman: Doç. Dr. Songül DURAN

Üniversite/Enstitü: İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı: Yaşlı Sağlığı Anabilim Dalı

Bilim Dalı: Yaşlı Sağlığı Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2024

Şehri: İzmir

Bu araştırma, huzurevleri ile yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde görev yapan bakım personelinin iş stresi, iş yaşam kalitesi ve sosyal destek sistemlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Yaşlı nüfusunun artmasıyla birlikte bu alanda çalışan personelin fiziksel, duygusal ve sosyal refahı giderek daha önemli hale gelmiştir. Bakım personelinin karşılaştığı yoğun iş yükü, düzensiz çalışma saatleri ve yaşlı bireylerle kurduğu duygusal ilişkiler iş stresini artırmakta, bu durum iş yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyal destek sistemleri ise çalışanların stresle başa çıkma süreçlerinde ve iş yaşam kalitelerinin yükseltilmesinde önemli bir koruyucu faktör olarak değerlendirilmektedir. Kesitsel ve ilişkisel tarama modeliyle yürütülen araştırma, İzmir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı sekiz resmi huzurevi ve yaşlı bakım merkezinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini basit rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 182 gönüllü bakım personeli oluşturmuştur. Veriler Nisan–Temmuz 2024 tarihleri arasında toplanmış ve SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, bakım personelinin sosyal destek algısı ortalamanın üzerindedir (%64,1). Katılımcılar en fazla desteği ailelerinden aldıklarını, bunu iş yeri ve arkadaş çevresinden alınan desteğin izlediğini belirtmiştir. İş stresi düzeyinin ortalamanın altında (%43,2), iş yaşam kalitesinin ise beklenenden düşük (%41,2) olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%73,6) işin zorlukları karşısında sosyal desteğe ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir. Ayrıca uzun çalışma süresine sahip olan katılımcıların oranı %75,8 olarak saptanmış ve bu durumun iş yüküne bağlı stresin temel nedenlerinden biri olduğu değerlendirilmiştir. Analizler

sonucunda iş stresi, iş yaşam kalitesi ve sosyal destek arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. İş stresi arttıkça iş yaşam kalitesinin düştüğü, ancak sosyal desteğin bu etkileşim üzerinde düzenleyici bir rol oynamadığı görülmüştür. Demografik değişkenler açısından cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve mesleki deneyim değişkenlerinin iş stresi, iş yaşam kalitesi ve sosyal destek algısı üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte çalışma süresi arttıkça aileden alınan sosyal desteğin de yükseldiği saptanmıştır. Uzun süreli çalışanların aile desteğini daha fazla hissettiği, kısa süreli çalışanların ise iş yaşamında daha fazla stres yaşadığı görülmüştür. Sonuç olarak bu araştırma, huzurevleri ve yaşlı bakım merkezlerinde görev yapan bakım personelinin sosyal destek sistemlerinin iş stresini azaltmada ve iş yaşam kalitesini artırmada kritik bir öneme sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bulgular, bakım personeline yönelik psikososyal destek programlarının geliştirilmesi, iş yükünün dengelenmesi ve aile dostu çalışma politikalarının oluşturulmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Elde edilen sonuçlar, hem çalışan refahının hem de yaşlı bakım hizmetlerinin kalitesinin artırılmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Tez No: 895169

Tez Adı: Çalışan Kadın ve Erkeklerin Depresyon, Anksiyete ve Stres Düzeylerinin Karşılaştırılması

Yazar: Fatma YALÇINKAYA NADİR

Danışman: Doç. Dr. Emel BAHADIR YILMAZ

Üniversite/Enstitü: Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: Kadın Araştırmaları Anabilim Dalı

Bilim Dalı: Kadın Araştırmaları Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2024

Şehri: Giresun

Bu araştırma, çalışan kadın ve erkeklerin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerindeki farklılıkları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma, iş yaşamında ruh sağlığı üzerindeki cinsiyet temelli etkilerin anlaşılmasına katkı sağlamayı ve iş yerlerinde uygulanabilecek psikososyal destek programlarının cinsiyet farklılıklarını dikkate alarak tasarlanmasının önemini vurgulamaktadır. Depresyon, anksiyete ve stres gibi psikolojik faktörlerin iş yaşamında kadın ve erkek çalışanlarda nasıl farklılaştığını incelemek, hem çalışan refahı hem de iş verimliliği açısından önemli sonuçlar doğurabilir. Araştırma, kesitsel ve tanımlayıcı bir modelde yürütülmüş olup Trabzon Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nde görev yapan personel üzerinde gerçekleştirilmiştir. Evreni 614 çalışan oluşturmuş, örneklem büyüklüğü power

analiziyle 237 kişi olarak belirlenmiş; ancak araştırmaya 118 kişi (84 kadın, 34 erkek) gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılar, çocuk, yaşlı ve kadın hizmetleri alanlarında görev yapan, gündüzlü ve yatılı kuruluşlarda çalışan personelden oluşmaktadır. Veriler, sosyodemografik değişkenleri içeren bir form ile depresyon, anksiyete ve stres düzeylerini ölçen ölçekler aracılığıyla toplanmış ve istatistiksel analizlerle değerlendirilmiştir. Bulgular, kadın ve erkek çalışanlar arasında depresyon ve stres düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmadığını, ancak kadınların anksiyete düzeylerinin erkeklere göre anlamlı derecede yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca medeni durum, yaş, eğitim ve gelir düzeyi gibi sosyodemografik değişkenlerin depresyon, anksiyete ve stres üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Psikolojik şiddet algısı ve içi bırakmayı düşünmenin, çalışanların ruhsal durumlarını olumsuz etkilediği saptanmıştır. Sonuç olarak, içi yerlerinde ruh sağlığına yönelik destek sistemleri ve müdahalelerin cinsiyete özğü farklılıklar göz önünde bulundurularak geliştirilmesi gerekmektedir. Kadın ve erkek çalışanların psikolojik ihtiyaçlarına uygun farkındalık eğitimleri, stres yönetimi programları ve danışmanlık hizmetleri içi yaşam kalitesini artıracaktır. Bununla birlikte, esnek çalışma modelleri, çocuk bakım desteği ve kadınların üst düzey yönetim pozisyonlarına erişimini teşvik eden politikalar, içi yerinde ruhsal dengeyi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirecektir.

Tez No: 873678

Tez Adı: İkincil Travmatik Stres ve Yordayıcılarının Psikososyal Destek Ekibi Çalışanlarında Araştırılması

Yazar: Dr. Ezgi şİşMAN

Danışmanlar: Prof. Dr. Cem CERİT – Prof. Dr. Aslıhan Özlem POLAT

Üniversite/Enstitü: Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Anabilim Dalı: Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Bilim Dalı: Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Tıpta Uzmanlık Programı

Tez Türü: Tıpta Uzmanlık Tezi

Yılı: 2024

şehri: Kocaeli

Bu araştırma, 2023 şubat depremleri sonrasında afet bölgesinde görev almış olan farklı meslek gruplarından oluşan psikososyal destek ekibi elemanlarında ikincil travmatik stres düzeylerini ve bu stresin yordayıcılarını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada ayrıca ikincil travmatik stresin, çalışanların kişisel ve mesleki özellikleri, geçmiş travmatik deneyimleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleriyle ilişkisi de değerlendirilmiştir. Araştırmanın temel amacı, afet sürecinde görev yapan

psikososyal destek çalışanlarında mesleki bir risk unsuru olan ikincil travmatik stresi önleme ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesine katkı sunmaktır. Araştırmanın örneklemini, Kocaeli Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesinde görev yapan ve 2023 Şubat depremleri sürecinde hem deprem bölgesinde hem de Kocaeli’ye göç eden depremzedelere yönelik psikososyal destek hizmeti sunan 117 gönüllü katılımcı oluşturmuştur. Katılımcılar arasında sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, psikolojik danışmanlar ve benzer meslek grupları yer almıştır. Araştırma kapsamında demografik değişkenler, mesleki deneyim, afetle ilgili görev süresi ve bireysel özellikler değerlendirilmiş; ikincil travmatik stres ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiler istatistiksel analizlerle incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, yaş azaldıkça ikincil travmatik stres belirtilerinin özellikle yeniden yaşantılama, kaçınma ve bilişsel-duygusal değişim alanlarında arttığı; kadın çalışanlarda stres düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hizmet verilen depremzede sayısı arttıkça stres belirtilerinin yükseldiği, enkaz çalışması görmek veya ölü bedenlere tanık olmak gibi travmatik deneyimlerin stres düzeyini anlamlı biçimde artırdığı saptanmıştır. Ayrıca, bekâr olmak, cenaze törenlerinde bulunmak ve geçmişte psikiyatrik rahatsızlık öyküsüne sahip olmak da ikincil travmatik stresin yordayıcıları arasında yer almıştır. Katılımcıların %10,3’ünde travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ön tanısına rastlanmıştır. TSSB tanısı alanların çoğunlukla genç, bekâr ve daha fazla depremzede ile temas etmiş kişiler olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik sağlamlık düzeyi arttıkça ikincil travmatik stres belirtilerinin azaldığı; özellikle “azim ve kişisel yetkinlik” ile “negatif olgulara tolerans” boyutlarının bu süreçte koruyucu bir rol üstlendiği belirlenmiştir. Bununla birlikte erkeklerin ve yaşı daha ileri olan katılımcıların psikolojik sağlamlık puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmada ayrıca eğitim düzeyi, çocuk sayısı, aile yapısı, meslek deneyimi, hizmet içi eğitim alma durumu veya önceki afet deneyimleri ile ikincil travmatik stres düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Benzer şekilde bu değişkenlerin psikolojik sağlamlıkla ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak bulgular, afet bölgelerinde görev yapan psikososyal destek çalışanlarının travmatik olaylara maruz kalmalarının, yaş, cinsiyet, görev yoğunluğu ve deneyim türü gibi faktörlerle birlikte ikincil travmatik stres üzerinde belirleyici bir etkisi olduğunu göstermektedir. Buna karşılık psikolojik sağlamlık, bu stresin olumsuz etkilerini azaltan önemli bir koruyucu değişken olarak öne çıkmıştır. Araştırma sonuçları, afet dönemlerinde psikososyal destek ekipleri için ruh sağlığını koruyucu, farkındalık artırıcı ve destekleyici mesleki süpervizyon sistemlerinin geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Tez No: 888685

Tez Adı: Sosyal Çalışmacıların İş Sağlığı ve Güvenliğine Bakış Açıları

Yazar: Uğur KOÇ

Danışman: Doç. Dr. Evrim SÖNMEZ

Üniversite/Enstitü: Sinop Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı: Disiplinlerarası Çevre Sağlığı Anabilim Dalı

Bilim Dalı: Disiplinlerarası Çevre Sağlığı Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2024

Şehri: Sinop

Bu araştırma, kamu ve özel sektörde görev yapan sosyal çalışmacıların iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konusundaki farkındalık, bilgi düzeyi ve uygulama biçimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, sosyal çalışmacıların mesleki risklerle karşılaşma olasılıkları, güvenli çalışma koşullarına ilişkin algıları ve İSG uygulamalarına katılım düzeyleri değerlendirilmiştir. Araştırma kesitsel bir modelle yürütülmüş ve niceliksel yöntem benimsenmiştir. Veriler, farklı kurumlarda görev yapan sosyal çalışmacılardan anket yoluyla toplanmıştır. Örneklem kartopu örnekleme yöntemiyle belirlenmiş olup, toplam 204 sosyal çalışmacı araştırmaya katılmıştır. Katılımcılar arasında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları (STK) ve özel kurumlarda çalışan bireyler yer almaktadır. Bulgulara göre, kurumlar arasında İSG bilinci açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Sağlık Bakanlığı ve yerel yönetimlerde çalışan sosyal çalışmacıların iş sağlığı bilinci ve bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu, bu kurumlarda düzenli eğitimlerin verildiği görülmüştür. STK'larda görev yapanların da yüksek farkındalığa sahip oldukları, acil durum planları ve tatbikatlarda etkin katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Buna karşılık, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesindeki sosyal çalışmacıların bilgi düzeylerinin düşük olduğu ve uygulama eksikliklerinin bulunduğu saptanmıştır. Özel kuruluşlarda ise İSG farkındalığının orta düzeyde olduğu, kurumlar arası farklılıkların belirgin olduğu ortaya konmuştur. Araştırma sonuçları, sosyal çalışmacıların iş sağlığı ve güvenliği bilincinin artırılması için kurum içi eğitimlerin süreklilik kazanması, denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi ve farkındalık programlarının yaygınlaştırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, kurumlar arası iş birliği ve bilgi paylaşımının artırılması, İSG politikalarının standartlaştırılması ve kadın sosyal çalışmacılara yönelik özel eğitim programlarının geliştirilmesi önerilmektedir. Bu çalışma, sosyal çalışmacıların güvenli çalışma koşullarına erişimi ve

meslek hastalıklarının önlenmesi açısından önemli bulgular sunmakta ve alandaki gelecekteki araştırmalar için değerli bir temel oluşturmaktadır.

Tez No: 804711

Tez Adı: Çalışanların Boş (Serbest) Zaman Alışkanlıklarının İş Motivasyonu ve İş Stresi Üzerine Etkisi: Tokat İli Örneği

Yazar: Büşra KUZUCUOĞLU

Danışman: Doç. Dr. Yücel EROL

Üniversite/Enstitü: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı: İşletme Ana Bilim Dalı – Yönetim ve Organizasyon

Bilim Dalı: Yönetim ve Organizasyon Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2023

Şehri: Tokat

Bu çalışma, Tokat ilinde kamu kurumlarında çalışan personelin boş (serbest) zaman alışkanlıklarının iş motivasyonu ve iş stresi üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, çalışanların mesai içi ve mesai dışı boş zaman kullanımı pratiklerinin, algılanan iş stresi ve iş motivasyonu üzerindeki rollerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, bu iki değişken arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi değerlendirilerek, bulguların kurumların çalışan destek politikalarına katkı sağlaması amaçlanmıştır. Araştırmada kesitsel tarama modeli benimsenmiş ve Tokat Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile bağlı kuruluşlarında görev yapan personel üzerinde nicel bir çalışma yürütülmüştür. Veriler, amaçlı ve kartopu örnekleme yöntemiyle belirlenen katılımcılardan anket aracılığıyla toplanmıştır. Ölçek kapsamında, mesai içi ve mesai dışı boş zaman alışkanlıkları, iş stresi ve iş motivasyonu boyutları değerlendirilmiş; veriler betimsel istatistikler, grup karşılaştırmaları ve regresyon analizleri ile incelenmiştir. Araştırma sonuçları, çalışanların iş stresinin genel olarak dengeli düzeylerde seyrettiğini, iş motivasyonlarının ise yüksek olduğunu göstermektedir. Mesai içi boş zaman alışkanlıklarının hem iş stresini hem de iş motivasyonunu anlamlı biçimde etkilediği; mesai dışı boş zaman alışkanlıklarının ise özellikle motivasyonu artırıcı bir rol oynadığı belirlenmiştir. İş stresi ile iş motivasyonu arasında beklenen şekilde negatif yönlü bir ilişki bulunmuş, stres düzeyinin yükselmesiyle motivasyonun azaldığı gözlemlenmiştir. Demografik değişkenler açısından, iş stresi cinsiyet, medeni durum, yaş ve eğitim düzeyine göre; iş motivasyonu ise yaş, eğitim ve meslek durumuna göre farklılık göstermektedir. Meslek elemanı

unvanındaki çalışanların mesai içi boş zaman kullanımlarının daha yoğun olduğu, ancak stres düzeylerinin de daha yüksek olduğu saptanmıştır. Buna karşın, idareci pozisyonundaki çalışanların iş motivasyonlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Gelir düzeyinin ise boş zaman alışkanlıkları üzerinde belirgin bir etkisi bulunmamıştır. Sonuç olarak, araştırma bulguları kurum içi görev rolleri ve çalışma koşullarının, çalışanların boş zaman kullanımı ve psikososyal iş çıktıları üzerinde belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle doğrudan müracaatçı teması yüksek mesleklerde stres yönetimi, süpervizyon desteği ve kurumsal boş zaman olanaklarının, çalışan motivasyonunun sürdürülmesinde kritik bir rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Tez No: 781332

Tez Adı: Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünde Çalışan Uzmanların Psikolojik Sağlamlıkları, İş Doyumları ve Mesleki Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazar: Berra Tuğçe ELMAS

Danışman: Prof. Dr. Selahattin AVŞAROĞLU

Üniversite/Enstitü: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Bilim Dalı: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2023

Şehri: Konya

Bu araştırma, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'nde görev yapan uzmanların psikolojik sağlamlık, iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemektedir. Nicel araştırma yöntemiyle yürütülen çalışmada, bu üç değişken arasındaki etkileşim ilişkisel tarama modeliyle analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, çalışanların genel olarak psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek, iş doyumlarının orta, tükenmişliklerinin ise orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar işlerinden özellikle işin doğası ve çalışma arkadaşlarıyla ilişkiler açısından memnunken; ücret ve terfi olanakları gibi konularda daha düşük memnuniyet bildirmiştir. Tükenmişlik açısından en belirgin unsurun fiziksel tükenme olduğu saptanmıştır. Demografik değişkenler bazı farklar ortaya koymuştur. Özellikle orta kademde çalışan personelin tükenmişlik düzeyinin daha yüksek olduğu, farklı mesleki geçmişe sahip olanların psikolojik sağlamlıklarının görece düşük olduğu, ancak bazı iş doyumu boyutlarında daha olumlu değerlendirmeler yaptığı görülmüştür. Unvan

bazında, pedagogların psikolojik dayanıklılık ve iş doyumu puanlarının diğer gruplardan yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak, psikolojik sağlamlık ile tükenmişlik arasında negatif, iş doyumu ile tükenmişlik arasında ise pozitif yönlü ilişkiler bulunmuştur. Yani, psikolojik olarak dayanıklı çalışanların tükenmişliği daha düşükken, iş doyumunun artması bazı durumlarda sorumluluk ve yük artışı yoluyla tükenmişliği de kısmen tetikleyebilmektedir. Sonuç olarak çalışma, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü çalışanlarının mesleki refahını korumak için psikolojik sağlamlığı güçlendiren, iş doyumunu artıran ve tükenmişliği önleyici kurum içi destek mekanizmalarının geliştirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Tez No: 753874

Tez Adı: Engelli Bakım Merkezinde Çalışan Meslek Elemanlarının İş Performansları ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazar: Dürdane ÇETİN

Danışman:

Üniversite/Enstitü: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı / Program: Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2022

Şehri: Ankara

Bu araştırma, engelli bakım merkezlerinde görev yapan meslek elemanlarının iş performansları ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Çalışmanın amacı, engelli bireylere hizmet veren profesyonellerin psikososyal ve kurumsal koşullarının, mesleki verimlilikleri ve tükenmişlik yaşantıları üzerindeki etkilerini ortaya koyarak hizmet kalitesini ve çalışan doyumunu artırmaya yönelik öneriler geliştirmektir. Araştırma nicel yöntem ve ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. Türkiye genelindeki özel engelli bakım merkezlerinde görev yapan 204 meslek elemanından elde edilen veriler, kişisel bilgi formu, İş Performansı Ölçeği ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği kullanılarak toplanmış, istatistiksel analizler SPSS programı aracılığıyla yapılmıştır. Bulgular, iş performansı ile tükenmişlik arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Yani, tükenmişlik düzeyi arttıkça iş performansı azalmakta; performans yükseldikçe tükenmişlik azalmaktadır. Tükenmişliğin iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ve performanstaki değişimin önemli bir kısmını açıkladığı belirlenmiştir. Ayrıca demografik değişkenler açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur: Erkek çalışanların performans düzeylerinin

daha yüksek, kadın çalışanların tükenmişliklerinin ise daha fazla olduğu; evli, yüksek lisans mezunu ve kıdemli çalışanların daha yüksek performansa sahip olduğu; yaş ve mesleki deneyim arttıkça tükenmişliğin azaldığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak araştırma, engelli bakım merkezlerinde çalışanların mesleki verimliliğini artırmak için kurum içi süpervizyon desteği, hizmet içi eğitimler, psiko-sosyal destek sistemleri ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yüksek iş performansının yalnızca çalışanların mesleki doyum ve psikolojik iyilik hâlini güçlendirmede, aynı zamanda engelli bireylere sunulan hizmetin niteliğini de artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tez No: 59969

Tez Adı: 2–12 Yaşındaki Çocukların Uyum Düzeyleri ile Çocuk Evlerinde Bakım Elemanı Olarak Çalışan Ebeveynlerinin Yeterlik, Psikolojik İyi Oluş ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazar: Esmâ İNCE KESER

Danışman: Doç. Dr. Haktan DEMİRCİOĞLU

Üniversite/Enstitü: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı / Program: Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı

Tez Türü: Doktora Tezi

Yılı: 2022

Şehri: Ankara

Bu araştırma, 2–12 yaş aralığındaki çocukların uyum düzeyleri ile çocuk evlerinde bakım elemanı olarak çalışan ebeveynlerin ebeveyn yeterlikleri, psikolojik iyi oluşları ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Çalışma, ebeveynlerin psikolojik ve sosyal kaynaklarının çocukların gelişim ve uyum süreçleri üzerindeki etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma nicel yöntem ve ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüş; Türkiye genelinde 30 Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi'nden 505 ebeveyn ve onların 2–12 yaş arası çocukları örnekleme dahil edilmiştir. Veriler, çocuk uyumu, ebeveyn yeterliği, psikolojik iyi oluş ve sosyal destek ölçekleriyle toplanmış; istatistiksel analizler SPSS programında yapılmıştır. Bulgular, çocukların genel olarak düşük düzeyde uyum sorunları yaşadığını, ebeveynlerin ise yüksek yeterlik, iyi psikolojik durum ve güçlü sosyal destek algısına sahip olduklarını göstermiştir. Çocuk uyumu, ebeveyn yeterliğiyle orta düzeyde, psikolojik iyi oluşla zayıf düzeyde negatif ilişkili bulunmuş; sosyal desteğin ise anlamlı ancak düşük düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ebeveyn yeterliği ve psikolojik iyi oluş, çocuk uyumunu anlamlı biçimde yordamakta; bu iki değişken çocuk uyumundaki değişimin

önemli bir kısmını açıklamaktadır. Sonuç olarak, çocuk evlerinde görev yapan ebeveynlerin yeterlik ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin artırılmasının, hem kendi çocuklarının hem de bakım verdikleri çocukların uyum ve gelişim süreçlerini olumlu etkilediği görülmüştür. Bu doğrultuda kurumlarda ebeveynlere yönelik psikolojik destek, süpervizyon, hizmet içi eğitim ve sosyal etkinlik programlarının güçlendirilmesi önerilmektedir

Tez No: 745492

Tez Adı: Şefkat Yorgunluğu ve Tükenmişliğin Sosyal Çalışma Görevlilerinin Aile Yaşantısına Etkisi

Yazar: Fadime Afra ERASLAN

Danışman: Prof. Dr. Gülay GÜNEY

Üniversite/Enstitü: Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2022

Şehri: Karabük

Bu araştırma, sosyal çalışma görevlilerinin şefkat yorgunluğu ve tükenmişlik düzeylerinin aile yaşantılarına etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Sosyal çalışma görevlileri, dezavantajlı bireylerle yoğun temas içinde çalıştıklarından duygusal yük ve stres faktörlerine sıklıkla maruz kalmakta, bu durum hem psikolojik iyi oluşlarını hem de aile yaşam dengelerini etkileyebilmektedir. Literatürde şefkat yorgunluğu ve tükenmişlik konuları incelenmiş olsa da, bu olguların aile yaşamına etkisine yönelik çalışmalar sınırlıdır. Araştırma, nicel yöntemle ve ilişkisel tarama modeliyle yürütülmüştür. Evreni, Manisa, Uşak, Kütahya ve Afyonkarahisar illerinde görev yapan sosyal çalışma görevlileri oluşturmuş; veriler kartopu örnekleme yöntemiyle seçilen 385 katılımcıdan anket aracılığıyla toplanmıştır. Bulgular, kadın çalışanların erkeklere göre daha yüksek şefkat yorgunluğu ve tükenmişlik yaşadıklarını, deneyimsiz çalışanların ise duygusal olarak daha fazla yıprandıklarını göstermektedir. Yaşça büyük ve çocuk sahibi bireylerin tükenmişlik düzeyleri daha düşüktür. Kadın çalışanların iş–aile dengesini sağlama konusunda erkeklere göre daha fazla zorlandıkları saptanmıştır. Ayrıca, tükenmişliğin iş–aile dengesi ve aile memnuniyetini olumsuz; şefkat yorgunluğunun ise iş–aile dengesini kısmen olumlu, aile memnuniyetini olumsuz etkilediği görülmüştür. Sonuç olarak, sosyal çalışma görevlilerinin yaşadığı duygusal yıpranmanın yalnızca bireysel değil, aynı zamanda ailevi bir sorun olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda,

düzenli süpervizyon, destekleyici kurum politikaları, duygusal sınır farkındalığı eğitimleri ve iş-aile uyumunu güçlendiren uygulamaların geliştirilmesi önerilmektedir.

Tez No: 683206

Tez Adı: Sağlık Çalışanlarında Merhamet Yorgunluğunun Örgütsel Vatandaşlık Davranışıyla İlişisine Yönelik Bir Araştırma: Darülaceze Başkanlığı Örneği

Yazar: Gülcan BATUR TAŞKIN

Öğrenci No: Y1716.030011

Danışman: Doç. Dr. Haluk ŞENGÜN

Üniversite/Enstitü: İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı / Program: Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı – Sağlık Yönetimi Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2021

Şehir: Mart – İstanbul

Bu araştırma, kimsesiz, yaşlı ve engelli bireylere bakım hizmeti sunan sağlık çalışanlarında görülen merhamet yorgunluğu ile örgütsel vatandaşlık davranışı (ÖVD) arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Hizmet temelli kurumlarda çalışan bireylerin yoğun empati ve duygusal yük altında kalmaları, merhamet yorgunluğuna ve buna bağlı olarak örgütsel davranış biçimlerinde değişimlere yol açabilmektedir. Nicel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Evreni Darülaceze Başkanlığı'nda görev yapan sağlık çalışanları oluşturmuş, araştırma 166 katılımcı ile yürütülmüştür. Veriler yüz yüze anket yöntemiyle toplanmış, korelasyon ve regresyon analizleriyle değerlendirilmiştir. Bulgular, merhamet yorgunluğu ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasında genel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Sevecenlik, farkındalık ve paylaşımların bilincinde olma boyutlarının ÖVD'yi olumlu etkilediği; umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme boyutlarının ise olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca kadın çalışanların sevecenlik düzeylerinin daha yüksek olduğu, evli ve orta yaş grubundaki bireylerin örgütsel vatandaşlık davranışlarını daha güçlü sergiledikleri görülmüştür. Sonuç olarak, bakım hizmetlerinin yoğun duygusal emeği, sağlık çalışanlarının örgütsel davranışlarını doğrudan etkilemektedir. Bu doğrultuda çalışanların duygusal dayanıklılığını artırmaya, psikososyal destek sağlamaya ve farkındalık eğitimlerini yaygınlaştırmaya yönelik kurum içi politikalar geliştirilmesi önerilmektedir.

Tez No: 683202

Tez Adı: Darülacezedeki Sağlık Çalışanlarında Örgütsel Güvenin Örgütsel Bağlılığa Etkisinin İncelenmesi

Yazar: Esin KARAKUŞ

Danışman: Doç. Dr. Haluk ŞENGÜN

Üniversite/Enstitü: İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı / Program: Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı – Sağlık Yönetimi Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı / Ay: Mart, 2021

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, Darülaceze Başkanlığı'nda görev yapan sağlık personelinin örgütsel güven algılarının örgütsel bağlılık üzerindeki etkisini incelemektedir. Farklı meslek gruplarının birlikte çalıştığı sağlık hizmetlerinde güven, iş birliği ve bağlılık kavramlarının önemi vurgulanmış; çalışanların yöneticilerine, kurumlarına ve çalışma arkadaşlarına duydukları güvenin, örgütsel bağlılığın duygusal, devam ve normatif boyutlarını nasıl etkilediği araştırılmıştır. Nicel yöntemle yürütülen çalışma, Darülaceze'de görev yapan 147 sağlık personeli üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veriler anket yoluyla toplanmış, ilişkiler korelasyon ve regresyon analizleri ile test edilmiştir. Bulgular, örgütsel güvenin örgütsel bağlılık üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğunu göstermektedir. Yöneticisine ve kurumuna güvenen çalışanların duygusal ve normatif bağlılık düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, güven düzeyinin artmasıyla çalışanların işlerinde daha istikrarlı oldukları, örgütten ayrılma niyetlerinin azaldığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, örgütsel güvenin çalışan bağlılığını güçlendirdiği, motivasyon ve hizmet kalitesini artırdığı ortaya konmuştur. Araştırma, güven ortamının özellikle sağlık gibi yoğun duygusal emek gerektiren alanlarda kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Bu doğrultuda yöneticilere; çalışan katılımını destekleme, açık iletişim, adil yönetim ve gelişim odaklı kurum politikaları geliştirme önerilmiştir.

Tez No: 706841

Tez Adı: Çocuk Koruma Kanunu Kapsamında Çocuklara Yönelik Psikososyal Destek Sağlayan Uzmanların İkincil Travmatik Stres Düzeyleri ve Stresle Baş Etme Stratejilerinin Belirlenmesi

Yazar: Elif DEMİRBAŞ

Danışman: Doç. Dr. Reyhan SAYDAM

Üniversite/Enstitü: İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı / Program: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı – Sosyal Hizmet Doktora Programı

Tez Türü: Doktora Tezi

Yılı: 2021

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, İstanbul'daki farklı kurumlarda çocuklara yönelik psikososyal destek sunan meslek elemanlarının ikincil travmatik stres düzeylerini ve bu stresin travma sonrası stres bozukluğu, empati ve sosyal destek ile ilişkisini incelemektedir. Çalışma, çocuk refahı alanında çalışan uzmanların travmatik olaylarla karşılaşma biçimlerini, bu olayların duygusal etkilerini ve başa çıkma stratejilerini değerlendirerek kurumsal destek sistemlerine yönelik öneriler geliştirmeyi amaçlamıştır. Karma yöntem yaklaşımıyla yürütülen araştırmada, nicel veriler (anketler) ve nitel veriler (derinlemesine görüşmeler) birlikte kullanılmıştır. Bulgular, meslek elemanlarının genel olarak hafif düzeyde ikincil travmatik stres yaşadıklarını, ancak üçte birinin orta veya yüksek düzeyde stres belirtileri gösterdiğini ortaya koymuştur. Travmatik stresin “bulaşıcı” bir özellik taşıdığı, yani bir çalışanın yaşadığı stresin ekip arkadaşlarına da yansıtılabildiği belirlenmiştir. Araştırma, yoğun iş yükü, rol belirsizlikleri, kurumsal destek eksiklikleri ve travmatik vaka deneyimlerinin stres düzeylerini artırdığını göstermektedir. Ayrıca empati düzeyinin sınırlarının korunmadığı durumlarda, aşırı empatik yaklaşımın da stresi tetikleyebildiği görülmüştür. Katılımcıların bireysel baş etme yolları (hobi, maneviyat, içe kapanma vb.) geliştirdikleri, ancak kurumsal destek ve süpervizyon sistemlerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, araştırma travma bilgili kurum modellerinin geliştirilmesi, süpervizyon sistemlerinin güçlendirilmesi, psikolojik destek hizmetlerinin erişilebilir kılınması ve iş yükünün dengelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, çalışanların iş-yaşam dengesini destekleyecek örgütsel stratejiler ve mesleki doyumu artıracak politikaların oluşturulması önerilmektedir. Bu çalışma, çocuk refahı alanında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının ikincil travmatik stresini sistematik biçimde ele alan ve alana özgü kurumsal çözüm önerileri geliştiren önemli bir araştırmadır.

Tez No: 664525

Tez Adı: Sosyal Hizmet Kurumlarında Çalışan Meslek Elemanlarının Bilinçli Farkındalık Düzeyleri ile Algıladıkları Stres Düzeyleri ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazar: Hilal KURT

Danışman: Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN

Üniversite/Enstitü: Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı / Program: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı – Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2021

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, sosyal hizmet kurumlarında çalışan meslek elemanlarının bilinçli farkındalık düzeylerini belirlemeyi ve bu düzeylerin algılanan stres ile yaşam doyumu üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel hedefi, sosyal hizmet çalışanlarının stres düzeylerini azaltmak, yaşam doyumlarını artırmak ve iyi oluş hallerini desteklemektir. Nicel yöntemle ve ilişkisel tarama modeli çerçevesinde yürütülen araştırmada, farklı meslek gruplarından 233 katılımcının verileri analiz edilmiştir. Veriler, bilinçli farkındalık, algılanan stres ve yaşam doyumu ölçekleriyle toplanmış; ilişkiler t-testi, korelasyon, varyans analizi ve regresyon yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Bulgulara göre, bilinçli farkındalık ile algılanan stres arasında negatif, bilinçli farkındalık ile yaşam doyumu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Cinsiyet ve yaşın farkındalık, stres veya yaşam doyumu üzerinde anlamlı etkisi yokken, gelir düzeyi stres ve doyum üzerinde, medeni durum ise stres düzeyinde farklılık yaratmıştır. Sonuç olarak, bilinçli farkındalık becerilerinin sosyal hizmet çalışanlarının stres yönetimi, iyi oluş ve yaşam doyumu üzerinde önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Bu nedenle, kurumlarda bilinçli farkındalık temelli eğitim ve uygulamaların yaygınlaştırılması önerilmektedir. Bu tür müdahaleler hem çalışanların mesleki refahını artıracak hem de hizmet alan bireylere sunulan sosyal hizmetin kalitesini yükseltecektir.

Tez No: 701547

Tez Adı: Afet ve Acil Durumlarda Görev Almış Meslek Elemanlarının Psikososyal Müdahale Sürecini Değerlendirmesi

Yazar: Murat CÖMERT

Danışman: Prof. Dr. Abdullah KARATAY

Üniversite/Enstitü: Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı / Program: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı – Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2021

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, afet ve acil durumlarda görev yapan meslek elemanlarının psikososyal müdahale yetkinlikleri ile empati ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Çalışmanın amacı, empati ve dayanıklılığın afet koşullarında verilen psikososyal hizmetlerin niteliğine etkisini belirlemektir. Nicel yöntemle ve ilişkisel tarama modeliyle yürütülen araştırmada, afet görevlerinde yer almış 122 sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikolojik danışman ve çocuk gelişimcisiinden çevrim içi anketle veri toplanmıştır. Bulgular, empati ve psikolojik dayanıklılığın psikososyal müdahale yetkinliğini pozitif ve anlamlı biçimde etkilediğini göstermiştir. Sonuçlar, afet sonrası hizmetlerde görev yapan profesyonellerin empati becerileri ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin, hem müdahale kalitesini hem de iyileşme sürecinin başarısını artırdığını ortaya koymuştur. Araştırma, çalışanların ikincil travma riski taşıdığını ve süpervizyon, dayanıklılık eğitimi ve empati temelli destek programlarının güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Tez No: 631335

Tez Adı: Çok Boyutlu Çalışana Destek, Müdahale ve Tükenmişlik Önleme Programı'nın (ÇADEM-TP) Psikososyal Destek Çalışanlarının Travmatik Stres, Tükenmişlik ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerine Etkisi

Yazar: Melis DEMİRCİOĞLU

Danışman: Doç. Dr. Cem CERİT

Üniversite/Enstitü: Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı / Program: Travma ve Afet Çalışmaları Uygulamalı Ruh Sağlığı Doktora Programı

Tez Türü: Doktora Tezi

Yılı: 2020

Şehri: Kocaeli

Bu araştırma, psikososyal destek çalışanlarında psikolojik özbakım ve başa çıkma becerilerini güçlendirmeye yönelik yapılandırılmış bir müdahale programının (ÇADEM-TP) çalışanların travmatik stres, tükenmişlik, algılanan stres, psikolojik sağlamlık ve iyilik hali üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Deneysel olarak tasarlanan çalışmada, İstanbul'da mültecilere yönelik iki kurumda görev yapan 30 çalışan (15 deney, 15 kontrol grubu) yer almıştır. Deney grubuna üç oturumluk ÇADEM-TP uygulanmış, kontrol grubuna müdahale yapılmamıştır. Veriler ön test, son test ve izlem ölçümleriyle toplanmıştır. Bulgular, çalışanların travmatik stres düzeylerinin orta, tükenmişlik düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Demografik değişkenlerin etkisi anlamlı bulunmazken, mesleki deneyimi yüksek çalışanlarda kişisel

başarı eksikliğinin arttığı belirlenmiştir. Müdahale sonucunda, deney grubunda duygusal tükenmede anlamlı bir azalma gözlenmiş; diğer değişkenlerde istatistiksel olarak anlamlı olmasa da olumlu yönde gelişme eğilimi saptanmıştır. Sonuç olarak, ÇADEM-TP'nin tükenmişliği azaltmada etkili olduğu, çalışanların psikolojik dayanıklılığını ve iyilik halini desteklediği belirlenmiştir. Araştırma, psikososyal destek çalışanlarının travma sonrası stresle başa çıkma becerilerini güçlendirmek amacıyla kurumsal düzeyde benzer destek programlarının yaygınlaştırılmasını önermektedir.

Tez No: 671865

Tez Adı: Çocuk Evleri Sitesinde Çalışan Bakım Elemanlarının Yaşam Kalitesi ve Çalışan Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi

Yazar: Rezzan TİBİLLİ

Üniversite/Enstitü: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2021

Şehri: Ankara

Bu araştırma, çocuk evleri sitelerinde çalışan bakım elemanlarının yaşam kalitesi ve çalışan memnuniyeti düzeylerini, bu değişkenlerin sosyo-ekonomik özelliklerle ilişkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma, Ankara'daki üç çocuk evi sitesinde görev yapan 173 bakım elemanı ile yürütülmüş; veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Bulgular, bakım elemanlarının çoğunun kadın, 35–44 yaş aralığında, evli ve ön lisans mezunu olduğunu göstermektedir. Katılımcıların büyük kısmı yoğun ve nöbetli çalışma sisteminde görev yapmakta, ev içi destekten yoksun kalmaktadır. Araştırmada yaşam kalitesi düşük, buna karşın çalışan memnuniyeti yüksek bulunmuştur. Yaşam kalitesi; çalışma süresi, yaş, gelir ve çocuk grubuna göre farklılık göstermiştir. Özellikle 0–12 yaş grubuna bakım verenlerin ve genç çalışanların yaşam kalitesi daha düşük çıkmıştır. Çalışan memnuniyetinde de benzer biçimde, bu gruptaki çalışanların içsel doyum düzeyleri daha düşüktür. Sonuç olarak, araştırma yoğun iş yükü, nöbet sistemi ve aile yaşamı arasındaki dengesizliğin bakım elemanlarının refahını olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Çalışma, personel sayısının artırılması, çalışma saatlerinin düzenlenmesi, psikolojik destek, kreş imkânı ve ödüllendirme sistemlerinin geliştirilmesi gibi önlemlerin hem çalışan memnuniyetini hem de çocuk bakım hizmetlerinin kalitesini artıracaklarını vurgulamaktadır.

Tez No: 643889

Tez Adı: Sosyal Hizmet Kurumlarında Çalışan Bakım Personellerinin Psikolojik Dayanıklılıkları ile İkincil Travma Düzeyleri ve Kaygı Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazar: Gülşah ÖZKÖK

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yasin GENÇ

Üniversite/Enstitü: İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı / Bilim Dalı: Psikoloji Anabilim Dalı – Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2020

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, sosyal hizmet kurumlarında çalışan bakım personellerinin ikincil travmatik stres, psikolojik dayanıklılık ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, bu değişkenlerin demografik faktörlere göre farklılık gösterip göstermediği değerlendirilmiştir. Çalışma, ikincil travmatik stres ile ilişkili psikolojik süreçlerin birlikte ele alınması bakımından literatüre katkı sağlamayı ve bakım personeline yönelik destek programlarına rehberlik etmeyi hedeflemektedir. Araştırmada betimleyici ve karşılaştırmalı model kullanılmış; veriler, İstanbul'daki sosyal hizmet kurumlarında görev yapan 112 kadın bakım personelinden çevrimiçi anket aracılığıyla toplanmıştır. Veriler parametrik istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Bulgular, katılımcıların anksiyete düzeylerinin demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermediğini, ancak medeni durum, gelir ve mesleki deneyim gibi faktörlerin psikolojik dayanıklılık alt boyutlarını etkilediğini ortaya koymuştur. Evli çalışanların aile uyumu puanları daha yüksek bulunmuştur. Çocuk sahibi bireylerde dalıcı düşünceler düzeyinin, üniversite mezunlarında ise kaçınma puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Değişkenler arası ilişkiler incelendiğinde, anksiyetenin psikolojik dayanıklılıkla negatif, ikincil travmatik stresle pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Psikolojik dayanıklılığın, travmatik stres üzerindeki doğrudan etkisi sınırlı olmakla birlikte, koruyucu bir faktör olarak rol oynadığı görülmüştür. Sonuç olarak, araştırma, bakım personellerinde anksiyete ve travmatik stresin birbirini besleyen süreçler olduğunu; psikolojik dayanıklılığın ise bu etkileşimi hafifletebileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda, bakım personellerinin ruhsal iyi oluşunu korumaya yönelik psikolojik dayanıklılığı artıran eğitimlerin, süpervizyon desteğinin ve kurumsal destek politikalarının güçlendirilmesi önerilmektedir.

Tez No: 556246

Tez Adı: Çocuk Evlerinde Çalışan Bakım Elemanlarında Psikolojik Sermaye Algısı, İş Doyumu ve Maneviyat Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazar: Fatma KILIÇ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Turgay ŞİRİN

Üniversite/Enstitü: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı / Bilim Dalı: Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı – Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, devlet koruması altındaki çocuklarla çalışan bakım elemanlarının psikolojik sermaye, maneviyat ve iş doyumu düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca bu değişkenlerin cinsiyet, yaş, eğitim, medeni hâl, çocuk sayısı, mesleki eğitim, çalışma süresi, gelir düzeyi ve iş memnuniyeti gibi demografik faktörlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmış; örneklemini İstanbul'daki çocuk evlerinde görev yapan 120 bakım elemanı oluşturmuştur. Veriler geçerli ölçeklerle toplanmış ve istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Bulgulara göre, bakım elemanlarının çoğu kadındır ve cinsiyet, yaş, eğitim değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak evli bireylerin anlam arayışı daha düşük, çocuk sahibi olanların maneviyat ve iş doyumu düzeyleri daha yüksektir. Mesleki eğitim almış olanların psikolojik dayanıklılık, umut ve öz yeterlilik düzeyleri daha yüksektir. Çalışma süresi ve gelir düzeyi arttıkça iş doyumu ve maneviyat düzeyleri de yükselmektedir. Analizler, maneviyat ile iş doyumu ve maneviyat ile psikolojik sermaye arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Maneviyat düzeyi yüksek bireylerin umut, iyimserlik ve öz yeterlilik düzeyleri de artmaktadır. Sonuç olarak, maneviyat, psikolojik sermaye ve iş doyumu birbirini olumlu yönde etkileyen değişkenlerdir. Bu nedenle, bakım elemanlarının psikolojik dayanıklılığını ve maneviyatını güçlendirecek eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve iş doyumunu artıracak iyileştirmelerin yapılması önerilmektedir.

Tez No: 552945

Tez Adı: Afet Alanında Çalışan Profesyonellerin Psikolojik Dayanıklılık ve İkincil Travmatik Stres Düzeylerinin İncelenmesi

Yazar: Melis ERDENER

Üniversite/Enstitü: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

Şehri: Ankara

Bu araştırma, afet alanında çalışan profesyonellerin psikolojik dayanıklılık ve ikincil travmatik stres düzeylerini belirleyerek iki değişken arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca bu değişkenlerin yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum, çocuk sahibi olma, mesleki deneyim, afet çalışma süresi, iş yükü, psikososyal destek, hizmet içi eğitim ve süpervizyon gibi faktörlere göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırma nicel yöntem ile yürütülmüş; veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ) ve İkincil Travmatik Stres Ölçeği (İTSÖ) kullanılmıştır. Katılımcılar Türk Kızılayı, Ankara Büyükşehir Belediyesi İtfaiyesi, 112 Acil Servis, AKUT ve AFAD çalışanlarından oluşan 190 profesyoneldir. Bulgulara göre afet çalışanlarının psikolojik dayanıklılık düzeyleri yüksek, ikincil travmatik stres düzeyleri düşük bulunmuştur. Katılımcılar en yüksek puanı PDÖ'nün Meydan Okuma ve Kendini Adama, en düşük puanı ise Kontrol alt boyutundan almıştır. Bu durum, çalışanların zorlukları gelişim fırsatı olarak gördüklerini, görevlerine ve değerlere bağlı olduklarını ancak olaylar üzerinde tam kontrol hissinin düşük olduğunu göstermektedir. İTSÖ bulgularında en yüksek puan İstemsiz Etkilenmeler alt boyutunda görülmüş; bu da çalışanların travmatik olayları yeniden hatırlama eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur. Buna karşın Kaçınma ve Artmış Uyarılmışlık düzeylerinin düşük olması, profesyonellerin travmatik koşullara rağmen işlevselliklerini koruduklarını göstermektedir. Sonuç olarak, psikolojik dayanıklılığın artırılmasının ikincil travmatik stresi azalttığı görülmüştür. Bu nedenle afet çalışanlarına yönelik psikososyal destek, süpervizyon ve hizmet içi eğitimlerin güçlendirilmesi, ayrıca dayanıklılığı artıran stratejilerin mesleki sistemlere entegre edilmesi önerilmektedir.

Tez No: 588917

Tez Adı: Kurum Bakımı Hizmeti Veren Bakıcı Annelerin Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı, Psikolojik Dayanıklılık ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazar: Arzu TAMBULUT

Üniversite/Enstitü: İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: Psikoloji Anabilim Dalı

Bilim Dalı: Psikoloji Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER

Yılı: 2019

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, devlet koruması altındaki 0–6 yaş çocuklara bakım veren bakıcı annelerin ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısı, psikolojik dayanıklılık ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Çalışma, bakıcı annelerin ebeveynlik rollerini nasıl algıladıkları ve bu algının psikolojik durumlarıyla nasıl bağlantılı olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmış; örnekleme İstanbul'daki Kocamustafapaşa ve Göztepe Çocuk Evleri Sitesi müdürlüklerinde görev yapan 115 bakıcı anne oluşturmıştır. Veriler nicel analiz yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Bulgulara göre bakıcı annelerin yaş ortalaması 38,5, büyük çoğunluğu evli ve lise mezunudur. Katılımcıların çoğunun kendi çocuklarının olması, bakım kalitesine ve empati düzeyine olumlu katkı sağlamaktadır. Uzun süredir kurumda çalışan annelerin çocuklarla daha güçlü duygusal bağlar kurduğu görülmüştür. Ücret memnuniyeti düşük olsa da, bakıcı anneler mesleki motivasyonlarını sevgi ve sorumluluk bilinciyle sürdürmektedir. Sonuçlar, bakıcı annelerin ebeveyn rolü algısının güçlü, psikolojik dayanıklılığının yüksek ve depresyon eğilimlerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırma, çocuk bakım kalitesinin artırılması için bakıcı annelere yönelik sürekli eğitim, süpervizyon ve psikososyal destek hizmetlerinin önemine vurgu yapmaktadır.

Tez No: 928876

Tez Adı: Psikososyal Destek Hizmeti Sunan Meslek Elemanlarının Tükenmişlik Düzeyi, Üretkenlik Karşıtı İş Davranışları ve Depresyon Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Yazar: Havva KARA (218212021)

Üniversite/Enstitü: Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Bilim Dalı: Sosyal Hizmet Bilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Harun CEYLAN

Yılı: 2025

Şehri: Yalova

Bu araştırma, psikososyal destek hizmeti sunan meslek elemanlarının tükenmişlik, depresyon ve üretkenlik karşıtı iş davranışları arasındaki ilişkileri incelemektedir. Amaç, bu meslek grubunun ruhsal iyilik halini etkileyen faktörleri belirleyerek, kurumsal destek ve meslek içi eğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlamaktır. Çalışma nicel araştırma yöntemiyle yürütülmüş; Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Maslach Tükenmişlik Envanteri, Beck Depresyon Envanteri ve Üretkenlik Karşıtı İş Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. Veriler kartopu örnekleme yöntemiyle Google Formlar üzerinden toplanmış, ilişki arayıcı model kapsamında analiz edilmiştir. Sonuçlara göre katılımcıların duygusal tükenme düzeyi düşük, duyarsızlaşma orta, kişisel başarı düzeyi yüksek bulunmuştur. Yaş, kurum türü ve mesleki deneyim tükenmişlik düzeylerinde anlamlı farklar yaratmıştır. Katılımcıların çoğu minimal ya da hafif depresyon düzeyindedir; medeni durum, eğitim ve gelir düzeyine göre anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Araştırmanın en dikkat çekici bulgusu, depresyon düzeyi ile tükenmişlik ve üretkenlik karşıtı davranışlar arasında pozitif ilişki bulunmasıdır. Duygusal tükenme arttıkça, çalışanların üretkenlik karşıtı davranışları da artmaktadır. Bu durum, psikososyal destek çalışanlarının ruhsal yüklerinin doğrudan iş performansına yansıdığını göstermektedir. Sonuç olarak, tükenmişlik ve depresyonun azaltılması hem bireysel refah hem kurumsal verimlilik açısından kritik önemdedir. Kurumlarda psikososyal destek, süpervizyon ve hizmet içi eğitim programlarının güçlendirilmesi; multidisipliner işbirlikleri ve psikolojik destek mekanizmalarına erişimin artırılması önerilmektedir.

Tez No: 882025

Tez Adı: Sosyal Çalışmacıların İş ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Mardin İl Örneği

Yazar: Mehmet Emin KONAK (Y2116.060023)

Üniversite/Enstitü: İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Bilim Dalı / Program: Sosyal Hizmet Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hacer Duygu YEŞİLKAYALI

Yılı: 2024

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının iş doyumunu ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Sosyal çalışmacılar, yüksek duygusal yük ve kurumsal baskılar altında çalıştıkları için, iş doyumlarının yaşam doyumları üzerindeki

etkisi mesleki verimlilik açısından önem taşımaktadır. Araştırma ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüş; Mardin ilinde görev yapan 166 sosyal çalışmacı basit tesadüfî örnekleme yöntemiyle çalışmaya dâhil edilmiştir. Veriler, Sosyo-Demografik Bilgi Formu, İş Doyumu Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Sonuçlara göre, yaş, cinsiyet, medeni durum ve gelir düzeyi değişkenleriyle iş ve yaşam doyumu arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak lisans mezunlarının dışsal doyum düzeyleri yüksek lisans mezunlarına göre daha yüksek çıkmıştır. Beş yıl ve altı kıdeme sahip çalışanların yaşam doyumları da daha yüksektir. En önemlisi, iş doyumu ile yaşam doyumu arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki tespit edilmiştir; yani işinden memnun olan sosyal çalışmacıların yaşam doyumları da artmaktadır. Araştırma, sosyal hizmet kurumlarında çalışan memnuniyetini ve yaşam kalitesini artıracak politikaların geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda esnek çalışma modelleri, psikososyal destek ve kariyer gelişimi olanaklarının güçlendirilmesi; ayrıca stres ve tükenmişliği azaltacak kurum kültürlerinin oluşturulması önerilmektedir.

Tez No: 664475

Tez Adı: Sosyal Hizmetler Alanında Çalışan Meslek Elemanlarının Empati Becerileri ve İş Doyumu Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi: Manisa Örneği

Yazar: Selcan DEMİR

Üniversite/Enstitü: Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şeyda YILDIRIM

Yılı: 2021

Şehri: Manisa

Bu araştırma, sosyal hizmet alanında çalışan meslek elemanlarının empatik eğilim ve becerilerini belirlemek, empati ile iş doyumu arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkiyi etkileyen demografik faktörleri değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Sosyal hizmetin insan ilişkisine dayalı yapısı nedeniyle, empati becerilerinin hem hizmet kalitesi hem de mesleki doyum üzerinde belirleyici olduğu varsayılmıştır. Araştırma nicel yöntemle yürütülmüş; veriler Sosyodemografik Soru Formu, Minnesota İş Doyum Ölçeği, Empatik Eğilim Ölçeği ve Empatik Beceri Ölçeği-B Formu ile toplanmıştır. Manisa Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarda çalışan 125 meslek elemanı çalışmaya katılmıştır. Bulgular, sosyal hizmet çalışanlarının empatik beceri düzeylerinin yüksek olduğunu ve bunun hizmet kalitesine olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Empatik eğilimi yüksek çalışanların müracaatçılarla daha

güçlü iletişim kurdukları, iş doyumlarının arttığı, ekip içinde daha yapıcı ve çözüm odaklı oldukları belirlenmiştir. Ayrıca bekâr çalışanların kurum değıştirme isteği evlilere göre daha yüksek, psikologların ise diğer meslek gruplarına kıyasla daha fazla istifa eğiliminde oldukları bulunmuştur. Sonuç olarak, empati düzeyi ile iş doyumunu arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır. Bu durum, empatinin yalnızca müracaatçıyla iletişimde değil, çalışanların mesleki iyi oluşlarında da kritik rol oynadığını ortaya koymaktadır. Sosyal hizmet kurumlarında empati becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimler, süpervizyon ve mesleki destek mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmektedir.

Tez No: 557277

Tez Adı: Özel Bakım Merkezlerinde Çalışan Personelin Çalışma Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi: Kayseri İli Örneği

Yazar: Elif YANIK

Üniversite/Enstitü: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyoloji Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mina FURAT

Yılı: 2019

Şehri: Niğde

Bu araştırma, Kayseri'deki özel bakım merkezlerinde çalışan personelin çalışma yaşam kalitesini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bakım hizmetlerinin niteliği, çalışanların iş koşulları ve memnuniyet düzeyleriyle yakından ilişkili olduğundan, araştırma iş tatmini, beceri geliştirme fırsatları, iş güvenliği algısı ve memnuniyet düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Nicel araştırma yöntemi kullanılarak yürütölen çalışmada, Özel İhtisas (98), Özel Yuvam (135) ve Nevrez Sadi Kocaoğlu (35) bakım merkezlerinde görev yapan 268 personelden anket yoluyla veri toplanmıştır. Bulgulara göre, çalışanların çoğu kadın ve 34–41 yaş aralığındadır; önemli bir kısmı ilkokul mezunu olup MEB onaylı bakım sertifikasına sahiptir. Katılımcıların genel olarak işlerinden memnun oldukları, ancak düşük gelir, zorlu çalışma koşulları ve sınırlı gelişim olanaklarının iş tatminini olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Analizler, çalışma yaşam kalitesi ile iş tatmini arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Güvenli çalışma ortamı, takdir edilme, beceri geliştirme imkânı ve örgötsel aidiyet çalışan motivasyonunu artırırken; düşük ücret, kariyer fırsatlarının yetersizliği ve iş-özel yaşam dengesizliği olumsuz etki yaratmaktadır. Sonuç olarak,

Çalışma koşullarının iyileştirilmesi, adil ücret politikalarının benimsenmesi, hizmet içi eğitimlerin artırılması ve personelin karar süreçlerine katılımının desteklenmesi önerilmektedir. Bu önlemler, hem çalışan memnuniyetini hem de engellilere sunulan bakım hizmetinin kalitesini yükseltecektir.

Tez No: 560282

Tez Adı: Psikososyal Destek Elemanlarının Algılanan Sosyal Destek ile Yaşadıkları İkincil Travmatik Stres Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazar: Merve ÖZKUL

Üniversite/Enstitü: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Program: Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Yılı: 2019

şehri: Ankara

Bu araştırma, psikososyal destek alanında çalışan sosyal çalışmacı, psikolog, psikolojik danışman, ocuk gelişimci ve sosyologların algıladıkları sosyal destek ile ikincil travmatik stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca yaş, cinsiyet, gelir, eğitim, mesleki deneyim, çalışma alanı, yönetsel destek ve süpervizyon gibi faktörlerin bu ilişki üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Araştırma, korelasyonel nicel araştırma modeliyle yürütölmüştür. Ankara’da kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarında görev yapan 146 psikososyal destek elemanı araştırmaya katılmıştır. Veriler, Travma Sonrası Stres Belirtileri Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Bulgulara göre, yaş arttıkça stres azalmakta, kadınlarda stres düzeyi erkeklerden yüksek, gelir azaldıkça stres artmaktadır. Yüksek lisans mezunlarının stres düzeyleri lisans mezunlarına göre daha düşüktür. ocuk refahı ve gazi-şehit yakınlarıyla çalışan uzmanların stres düzeyleri diğer alanlara göre daha yüksektir. En önemli sonuç, sosyal ve örgötsel desteğin ikincil travmatik stresi azaltmada koruyucu rol oynamasıdır. Yöneticilerden ve meslektaşlardan yüksek destek alan çalışanların stresle baş etme kapasiteleri artmaktadır. Sonuç olarak, yüksek sosyal destek düzeyi, psikososyal destek elemanlarının ruhsal dayanıklılığını güçlendirmekte ve travmatik stresin olumsuz etkilerini azaltmaktadır. Bu nedenle kurumlarda düzenli süpervizyon, destek programları ve dinlenme olanaklarının artırılması önerilmektedir.

Tez No: 471087

Tez Adı: Şiddet Görmüş Kadınlarla Çalışan Profesyonellerin İkincil Travmatik Stres Deneyimleri

Yazar: Elif Berfin YILDIZ

Üniversite/Enstitü: Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Program: Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Seda Attepe ÖZDEN

Yılı: 2017

Şehri: Ankara

Bu araştırma, kadına yönelik şiddetle çalışan profesyonellerin (sosyal hizmet uzmanı, psikolog, sosyolog, terapist, toplumsal cinsiyet uzmanı) yaşadığı ikincil travmatik stres deneyimlerini anlamayı amaçlamaktadır. Şiddet mağduru kadınlarla sürekli temas hâlinde olan bu profesyonellerin, travmatik öykülere tanıklık etmeleri sonucu duygusal yük, stres ve tükenmişlik yaşadıkları varsayılmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle ve fenomenolojik yaklaşım temelinde yürütülen çalışmada, Ankara'daki kadın danışma merkezleri, sığınma evleri, yerel yönetimler ve kadın vakıflarında görev yapan 17 profesyonelle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde katılımcıların şiddetle çalışma deneyimleri, duygusal tepkileri, empati süreçleri ve destek ihtiyaçları değerlendirilmiştir. Bulgular, profesyonellerin yoğun duygusal stres yaşadıklarını, bazı durumlarda çaresizlik ve tükenmişlik hissettiklerini göstermektedir. Bir kısmı işin anlamlı yönlerinden mesleki doyum sağlarken, diğerleri duygusal yorgunluk ve kişisel yaşamda içe kapanma gibi etkiler bildirmiştir. Özellikle cinsel şiddet, çocuk istismarı ve ensest vakalarının en yüksek travmatik etkiyi yarattığı görülmüştür. Katılımcıların çoğu süpervizyon veya psikolojik destek almadığını, “sürekli yardım eden taraf” olmanın duygusal açıdan yıpratıcı olduğunu belirtmiştir. Bu durum, Türkiye’de kadına yönelik şiddet alanında çalışanlar için kurumsal destek ve klinik sosyal hizmet uygulamalarının yetersizliğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, profesyonellerin mesleki dayanıklılığının artırılması, ikincil travmatik stresle baş etme becerilerinin geliştirilmesi ve düzenli süpervizyon sistemlerinin kurumsallaştırılması önerilmektedir. Kadın danışma merkezlerinde klinik sosyal hizmet uzmanlarının istihdam edilmesi, hizmet içi eğitimler ve psikolojik destek programlarının yaygınlaştırılması, hem çalışan refahı hem de hizmet kalitesi açısından kritik öneme sahiptir.

Tez No: 471087

Tez Adı: Şiddet Görmüş Kadınlarla Çalışan Profesyonellerin İkincil Travmatik Stres Deneyimleri

Yazar: Elif Berfin YILDIZ

Üniversite/Enstitü: Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Program: Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Seda Attepe ÖZDEN

Yılı: 2017

Şehri: Ankara

Bu araştırma, Bursa'daki özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan profesyonellerin iş stresi ve iş doyumu arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Engelli bireylere hizmet veren kurumlarda çalışan sosyal hizmet uzmanı, özel eğitim öğretmeni, fizyoterapist, psikolog ve çocuk gelişim uzmanı gibi meslek gruplarının stres ve doyum düzeyleri, çeşitli sosyo-demografik değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Nicel ve ilişkisel tarama modeli temelinde yürütülen araştırma, 10 merkezde 150 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Veriler İş Stresi Ölçeği ve İş Doyumu Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Bulgulara göre, çalışanların iş stresinin yüksek, iş doyumunun düşük olduğu tespit edilmiştir. Kadın çalışanların dışsal ve genel doyum düzeyleri erkeklerden yüksek bulunmuştur. Eğitim düzeyi arttıkça iş doyumu artmakta; 10–15 yıl deneyimli çalışanlar en yüksek içsel doyuma sahiptir. Meslek grupları arasında stres farkı gözlenmiş; fizyoterapistler ve sosyal hizmet uzmanları en yüksek, çocuk gelişimciler ise en düşük stres düzeyine sahiptir. Analizler, iş stresi ile iş doyumu arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir; stres arttıkça doyum azalmaktadır. Sonuç olarak, bu merkezlerde çalışan profesyonellerin yüksek stres ve düşük doyum düzeyleri, ağır iş yükü, belirsiz görev tanımları ve yetersiz kurumsal destekle ilişkilidir. Hizmet kalitesini artırmak için çalışma koşullarının iyileştirilmesi, iş yükünün dengelenmesi ve mesleki destek mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmektedir.

Tez No: 521040

Tez Adı: Korunma Altındaki Çocuklarla Çalışan Bakım Elemanlarının Mesleki Algı ve Motivasyonları – İstanbul Çocuk Evleri Örneği

Yazar: Mukadder BAHADIR

Üniversite/Enstitü: Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İsmail BARIŞ

Yılı: 2018

Şehri: İstanbul

Bu araştırma, korunma altındaki çocuklarla çalışan bakım elemanlarının mesleki algılarını ve motivasyon düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel hedefi, bakım elemanlarının mesleklerine yönelik algılarını belirlemek, motivasyonlarını etkileyen olumlu ve olumsuz faktörleri ortaya koymak ve bu doğrultuda çocuk bakım hizmetinin kalitesini artıracak öneriler geliştirmektir. Araştırma, nicel yöntemle yürütülmüş olup İstanbul'daki 142 çocuk evinde görev yapan 193 gönüllü bakım elemanından toplanan verilerle gerçekleştirilmiştir. Veriler, Mesleki Algı ve Motivasyon Anketi, SCL-90-R Ruhsal Belirti Tarama Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu aracılığıyla elde edilmiş ve SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, çocuk evlerinde görev yapan bakım elemanlarının mesleklerine karşı genel olarak olumlu bir algıya sahip olduklarını ve motivasyon düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Sekiz hipotezden yalnızca ikisi anlamlı bulunmuş; manevi tatminin mesleki motivasyonu artırdığı ve aile-toplum desteği yükseldikçe motivasyonun da arttığı belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun kadın, evli ve lise mezunu olduğu, bu durumun kurumlarda erkek rol model eksikliğine neden olduğu saptanmıştır. Çalışanların büyük kısmı işlerini uzun vadeli bir meslek olarak görmekte, motivasyonlarını ise en çok çocukların gelişim göstermesi ve amirlerinden aldıkları takdirin beslediğini belirtmektedir. Buna karşın, olumsuz eleştiriler ve ücretlendirilmeyen fazla mesailer motivasyonu düşüren temel etkenler arasında yer almaktadır. Katılımcıların önemli bir bölümü yaptıkları işin manevi yönünü vurgulayarak “yaptıkları işin Allah'ın rızasını kazandıracağına” inandıklarını ifade etmiştir. Araştırma sonucunda, çocuk evlerinde erkek çalışan sayısının artırılması, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, hizmet içi eğitimlerin ihtiyaçlara göre planlanması ve psikolojik destek mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmiştir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu araştırma, Türkiye’de 2012 ile 2025 yılları arasında sosyal hizmet ve örgütsel davranış kavramlarının kesişiminde hazırlanan lisansüstü tezleri analiz ederek, sosyal hizmet disiplininin kurumsal bağlamda gelişimini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bulgular, örgütsel davranışın sosyal hizmet literatüründe artan bir ilgiyle ele alındığını, ancak bu ilginin dağılımında tematik, yöntemsel ve coğrafi olarak belirgin dengesizliklerin bulunduğunu göstermektedir. Bu sonuç bölümü, bulguların bütünsel analizini, literatüre katkısını, teorik ve uygulamalı yansımalarını, çalışma sınırlılıklarını ve geleceğe yönelik önerileri kapsamlı şekilde ele almaktadır.

Tezlerin yıllara göre dağılımı, sosyal hizmet alanında örgütsel davranış konularına yönelik akademik ilginin zaman içinde nasıl geliştiğini gözler önüne sermektedir. 2012-2016 yılları arasında oldukça sınırlı sayıda tez hazırlanmış olması, bu dönemde sosyal hizmet akademisinde kurumsal düzeyde yapılan analizlerin yetersiz olduğunu göstermektedir. Ancak 2017 yılı itibarıyla başlayan belirgin artış, sosyal hizmetin yalnızca birey ve gruplar üzerinde değil, hizmetin sunulduğu kurumlar ve bu kurumlarda çalışan profesyoneller bağlamında da analiz edilmesi gerektiği yönünde farkındalığın arttığını ortaya koymaktadır. Özellikle 2018 ve 2019 yıllarında tez sayısının zirveye ulaşması, kurumsal yapıların sosyal hizmet uygulamalarındaki etkilerinin daha yoğun biçimde araştırıldığını ve bu yöndeki metodolojik çeşitliliğin arttığını göstermektedir. Pandemi dönemindeki geçici düşüşe rağmen, 2021 sonrası dönemde üretimin yeniden ivme kazanması, örgütsel davranış kavramının sosyal hizmet disiplini içerisinde kalıcı bir ilgi alanı haline geldiğini doğrulamaktadır.

Tez türlerine ilişkin bulgular, örgütsel davranış temasının en çok yüksek lisans düzeyinde çalışıldığını göstermektedir. Bu durum, sosyal hizmette uygulamaya dönük sorunların, özellikle saha temelli araştırmalarla çözümlenmeye çalışıldığını ve bu nedenle yüksek lisans düzeyinde akademik üretimin yoğunlaştığını göstermektedir. Doktora tezlerinin sayıca azlığı ise kavramın kuramsal derinliğinin yeterince geliştirilemediğine işaret etmektedir. Doktora düzeyinde yürütülecek araştırmalar, daha güçlü teorik modellerin geliştirilmesi, metodolojik olarak çok düzeyli analizlerin yapılması ve sosyal hizmet kurumlarının yapısal dönüşüm süreçlerinin daha kapsamlı şekilde anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Bu bağlamda, doktora programlarının bu konulara yönelimi stratejik olarak desteklenmelidir.

Tezlerin üniversitelere göre dağılımı, örgütsel davranış konularının bazı üniversitelerde sistematik olarak çalışıldığını göstermektedir. Üsküdar Üniversitesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi gibi kurumlar, sosyal hizmet ve örgütsel yapılar arasındaki ilişkiyi disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alma konusunda öncü rol üstlenmiştir. Bu durum, üniversitelerin sahip olduğu öğretim üyesi profili, araştırma kültürü, saha erişim imkanları ve akademik danışmanlık kapasitesiyle doğrudan ilişkilidir. Özellikle büyükşehirlerde bulunan ve uygulama sahalarına yakın olan üniversitelerin bu alanda daha yoğun üretim yaptığı, sosyal hizmetin örgütsel bağlamının metropol koşullarında daha görünür hale geldiği anlaşılmaktadır.

Sosyal Bilimler ve Sağlık Bilimleri Enstitüleri örgütsel davranış temalı tezlerin büyük bölümünü barındırmaktadır. Bu durum, sosyal hizmetin hem sosyal bilimlerle hem de sağlık hizmet sistemleriyle sıkı bağlar kurduğunu göstermektedir. Özellikle hastane sosyal hizmeti, psikososyal destek, rehabilitasyon hizmetleri gibi alanlarda örgütsel işleyişin doğrudan etkili olması, bu enstitülerde yürütülen tezlerin niteliğini belirlemiştir. Ayrıca farklı disiplinlerden gelen yaklaşımların (psikoloji, işletme, sosyoloji gibi) sosyal hizmet ile entegrasyonu, örgütsel davranış konularının daha geniş bir bakış açısıyla ele alınmasına olanak sağlamıştır.

Coğrafi dağılım incelendiğinde, tezlerin büyük çoğunluğunun Marmara ve İç Anadolu bölgelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. İstanbul ve Ankara gibi akademik merkezlerin bu alandaki üretimin büyük bölümünü üstlenmesi, Türkiye’de araştırma olanaklarının bölgesel olarak ne derece eşitsiz dağıldığını göstermektedir. Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde bu temada hazırlanan tezlerin oldukça sınırlı sayıda olması, söz konusu bölgelerde akademik kapasitenin artırılması gerektiğine işaret etmektedir. Bu durum, örgütsel davranış gibi kurumsal analizler gerektiren konuların yalnızca büyükşehir üniversiteleriyle sınırlı kalmaması gerektiğini, taşra üniversitelerinde de bu alana yatırım yapılmasının önemini ortaya koymaktadır.

Yöntem analizinde nicel yaklaşımın ezici bir biçimde baskın olduğu görülmüştür. Bu durum, örgütsel davranışın ölçülebilir ve istatistiksel analizlere açık yapısıyla uyumludur. Ancak yalnızca nicel verilere dayanmak, örgütsel yapının öznel ve bağlamsal dinamiklerini göz ardı etme riskini barındırmaktadır. Nitel ve karma yöntemlerin çok düşük oranda tercih edilmesi, sosyal hizmet gibi insan odaklı bir disiplin için önemli bir metodolojik sınırlılıktır. Kurum kültürü, liderlik deneyimi, çalışanların öznel algıları gibi unsurların daha derinlemesine analiz edilebilmesi için gelecekte nitel yaklaşımların artırılması önerilmektedir.

Frekans analizine göre, örgütsel davranış temalı tezlerde en çok çalışılan kavramların “tükenmişlik,” “iş doyumu,” “stres,” “örgütsel bağlılık” ve “destek” olduğu görülmektedir. Bu kavramlar, sosyal hizmet kurumlarında çalışan bireylerin psikososyal iyi oluşları, motivasyon düzeyleri ve örgütsel işleyişle olan ilişkilerini analiz etme konusunda yoğun olarak tercih edilmiştir. Bu eğilim, sosyal hizmet kurumlarında çalışanların örgütsel refahı ve hizmet kalitesi arasındaki ilişkiye dair literatürün gelişmekte olduğunu göstermektedir. Ancak bu kavramsal yoğunluk aynı zamanda belirli temaların dışındaki kavramsal alanların ihmal edildiğini de ortaya koymaktadır. Örneğin, kurumsal etik, liderlik tarzları, örgütsel adalet, güç ilişkileri, mikro-politika, çatışma yönetimi gibi daha kompleks kavramların nadiren çalışılmış olması, alanın kavramsal zenginliğinin henüz tam anlamıyla araştırmalara yansımadağını göstermektedir.

Tezlerin yazar cinsiyetine göre dağılımı, kadın araştırmacıların bu alandaki tez üretiminde daha aktif olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, sosyal hizmet mesleğinin tarihsel olarak kadın yoğun bir alan olmasından kaynaklanmakla birlikte, kadınların örgütsel yaşamda karşılaştıkları özgül deneyimleri anlamaya yönelik daha güçlü bir motivasyona sahip olduklarını da düşündürmektedir. Buna karşılık, tez danışmanlarının cinsiyetinde erkeklerin daha yüksek temsil oranına sahip olması, akademideki yapısal cinsiyet eşitsizliklerinin yansması olarak değerlendirilebilir. Danışmanlık deneyimlerinde toplumsal cinsiyetin araştırma konularına, metodolojik tercihlere ve yönlendirici yaklaşımlara etkisi daha derinlemesine analiz edilmelidir.

Tez danışmanlarının unvanlarına göre dağılımı, Doç. Dr. unvanına sahip akademisyenlerin tez danışmanlığı görevini üstlenme konusunda daha aktif olduğunu göstermektedir. Bu durum, hem akademik yükselme süreci hem de bilimsel üretim motivasyonu ile ilişkilidir. Profesör unvanına sahip danışmanların ikinci sırada yer alması, deneyim ve uzmanlık faktörünün önemini ortaya koyarken, Dr. Öğr. Üyelerinin daha az danışmanlık yapması, akademik kıdem ve kurumsal yetki farklılıklarıyla açıklanabilir. Danışmanlık süreçleri, yalnızca bir yönlendirme değil, aynı zamanda bir akademik mentorluk ilişkisidir. Bu bağlamda, danışmanların uzmanlık alanı, araştırma eğilimleri ve metodolojik yönelimleri tezlerin niteliğini doğrudan etkilemektedir.

Bu çalışma, örgütsel davranış kavramının sosyal hizmet literatüründeki konumunu hem niceliksel hem de niteliksel olarak analiz ederek, alanın gelecekteki gelişimine ışık tutmaktadır. Sosyal hizmet, geleneksel olarak birey, aile ve topluluk düzeyindeki müdahale biçimleriyle tanımlanırken, örgütsel davranış gibi kurumsal düzeydeki dinamiklerin bu müdahalelerin başarısını etkileyen temel faktörler olduğu giderek daha

fazla kabul edilmektedir. Bu bağlamda, tezlerin örgütsel bağlılık, liderlik, motivasyon, çatışma yönetimi gibi konulara odaklanması, sosyal hizmetin kurumsal yönünü güçlendirmekte ve disiplinlerarası bir zemin oluşturmaktadır.

Bu çalışma yalnızca YÖK Tez Veri Tabanı'nda yer alan tezlerle sınırlı olup, uluslararası tezler veya yayımlanmış makaleler dikkate alınmamıştır. Ayrıca tezlerin sadece belirli anahtar kelimeler temelinde incelenmiş olması, bazı çalışmaların gözden kaçmasına neden olmuş olabilir. Bu nedenle gelecek çalışmalarda daha geniş veri tabanları ve sistematik incelemeler yapılması önerilmektedir. Ayrıca tezlerde kullanılan ölçme araçlarının nitelikleri, istatistiksel analizlerin yeterliliği ve kuramsal çerçevelerin geçerliliği gibi konulara da odaklanılması gerekmektedir. Gelecekte yapılacak araştırmalar, örgütsel davranışın sosyal hizmet politikaları üzerindeki etkilerini, yönetsel karar süreçlerini ve hizmet sunum kalitesine etkilerini çok düzeyli yapılar içinde inceleyebilir.

KAYNAKÇA

- Addams, J. (1910). *Twenty years at Hull-House*. Macmillan.
- Aristoteles. (2009). *Politika* (Çev. M. Tunçay). Remzi Kitabevi.
- Arslan Özdemir, E. (2022). *Sosyal hizmet bakış açısından Türkiye göç politikalarının incelenmesi ve göçmenlerle sosyal hizmet modeli* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aydemir Sevim, D. (2019). *Sosyal hizmet mesleki uygulamasının öğrenciler açısından değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Baer, H. A. (2010). Global warming as a public health issue. *Health Sociology Review*, 19(3), 335–345.
- Banks, S., et al. (2020). Ethical challenges in digital social work. *Journal of Social Work*, 20(2), 246–265. <https://doi.org/10.1177/1468017320912102>
- Beck, J. S. (2011). *Cognitive behavior therapy*. Guilford Press.
- Beveridge, W. (1942). *Social insurance and allied services* (Beveridge Report). HMSO.
- BMAS. (2022). *Sozialgesetzbuch (SGB) – Übersicht*. Bundesministerium für Arbeit und Soziales.
- BMFSFJ. (2021). *Kinder- und Jugendhilfe in Deutschland*. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend.
- Booth, C. (1889). *Life and labour of the people in London*. Macmillan.
- Bouckaert, G., Peters, B. G., ve Verhoest, K. (2010). *The coordination of public sector organizations*. Palgrave Macmillan.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Harvard University Press.
- Candal, Ö. F. (2021). *Sosyal hizmet lisans eğitimi hakkındaki görüşler* (Yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Castells, M. (2010). *The rise of the network society* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
- Castles, S., ve Miller, M. J. (2009). *The age of migration* (4th ed.). Palgrave Macmillan.
- Çengelci, A. (1998). *Çocuk hakları ve Türkiye'deki uygulamaları* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi.
- Comte, A. (2001). *Pozitif felsefe dersleri* (Çev. B. N. Şimşek). Say Yayınları. (Orijinal eser 1830–1842).
- De Shazer, S. (1985). *Keys to solution in brief therapy*. Norton.

- Demirel, A. C. (2022). *Sosyal hizmet uzmanlarının gözünden finansal sosyal hizmet uygulamaları* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi.
- DGSA. (2023). *Standards und Leitlinien für die Soziale Arbeit*. Deutsche Gesellschaft für Soziale Arbeit.
- Dinç, B. (2024). *Sosyal hizmet uzmanlarının karşılaştıkları güvenlik riskleri* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Dominelli, L. (2002). *Feminist social work theory and practice*. Palgrave Macmillan.
- Dominelli, L. (2009). *Introducing social work*. Polity Press.
- Dominelli, L. (2010). *Social work in a globalizing world*. Polity Press.
- Dominelli, L. (2012). *Green social work*. Polity Press.
- Durkheim, É. (2013). *Sosyolojik yöntem kuralları* (Çev. Ö. Ozankaya). Cem Yayınevi. (Orijinal eser 1895).
- Duyan, V. (2008). Sosyal hizmetin kısa tarihçesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 19(2), 5–15.
- Elmalı, R. R. (2020). *Sosyal hizmet uzmanlarının kültürlerarası duyarlılık, çeşitlilik ve sosyal adalet düzeyleri* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Engel, G. L. (1980). The clinical application of the biopsychosocial model. *American Journal of Psychiatry*, 137(5), 535–544.
- Ergüt, İ. K. (2019). *ASPB uzman yardımcılarının sosyal hizmet ve rollerine dair görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Princeton University Press.
- Evers, A., ve Laville, J.-L. (2004). *The third sector in Europe*. Edward Elgar.
- Federico, R. A. (1976). *Introduction to social work*. Dorsey Press.
- Ferguson, I., ve Lavalette, M. (2006). Globalization and global justice. *International Social Work*, 49(3), 309–318.
- Forder, A. (1969). *Social administration*. George Allen ve Unwin.
- Foucault, M. (1991). *Discipline and punish*. Vintage.
- Gambrill, E. (2012). *Social work practice: A critical thinker's guide* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Gedik, M. (2019). *Federal Almanya'da dini sosyal hizmet uygulamaları: İslami yaklaşım* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity*. Stanford University Press.

- Goldstein, H. (1995). *Social work practice: A unitary approach*. University of South Carolina Press.
- Gürbüz, Y. (2024). *Almanya’da Diakoni teşkilatının göçmenlere yönelik sosyal hizmetleri* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.
- Gutierrez, L. M. (1990). Working with women of color. *Social Work*, 35(2), 149–153.
- Güzel, S., ve Buz, S. (2018). Sosyal hizmetlerin yerelleşmesi üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(2), 531–550.
- Habermas, J. (1984). *The theory of communicative action* (Vol. 1). Beacon Press.
- Healy, K. (2005). *Social work theories in context*. Palgrave Macmillan.
- Healy, K. (2014). *Social work theories in context: Creating frameworks for practice* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.
- Healy, L., ve Lymbery, M. (2020). *International social work* (3rd ed.). Oxford University Press.
- Hobbes, T. (2017). *Leviathan* (Çev. S. Lim). Yapı Kredi Yayınları. (Orijinal eser 1651).
- Hobsbawm, E. (1996). *The age of revolution*. Vintage.
- IFSW ve IASSW. (2018). *Global social work statement of ethical principles*. IFSW.
- Kalaycıoğlu, E., ve Sarıbay, A. Y. (1986). *Türkiye’de sosyal değişim ve siyaset*. Alfa Yayınları.
- Karataş, Z. (1999). *Sosyal hizmetin kurumsallaşma süreci* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- arls, J. M., ve Wandrei, K. E. (1994). *Person-in-environment system*. NASW Press.
- Kongar, E. (1972). *Sosyal çalışmaya giriş*. Sosyal Araştırmalar ve Belgelendirme Vakfı Yayınları.
- Kurtaran, B. (2021). Sosyal hizmette önleyici uygulamaların gelişimi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(1), 145–168.
- Kut, S. (1988). *Sosyal hizmetlere giriş*. Der Yayınları.
- Le Goff, J. (1990). *Ortaçağ uygarlığı* (Çev. A. Berktaş). İletişim Yayınları.
- Lipsky, M. (1980). *Street-level bureaucracy*. Russell Sage Foundation.
- Lorenz, W. (2006). *Perspectives on European social work*. Barbara Budrich.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Marshall, T. H. (1950). *Citizenship and social class*. Cambridge University Press.
- Marx, K. (1990). *Capital* (Vol. 1). Penguin Books.
- Midgley, J. (1995). *Social development*. Sage.
- Midgley, J. (2014). *Social development: Theory and practice*. Sage.
- Mullaly, B. (2007). *The new structural social work*. Oxford University Press.

- Müller, B. (2019). *Geschichte der Sozialen Arbeit in Deutschland*. Springer VS.
- Oliver, M. (1990). *The politics of disablement*. Macmillan.
- Ortaylı, İ. (2017). *Osmanlı'da vakıf müessesesi*. Kronik Kitap.
- Osborne, S. P. (2006). The new public governance. *Public Management Review*, 8(3), 377–387.
- Outhwaite, W., ve Bottomore, T. (1994). *The Blackwell dictionary of twentieth-century social thought*. Blackwell.
- Özbesler, C. (2015). Türkiye’de sosyal hizmetin hukuki boyutu. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 26(2), 55–72.
- Öztürk, N. (1995). *Osmanlı vakıf medeniyeti*. Türk Tarih Kurumu.
- Payne, M. (2014). *Modern social work theory* (4th ed.). Oxford University Press.
- Payne, M. (2021). *Modern social work theory* (5th ed.). Red Globe Press.
- Perlman, H. H. (1957). *Social casework: A problem-solving process*. University of Chicago Press.
- Pierre, J., ve Peters, B. G. (2000). *Governance, politics and the state*. Macmillan.
- Pincus, A., ve Minahan, A. (1973). *Social work practice*. Peacock.
- Pollitt, C., ve Bouckaert, G. (2004). *Public management reform*. Oxford University Press.
- Popple, P. R., ve Leighninger, L. (2008). *Social work, social welfare, and American society* (8th ed.). Pearson.
- Provan, K. G., ve Kenis, P. (2008). Modes of network governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(2), 229–252.
- Reamer, F. G. (2018). *Ethical standards in social work*. NASW Press.
- Richmond, M. E. (1917). *Social diagnosis*. Russell Sage Foundation.
- Roberts, A. R., ve Ottens, A. J. (2005). The seven-stage crisis intervention model. *Brief Treatment and Crisis Intervention*, 5(4), 329–339.
- Rothman, J. (2007). Multi modes of intervention at the macro level. *Journal of Community Practice*, 15(4), 11–40.
- Rousseau, J.-J. (2012). *Toplum sözleşmesi* (Çev. V. Günyol). İş Bankası Yayınları. (Orijinal eser 1762).
- Rowntree, B. S. (1901). *Poverty: A study of town life*. Macmillan.
- Sabel, C. F., ve Zeitlin, J. (2012). Experimentalist governance. İçinde D. Levi-Faur (Ed.), *The Oxford handbook of governance* (ss. 169–183). Oxford University Press.

- Sachße, C., ve Tennstedt, F. (2013). *Geschichte der Armenfürsorge in Deutschland*. Suhrkamp.
- Schütz, A. (1967). *The phenomenology of the social world*. Northwestern University Press.
- Şeker, M. (2008). *Sosyal hizmetin gelişimi ve meslekleşme süreci*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Service, E. (1971). *Primitive social organization*. Random House.
- Spatscheck, C. (2018). Social work with older people in Germany. *European Journal of Social Work*, 21(4), 552–567.
- Spatscheck, C., ve Wolf-Ostermann, K. (2020). Social work in Germany. *International Social Work*, 63(2), 165–178.
- Spicker, P. (2014). *Social policy: Theory and practice*. Policy Press.
- Summers, N. (2016). *Fundamentals of case management practice*. Cengage.
- Talas, C. (1961). *Türkiye’de çalışma ilişkileri ve sosyal güvenlik*. SBF Yayınları.
- Thole, W. (2018). *Grundlagen der Sozialen Arbeit*. Beltz Juventa.
- Titmuss, R. M. (1974). *Social policy: An introduction*. Allen ve Unwin.
- Toseland, R. W., ve Rivas, R. F. (2017). *An introduction to group work practice* (8th ed.). Pearson.
- Uluğtekin, S. (2001). *Türkiye’de çocukların kurumsal korunması*. İnsan Hakları Yayınları.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1999). *Osmanlı Devleti’nin ilmiye teşkilatı*. Türk Tarih Kurumu.
- Wagner, R., ve Borrmann, S. (2019). Migration and social work in Germany. *Journal of Social Work*, 19(5), 623–640.
- World Health Organization. (2021). *Social determinants of health and COVID-19*. WHO Publications.
- Yolcuoğlu, İ. (2013). Türkiye’de sosyal hizmet disiplininin gelişimi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 1–22.

ÖZGEÇMİŞ

İlköğrenimimi Yalova İlköğretim Okulu'nda, ortaöğrenimimi Bahçelievler Ortaokulu'nda tamamladım. Lise eğitimimi Yalova Lisesi'nde tamamladıktan sonra 2011 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde lisans eğitimine başladım. 2017 yılında lisans eğitimimi başarıyla tamamladım. Eğitim hayatım süresince toplumsal uyum, göç ve sosyal hizmetler alanlarına ilgi duydum. 2021 yılında Forum Gemeinsam für Integration (GEMI e.V.) bünyesinde gönüllü olarak çalışmalar yürüttüm. 2022 yılından itibaren Almanya'da sosyal hizmet alanında profesyonel olarak çalışmaya başladım. 2022–2023 yılları arasında AWO-bobeq gGmbH Bochum'da Sosyal Hizmet Uzmanı olarak görev yaptım. 2023–2024 yılları arasında Diakonie Werk Gelsenkirchen-Wattenscheid e.V.'de Sosyal Hizmet Uzmanı olarak çalıştım. 2025 yılında Kaiserswerther Diakonie Düsseldorf'ta Sosyal Pedagog olarak görev aldıktan sonra Caritasverband Düsseldorf e.V.'de bağımlılık danışmanlığı alanında çalıştım. 2025 yılından itibaren CJD (Christliches Jugenddorfwerk Deutschlands e.V.) bünyesinde Sosyal Pedagog olarak görevime devam etmekteyim.